

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОБЛІК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять

для студентів спеціальностей 7.03050901 та 8.03050901
"Облік і аудит"
всіх форм навчання

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
бухгалтерського
обліку,
оподаткування та
аудиту
Протокол №1
від 27.08.15 р.

ЧЕРНІГІВ ЧНТУ 2016

Облік зовнішньоекономічної діяльності. Методичні вказівки до практичних занять для студентів спеціальностей 7.03050901 та 8.03050901 “Облік і аудит” всіх форм навчання / Укладач: Акименко О.Ю. – Чернігів: ЧНТУ, 2016. – 120 с.

Укладач: Акименко Олена Юріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського Національного технологічного університету

Відповідальний за випуск: Маргасова Вікторія Геннадіївна, завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського Національного технологічного університету, доктор економічних наук, професор

Рецензент: Сидоренко Олександр Олексійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського Національного технологічного університету

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1 Зміст навчальної дисципліни	7
2 Структура навчальної дисципліни.....	9
3 Перелік тем і питань з навчальної дисципліни для самостійного опрацювання	11
4 Тематика практичних занять.....	18
5 Перелік питань, що охоплюють зміст робочої програми навчальної дисципліни та виносяться на іспит	113
Перелік посилань.....	115
Додаток	121

ВСТУП

На шляху світової економічної інтеграції важливого значення для України набуває плідний економічний та інформаційний обмін між бізнесовими колами нашої країни та зарубіжними партнерами. Активний розвиток вітчизняних міжнародних відносин, спричинений заходами стимулювання експорту продукції, зменшення заходів обмежувального характеру, податкове стимулювання, розширення міжнародного співробітництва створюють нові вимоги до управління вказаною діяльністю в цілому та формування результатів зовнішньоекономічної діяльності зокрема. Необхідність посилення конкурентоздатності експортної продукції підприємств України зумовлює пошук новітніх стратегій управління на основі застосування якісно нових методів керівництва, бухгалтерського обліку та аудиту, ефективного використання технічного та ресурсного потенціалу товаровиробників. Вирішення цих питань є одним із ключових чинників мобілізації наявних ресурсів, прискорення та поглиблення процесів інтеграції нашої держави в якості повноправного партнера світової спільноти.

Основними джерелами інформаційного забезпечення, прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві при здійсненні експортно-імпортних операцій є система бухгалтерського обліку та аудиту. Саме тому вивчення дисципліни “Облік зовнішньоекономічної діяльності” є важливим для майбутніх спеціалістів в галузі бухгалтерського обліку.

Набуті студентами знання та навички з дисципліни „Облік зовнішньоекономічної діяльності” будуть необхідні їм у подальшій професійній діяльності, дозволять розв’язувати складні задачі стосовно організації і методології обліку зовнішньоекономічних операцій, будуть доречними під час переддипломних практик (якщо видом статутної діяльності досліджуваного підприємства – зовнішньоекономічні операції), є базовими при написання дипломної (випускної кваліфікаційної) роботи зі спеціальності “Облік і аудит”.

Мета навчальної дисципліни – підготовка спеціалістів за спеціальністю “Облік і аудит” до ефективного використання знань з обліку зовнішньоекономічних фінансово-господарських операцій.

Завдання вивчення дисципліни: вивчення методів і технології найпоширеніших фінансових та господарських операцій, що застосовуються у зовнішньоекономічних відносинах суб’єктів господарювання України з іноземними контрагентами; набуття вмінь документального забезпечення та відображення зовнішньоекономічних операцій у системі рахунків бухгалтерського обліку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Облік зовнішньоекономічної діяльності” студенти повинні:

знати:

- сутність зовнішньоекономічної діяльності;
- принципи зовнішньоекономічної діяльності;

- основні форми зв'язків у зовнішньоекономічній діяльності;
- документацію, що підтверджує право суб'єкта підприємницької діяльності здійснювати зовнішньоекономічні операції;
- основні задачі бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій;
  - визначення монетарних та немонетарних статей;
  - операції з продажу іноземної валюти;
  - сутність управління контрактною діяльністю;
  - правила «ІНКОТЕРМС»;
  - зміст базисних умов поставки на умовах Е групи;
  - зміст базисних умов поставки на умовах F групи;
  - зміст базисних умов поставки на умовах Д групи;
  - зміст базисних умов поставки на умовах С групи;
  - сутність розрахунків в міжнародній торгівлі;
  - загальні засади експортно-імпорتنих операцій;
  - операції з давальницькою сировиною;
  - товарообмінні (бартерні) операції.

уміти:

- чітко формулювати мету й завдання обліку зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві;
  - складати зовнішньоекономічні контракти;
  - відображати в обліку експортно-імпорتنі операції;
  - визначати послідовність етапів здійснення операцій з давальницькою сировиною.
    - розрізняти функціональні обов'язки агента, брокера, маклера, дистриб'ютера, дилера;
    - здійснювати аналітичний та синтетичний облік валютних засобів на розрахунковому рахунку;
      - розрізняти форвардний, опціонний, ф'ючерсний контракти;
      - розрізняти розрахунки акредитивом, документарним акредитивом, чеком, вексями, готівкою;
    - здійснювати облік імпорту;
    - здійснювати облік експорту;
    - здійснювати облік операцій з давальницькою сировиною.

1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1 Основні аспекти обліку зовнішньоекономічної діяльності: поняття, мета, завдання, правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Тема 1 Предмет, завдання і зміст дисципліни

Предмет і об'єкти обліку зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності і порядок їх реєстрації. Основні задачі обліку і принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Принципи організації обліку зовнішньоекономічної діяльності. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Тема 2 Зовнішньоекономічні контракти й особливості відображення інформації в системі бухгалтерського обліку

Поняття зовнішньоекономічного договору (контракту) і його функції. Структура зовнішньоекономічного договору (контракту). Відображення в бухгалтерському обліку договірних зобов'язань.

Тема 3 Облік валютно-фінансових операцій

Поняття валютних засобів і операцій з ними. Класифікація валют. Курсові різниці і їх відображення в бухгалтерському обліку. Облік грошових коштів на рахунках у банку в іноземній валюті. Облік наявної іноземної валюти в касі підприємства. Порядок купівлі-продажу іноземної валюти та відображення операцій в бухгалтерському та податковому обліку. Облік розрахунків за відрядженнями за кордон. Основні форми розрахунків за зовнішньоекономічними операціями та їх відображення в бухгалтерському обліку. Кредитні операції в іноземній валюті та їх відображення операцій в бухгалтерському та податковому обліку.

Змістовий модуль 2 Відображення в обліку основних господарських операцій зовнішньоекономічної діяльності

Тема 1 Облік експортних операцій

Сутність експортних операцій і задачі їх обліку. Особливості обліку експортних операцій товарів (робіт, послуг). Особливості відображення ПДВ та інших податків і зборів при експортних операціях. Облік авансів, отриманих від іноземних покупців.

Тема 2 Облік імпорتنих операцій

Сутність імпорتنих операцій і задачі їх обліку Особливості обліку імпорту товарів, робіт і послуг Особливості нарахування і відображення ПДВ, митних платежів і інших зборів при імпорتنих операціях. Облік авансів, сплачених іноземному постачальникові.

Тема 3 Облік бартерних операцій та операцій з давальницькою сировиною

Поняття бартерних операцій, особливості оформлення. Оподаткування бартерних операцій. Бухгалтерський облік бартерних операцій. Основні поняття операцій з давальницькою сировиною. Особливості укладення договорів на переробку давальницької сировини. Митне оформлення операцій з давальницькою сировиною. Документальне оформлення операцій з давальницькою сировиною. Особливості бухгалтерського обліку операцій з давальницькою сировиною. Податковий облік операцій із давальницькою сировиною.

Тема 4 Облік інвестиційних операцій

Форми іноземного інвестування. Відображення в обліку інвестицій в Україну. Відображення в обліку інвестицій з України.

Тема 5 Облік операцій на підприємствах з іноземними інвестиціями

Бухгалтерський облік та оподаткування операцій на підприємствах з іноземними інвестиціями. Бухгалтерський облік та оподаткування на господарських одиницях іноземних підприємств. Особливості обліку на господарських одиницях за межами України.

2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2.1 – Розподіл навчального часу за темами і формами вивчення та контролю для денної форми навчання

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання: спеціаліст / магістр							
		Всього	У тому числі						
			Лек.	Пр.	С.р.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Основні аспекти обліку зовнішньоекономічної діяльності: поняття, мета, завдання, правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності									
1. Предмет, завдання і зміст дисципліни		13 / 12,5		1 / 2		2 / 0,5		10 / 10	
2. Зовнішньоекономічні контракти й особливості відображення інформації в системі бухгалтерського обліку		13 / 13		1 / 2		2 / 1		10 / 10	
3. Облік валютно-фінансових операцій		23 / 23,5		1 / 2		2 / 1,5		20 / 20	
Разом за змістовним модулем 1		49 / 49		3 / 6		6 / 3		40 / 40	
Змістовий модуль 2. Відображення в обліку основних господарських операцій зовнішньоекономічної діяльності									
1. Облік експортних операцій		14 / 13		1 / 2		3 / 1		10 / 10	
2. Облік імпорتنих операцій		14 / 13		1 / 2		3 / 1		10 / 10	
3. Облік бартерних операцій та операцій з давальницькою сировиною		14 / 13		1 / 2		3 / 1		10 / 10	
4. Облік інвестиційних операцій		15 / 13		2 / 2		3 / 1		10 / 10	
5. Облік операцій на підприємствах з іноземними інвестиціями		14 / 19		2 / 2		2 / 1		10 / 16	
Разом за змістовним модулем 2		71 / 71		7 / 10		14 / 5		50 / 56	
Усього за дисципліну		120 / 120		10 / 16		20 / 8		90 / 96	

Таблиця 2.2 – Розподіл навчального часу за темами і формами вивчення та контролю для заочної форми навчання

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин для заочної форми навчання: ЗОА / ЗОАВ							
		Всього		У тому числі					
				Лек.		Пр.		С.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Основні аспекти обліку зовнішньоекономічної діяльності: поняття, мета, завдання, правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності									
1.	Предмет, завдання і зміст дисципліни	5/5,5		-/0,5		-/-		5 / 5	
2.	Зовнішньоекономічні контракти й особливості відображення інформації в системі бухгалтерського обліку	10,25/ 10,25		0,25/ 0,5		-/-		10 / 10	
3.	Облік валютно-фінансових операцій	11,25/ 11		0,25 / 0,5		1/0,5		10 / 10	
Разом за змістовним модулем 1		26,5/ 27		0,5 / 1,5		1/0,5		25 / 25	
Змістовий модуль 2. Відображення в обліку основних господарських операцій зовнішньоекономічної діяльності									
1.	Облік експортних операцій	9,5 / 9		0,5 / 0,5		1 / 0,5		8 / 8	
2.	Облік імпорتنих операцій	9,5 / 9		0,5 / 0,5		1/ 0,5		8 / 8	
3.	Облік бартерних операцій та операцій з давальницькою сировиною	8,75 / 8,75		0,25/ 0,5		0,5/ 0,25		8 / 8	
4.	Облік інвестиційних операцій	8,5 / 8,75		0,25/ 0,5		0,25/ 0,25		8 / 8	
5.	Облік операцій на підприємствах з іноземними інвестиціями	12,25 / 12,5		-/ 0,5		0,25/ -		12 / 12	
Разом за змістовним модулем 2		48,5 / 48		1,5 / 2,5		3/ 1,5		44 / 44	
Усього за дисципліну		75 / 75		2 / 4		4 / 2		69 / 69	

Перелік тем і питань з навчальної дисципліни «Облік зовнішньоекономічної діяльності» для самостійного опрацювання, наведено в методичних вказівках: «Облік зовнішньоекономічної діяльності. Методичні вказівки до самостійної роботи та виконання розрахункової роботи для студентів спеціальностей 7.03050901 та 8.03050901 “Облік і аудит” всіх форм навчання / Укладач: Акименко О.Ю. – Чернігів: ЧНТУ, 2014. – 37 с.» [с. 11-18].

3 ПЕРЕЛІК ТЕМ І ПИТАНЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Основні аспекти обліку зовнішньоекономічної діяльності: поняття, мета, завдання, правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

ТЕМА 1 Предмет, завдання і зміст дисципліни

- Зовнішньоекономічна діяльність підприємств в умовах глобалізації міжнародної економіки.
- Еволюція зовнішньоекономічної діяльності підприємств України.
- Основні напрямки розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.
- Роль держави в регулюванні зовнішньоекономічного сектору економіки.
- Механізми регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
- Принципи, суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові поняття: глобалізація економічної діяльності, зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД), зовнішньоекономічні зв'язки, зовнішньоекономічна операція, резиденти, нерезиденти, експортна, імпортна політика, зовнішньоекономічна політика держави, протекціонізм, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, квота, ліцензія, принципи зовнішньоекономічної діяльності, посередники в ЗЕД

Питання для самоперевірки

- Дайте визначення глобалізації міжнародної економіки.
- Коли з'явилося поняття “зовнішньоекономічна діяльність підприємства”?
- Поясніть різницю між термінами “зовнішньоекономічні зв'язки” і “зовнішньоекономічна діяльність”?
- Які основні етапи проходила еволюція зовнішньоекономічної діяльності в Україні?

- Охарактеризуйте основні цілі суб'єктів та інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
- Назвіть принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності.
- Назвіть принципи організації обліку зовнішньоекономічної діяльності.
- Яким чином класифікуються суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності?
  - Що таке автоматичне та неавтоматичне ліцензування?
  - Які існують види квот?

Література: [1, 5, 6, 8, 9, 11, 23,47, 54]

ТЕМА 2 Зовнішньоекономічні контракти й особливості відображення інформації в системі бухгалтерського обліку

- Поняття і види зовнішньоекономічних договорів.
- Укладання договору купівлі-продажу.
- Структура зовнішньоекономічного договору.

Ключові поняття: зовнішньоекономічний договір (контракт), сторони зовнішньоекономічного договору (контракту), бартерні угоди, преамбула, предмет договору, кількість та якість товару, строк і дата поставки, базисні умови поставки товарів “Інкотермс”, ціна та загальна вартість договору, умови платежів, валютні застереження, форс-мажорні обставини, санкції та рекламации, урегулювання спорів

Питання для самоперевірки

- Що таке зовнішньоекономічний договір?
- Назвати поняття і функції договору.
- Які нормативно-правові акти регулюють порядок укладання та виконання зовнішньоекономічних договорів?
  - Якою умовою договір міжнародної купівлі-продажу відрізняється від всіх інших видів договорів?
    - Торгові терміни правил ІНКОТЕРМС, їх групування.
    - Порівняйте два поняття: “строк поставки” і “дата поставки”.
    - Що таке базисні умови поставки товарів?
    - Що означає термін “франко”?
    - Як визначається ціна контракту?
    - Що таке форс-мажорні обставини?

Література: [3, 4, 5, 6, 9, 23, 28, 32, 38, 41, 47, 54]

ТЕМА 3 Облік валютно-фінансових операцій

- Поняття валютних операцій і класифікація валют.
- Принцип єдиного грошового вимірника.
- Поняття, порядок визначення та відображення в обліку курсових різниць.
  - Організація обліку валютних операцій на валютних рахунках в банку та в касі.
  - Облік операцій з придбання іноземної валюти.
  - Облік операцій з продажу іноземної валюти.
  - Конвертація валюти.
  - Облік розрахункових операцій.
  - Порядок здійснення розрахунків чеками (акредитивом).
  - Порядок здійснення інкасо.

Ключові поняття: принцип єдиного грошового вимірника, іноземна валюта, валютні операції, резиденти, нерезиденти, вільноконвертовані валюти, неконвертовані валюти, кліринг, ЕВРО, валютний курс, офіційний курс, курсова різниця, монетарні статті, немонетарні статті, чек, акредитив, інкасо, транзитний валютний рахунок, поточний валютний рахунок, депозитний валютний рахунок.

Питання для самоперевірки

- Чим відрізняється валюта України від іноземної валюти?
- Надати відмінності між валютним курсом та офіційним курсом.
- На яких бухгалтерських рахунках ведеться облік сум в іноземній валюті?
  - На підставі чого в обліку визначаються курсові різниці?
  - Коли виникає монетарна стаття балансу?
  - Як здійснюється перерахунок курсової різниці по дебіторській та кредиторській заборгованостях?
    - Які документи необхідно оформити під час купівлі іноземної валюти?
    - Види і порядок відкриття валютних рахунків.
    - Основна схема продажу та купівлі іноземної валюти в бухгалтерському обліку.
    - Строки проведення розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
    - Які існують недоліки під час застосування різних видів міжнародних розрахунків?

Література: [5, 6, 7, 10, 11, 19, 21, 22, 26, 28, 29, 31, 36, 38, 39, 41, 54]

Змістовний модуль 2 Відображення в обліку основних господарських операцій зовнішньоекономічної діяльності

ТЕМА 1 Облік експортних операцій

- Загальні засади експортно-імпортних операцій.
- Загальна характеристика цін по експортно-імпортним операціям.
- Поняття і умови здійснення експортних операцій.
- Документальне забезпечення митного оформлення товарів, що експортуються.
  - Строки проведення розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
  - Бухгалтерський облік експортних операцій.
  - Особливості оподаткування експортних операцій.

Ключові поняття: світові ціни, вартість товару при здійсненні експортно-імпортних операцій, митна вартість товару, методи визначення митної вартості товару, митний статус товарів, мито, митні платежі, митний режим експорту, акцизний податок, податок на додану вартість, митні правила, міжнародний транспортний документ, експорт, реекспорт, сертифікат походження.

Питання для самоперевірки

- Які операції відносяться до експортних?
- Які податки й збори сплачуються при експорті?
- Які документи подаються митниці для здійснення експортної поставки?
  - У чому полягають особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій з експорту робіт, послуг?
  - За яким валютним курсом перераховується у валюту звітності контрактна вартість товарів, відвантажених на експорт з наступною оплатою?
  - Як відображається на рахунках бухгалтерського обліку реалізація товарів на експорт на умовах попередньої оплати?
  - Які документи надаються митниці для здійснення експортної поставки?
  - У чому полягають особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій з експорту робіт, послуг?
  - За яким валютним курсом перераховується у валюту звітності контрактна вартість товарів, відвантажених на експорт з наступною оплатою?
  - Як відображається на рахунках бухгалтерського обліку реалізація товарів на експорт на умовах попередньої оплати?
  - Основні випадки застосування митного режиму експорту.

- Застосування митного режиму експорту при вивезенні товарів на підставі зовнішньоекономічних договорів (контрактів) купівлі-продажу.
- Синтетичний та аналітичний облік експортних операцій.

Література: [7, 8, 9, 11, 18, 19, 21, 26, 29, 30, 35, 39, 41, 54]

ТЕМА 2 Облік імпорتنих операцій

1. Поняття імпорتنих операцій. Обмеження на здійснення імпорту.
2. Митні процедури і порядок формування митної вартості товарів.
3. Документи, що подаються декларантом для підтвердження заявленої митної вартості товарів.
4. Документальне забезпечення імпорتنих операцій.
5. Строки проведення розрахунків за імпортовані товари.
6. Бухгалтерський облік здійснення імпорتنих операцій.
7. Оподаткування імпорتنих операцій.

Ключові поняття: імпорт, імпортна операція, митний бар'єр, демпінг, антидемпінгове мито, митна декларація, митна процедура, митне забезпечення, митне оформлення, митний режим імпорту, країна походження товару, митна вартість товарів, методи визначення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України, декларація митної вартості товарів, валютна митна декларація, ввізне мито, ПДВ, акцизний податок.

Питання для самоперевірки

1. Що мається на увазі під імпортними операціями?
2. Які митні процедури при здійсненні імпорتنих операцій?
3. Які податки і платежі справляються при переміщенні товарів через митний кордон України?
4. Як визначається митна вартість товарів за основним методом (за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції)?
5. Як визначається митна вартість товарів за ціною договору щодо ідентичних товарів?
6. Як визначається митна вартість товарів за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів?
7. В чому сутність методу визначення митної вартості товарів на основі віднімання вартості?
8. В чому сутність методу визначення митної вартості товарів на основі додавання вартості (обчислена вартість)?
9. Як визначається митна вартість товарів за резервним методом?

Література: [8, 11, 18, 19, 21, 23, 26, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 43, 54]

ТЕМА 3 Облік бартерних операцій та операцій з давальницькою сировиною

- Поняття бартерних операцій, особливості їх оформлення.
- Регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності.
  - Строки проведення товарообмінних (бартерних) операцій.
  - Основні поняття операцій давальницькою сировиною.
  - Особливості укладення договорів на переробку давальницької сировини.
  - Митне оформлення операцій з давальницькою сировиною.
  - Документальне оформлення операцій давальницькою сировиною.
  - Особливості бухгалтерського обліку операцій давальницькою сировиною.

Ключові поняття: міжнародний бартер, товарообмінна (бартерна) операція у галузі зовнішньоекономічної діяльності, бартерна угода, давальницька сировина, готова продукція, замовник, виконавець, операція з давальницькою сировиною, дозвіл митного органу, фінансова гарантія.

Питання для самоперевірки

- Що таке компенсаційна угода (операція)? Які її типи й ознаки?
- З яких етапів складаються бартерні операції?
- У чому особливості укладання зовнішньоекономічного бартерного договору?
  - Який порядок митного оформлення бартерних операцій ?
  - Які особливості бухгалтерського обліку бартерних операцій?
  - Що являють собою операції з давальницькою сировиною?
  - Які особливості митного оформлення операцій з давальницькою сировиною?
    - Які особливості бухгалтерського обліку операцій з давальницькою сировиною?

Література: [7, 11, 18, 19, 21, 23, 28, 43, 46, 47, 54]

ТЕМА 4 Облік інвестиційних операцій

- Порядок і умови здійснення інвестиційної діяльності.
- Особливості обліку отримання інвестицій в іноземній валюті.
- Повернення іноземних інвестицій інвестору.

- Відображення фінансових інвестицій в підприємства, створені за кордоном.
- Відображення у фінансовій звітності операцій господарських одиниць, розташованих за кордоном.

Ключові поняття: інвестиції, фінансові інвестиції, спеціальні економічні (вільні) зони, форми здійснення іноземних інвестицій, інвестиції, інвестор, інвестиційна діяльність, джерела інвестування,

Питання для самоперевірки

- У чому полягають особливості укладення договорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності?
- Хто може бути іноземним інвестором?
- Які види підприємств з іноземними інвестиціями?
- Які форми здійснення іноземних інвестицій?
- Які особливості отримання фінансових інвестицій в іноземній валюті?
- Які особливості повернення іноземних інвестицій?
- Які особливості відображення фінансових інвестицій в обліку?
- Які особливості ввозу майна як внеску до статутного фонду з точки зору оподаткування?

Література: [2, 5, 7, 9, 1046, 47, 54]

ТЕМА 5 Облік операцій на підприємствах з іноземними інвестиціями

- Організація та регулювання іноземного інвестування в економіку України.
- Особливості створення підприємств з іноземними інвестиціями.
- Порядок реєстрації інвестицій.
- Бухгалтерський облік створення статутного капіталу на підприємствах з іноземними інвестиціями.
- Порядок розрахунків з підприємствами з іноземними інвестиціями.

Ключові поняття: іноземне інвестування, іноземна валюта, грошова одиниця України, рухоме та нерухоме майно, акції, облігації, цінні папери, корпоративні права, грошові вимоги, права інтелектуальної власності, статутний капітал, статус підприємства з іноземними інвестиціями, форми внесків до статутного капіталу, фонди, прибуток.

Питання для самоперевірки

- Назвіть види іноземних інвестицій та форми їх здійснення.
- Назвіть традиційних іноземних інвесторів в економіку України.
- За яких умов підприємство набуває статусу підприємства з іноземними інвестиціями?
  - В якій формі можуть бути зроблені внески учасників до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями?
  - Назвіть законодавчо-регламентовані обмеження розміру статутного фонду.
  - Відобразіть бухгалтерськими проводками облік створення статутного фонду акціонерного товариства, зміни його величини і структури.
  - Які фонди створюються за рахунок прибутку підприємства з іноземними інвестиціям

Література: [46, 47, 51, 53, 54]

4 ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

1.1 Питання для обговорення

1. Визначення зовнішньоекономічної діяльності.
2. Нормативно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
3. Суб'єкти та об'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
4. Види зовнішньоекономічної діяльності.
5. Резиденти та нерезиденти України.
6. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

1.2 Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. У чому полягають функції агента (брокера, маклера, принципала, консигнатора, посередників) під час здійснення агентських операцій?
2. Назвіть види зовнішньоекономічних операцій.
3. Які операції відносяться до торгово-посередницьких?
4. Способи винагороди посередників за їх послуги.
5. Якими державними органами регулюється зовнішньоекономічна діяльність підприємства?

1.3 Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми рефератів:

- Зовнішньоекономічна діяльність, як об'єкт бухгалтерського обліку.
- Основи обліку зовнішньоекономічної діяльності в Німеччині
- Облік зовнішньоекономічної діяльності в Швейцарії
- Організація зовнішньоекономічного обліку в США
- Облік зовнішньоекономічної діяльності у Франції
- Порядок обліку зовнішньоекономічної діяльності у Великобританії
- Порівняльна характеристика обліку ЗЕД в Україні та зарубіжних країнах.

Індивідуальні практичні завдання:

1. Розробити тестові завдання з теми (не менше 20 шт.).
2. Скласти кросворд з основних ключових термінів і понять теми (не менше 10 слів).

1.3 Короткі теоретичні відомості

Література: [20, 31, 32, 34, 35, 36, 38, 39]

Нові підходи до розвитку економіки у зв'язку з вступом України до СОТ, мають місце також у зовнішньоекономічній діяльності, яка є предметом курсу “Облік ЗЕД”.

Зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, яка побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Господарська діяльність - будь-яка діяльність, в тому числі підприємницька, пов'язана з виробництвом і обміном матеріальних та нематеріальних благ, що виступають у формі товару.

Об'єктами обліку і аналізу зовнішньоекономічної діяльності є майно та джерела його утворення, що беруть участь у ЗЕД, господарські процеси, що складаються з сукупності зовнішньоекономічних операцій, та їх результати.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) - матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Найпоширенішим видом зовнішньоекономічної діяльності є торгівля.

Міжнародна торгівля – це обмін товарами та послугами між суб'єктами різних держав.

Зовнішньоторговельна операція – це комплекс дій контрагентів різних країн, що спрямовані на здійснення торгового обміну, забезпечують такий обмін та є структурними ланками системи зовнішньоекономічних зав'язків.

Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в Україні є:

— фізичні особи - громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України;

— юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні дома, посередницькі та консультаційні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;

— об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність;

— структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення, тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України;

— спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України;

— інші суб'єкти господарської діяльності, передбачені законами України.

Згідно Декрету «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» нерезиденти це:

— фізичні особи (іноземні громадяни, громадяни України, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання за межами України, в тому числі ті, що тимчасово перебувають на території України;

— юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо), з місцезнаходженням за межами України, які створені й діють відповідно до законодавства іноземної держави, у тому числі юридичні особи та інші суб'єкти підприємницької діяльності з участю юридичних осіб та інших суб'єктів підприємницької діяльності України;

— розташовані на території України іноземні дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва, міжнародні організації та їх філії, що мають імунітет і дипломатичні привілеї, а також представництва інших організацій і фірм, які не здійснюють підприємницької діяльності на підставі законів України.

Юридичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність з моменту набуття ними статусу юридичної особи (тобто з моменту державної реєстрації) і тільки в тому випадку, якщо установчими документами (статутом, установчим договором) передбачено положення, про те, що підприємство займається зовнішньоекономічною діяльністю.

Фізичні особи мають право проводити зовнішньоекономічну діяльність з моменту набуття ними дієздатності згідно з законами України.

Іноземні суб'єкти господарської діяльності – суб'єкти господарської діяльності, що мають постійне місце розташування або постійне місце проживання за межами України.

Представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності – установа або особа, яка представляє інтереси іноземного суб'єкта господарської діяльності в Україні і має на це належним чином оформлені відповідні повноваження.

Всі суб'єкти ЗЕД України мають право відкривати свої представництва на території інших держав згідно з законами цих держав.

ЗЕД представляє собою процес реалізації зовнішньоекономічних зав'язків. До основних форм зав'язків належать: торгівля, спільне підприємництво, надання послуг, співробітництво.

Основні види зовнішньоекономічної діяльності:

- експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили;
- надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності, в тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, експортних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, аудиторських, юридичних, туристських та інших, що прямо і виключно не заборонені законами України; надання вищезазначених послуг іноземними суб'єктами господарської діяльності суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності України;
- наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності; навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі;
- міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами у випадках, передбачених законами України;
- кредитні та розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; створення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності банківських, кредитних та страхових установ за межами України; створення іноземними суб'єктами господарської діяльності зазначених установ на території України у випадках, передбачених законами України;
- спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами;
- підприємницька діяльність на території України, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, ноу-хау, торговельних марок та інших нематеріальних об'єктів власності з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності; аналогічна діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за межами України;
- організація та здійснення діяльності в галузі проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подібних заходів, що здійснюються на комерційній основі, за участю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібною торгівлі на території України за іноземну валюту у передбачених законами України випадках;
- товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- орендні, в тому числі лізингові, операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- операції по придбанню, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах, валютних біржах та на міжбанківському валютному ринку;

— роботи на контрактній основі фізичних осіб України з іноземними суб'єктами господарської діяльності як на території України, так і за її межами; роботи іноземних фізичних осіб на контрактній оплатній основі з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності як на території України, так і за її межами;

— інші види зовнішньоекономічної діяльності, не заборонені прямо і у виключній формі законами України.

Регулювання ЗЕД в Україні здійснюється:

— Україною як державою, в особі її органів у межах їх компетенції;

— недержавними органами управління економікою (товарними фондами, валютними біржами, торговельними палатами, асоціаціями, спілками та іншими організаціями координаційного типу), що діють на підставі їх статутних документів;

— самими суб'єктами ЗЕД на підставі відповідних координаційних угод, що укладаються між ними.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється за допомогою:

— законів України;

— передбачених в законах України актів тарифного і нетарифного регулювання, які видаються державними органами України в межах їх компетенції;

— економічних заходів оперативного регулювання (валютно-фінансового, кредитного та іншого) в межах законів України;

— рішень недержавних органів управління економікою, які приймаються за їх статутними документами в межах законів України;

— угод, що укладаються між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і які не суперечать законам України.

Україна самостійно формує систему та структуру державного регулювання ЗЕД на її території.

Головною ланкою в системі управління зовнішньоекономічними зв'язками України є Міністерство зовнішніх зав'язків і торгівлі.

Окремі сфери зовнішньоекономічної діяльності регулюють:

— Верховна Рада;

— Кабінет Міністрів України;

— Національний банк України;

— Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики;

— Державна фіскальна служба;

— Антимонопольний комітет України;

— Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі;

— органи місцевого управління ЗЕД (місцеві Ради народних депутатів України та їх виконавчі і розпорядчі органи; територіальні підрозділи (відділення) органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України).

Державне регулювання ЗЕД: митне регулювання; валютне регулювання;

ліцензування та квотування ЗЕД; введення спеціальних економічних зон; застосування спеціальних санкцій за порушення ЗЕД.

Для проведення відповідних видів зовнішньоекономічної діяльності Міністерство економіки здійснює їхнє ліцензування і квотування.

Ліцензування ЗЕ операцій визначається як комплекс дій органу виконавчої влади з надання дозволу на здійснення суб'єктом ЗЕД експорту (імпорту) товарів. Ліцензування експорту (імпорту) товарів здійснюється у формі автоматичного чи неавтоматичного ліцензування.

Автоматичне ліцензування визначається як комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання суб'єкту ЗЕД дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких не встановлюються квоти (кількісні або інші обмеження). Автоматичне ліцензування експорту (імпорту) як адміністративна процедура з оформлення і видачі ліцензії не справляє обмежувального впливу на товари, експорт (імпорт) яких підлягає ліцензуванню.

Неавтоматичне ліцензування визначається як комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання суб'єкту ЗЕД дозволу на здійснення протягом визначеного періоду експорту (імпорту) товарів, щодо яких встановлюються визначені квоти (кількісні чи інші обмеження).

Щодо кожного виду товару може встановлюватися тільки один вид ліцензії. Ліцензії видаються центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики, а також у межах наданих їм повноважень – відповідним республіканським органом Автономної Республіки Крим, структурними підрозділами областей, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій.

Ліцензії видаються на підставі заявок суб'єктів ЗЕД, що подаються за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики.

Нині діють такі види ліцензій:

- спеціальна - належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом встановленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів;
- відкрита (індивідуальна) - дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (але не менше одного місяця) з визначенням його загального обсягу;
- генеральна - відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції по певному товару (товарах) та/або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування по цьому товару (товарах);
- експортна (імпортна) - належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування;
- разова (індивідуальна) - разовий дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктом

зовнішньоекономічної діяльності на період не менший, ніж той, що є необхідним для здійснення експортної (імпортної) операції.

Ліцензії видаються на підставі заявок суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що подаються за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики.

Для одержання ліцензії заявники звертаються, як правило, до одного органу виконавчої влади. У разі необхідності в одержанні погодження можливе звернення до кількох органів виконавчої влади, але не більше ніж до трьох.

Розгляд заявок на одержання ліцензій може здійснюватися в порядку їх надходження, який визначається за датами реєстрації заявок, або одночасно після закінчення оголошеного строку їх приймання.

У заявці на одержання ліцензії зазначаються такі дані: повне найменування суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, прізвище та ім'я його керівника, найменування та код товару (товарів) згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), найменування виробника, споживача товару (товарів), код та назва держави (держав) походження і призначення - у разі експорту, код та назва держави (держав) походження і відправлення - у разі імпорту, строк дії ліцензії, кількість та вартість товару (товарів), код і назва митниці, повні найменування та адреси продавця і покупця, вид угоди, валюта платежу, основна та додаткова одиниці виміру товару (товарів), погодження з органами виконавчої влади (у разі необхідності), підстава для запиту ліцензії, особливі умови ліцензії.

При поданні заявки можуть вимагатися документи та інформація, які вважаються необхідними для підтвердження даних, зазначених у заявці та зовнішньоекономічному договорі (контракті).

Заявка не може бути відхилена в разі допущення незначних помилок у документах, які подаються для одержання ліцензії, якщо вони не змінюють основних даних, що містяться в заявці. Основними вважаються дані, передбачені умовами зовнішньоекономічного договору (контракту).

У разі запровадження режиму автоматичного ліцензування строк видачі ліцензії не повинен перевищувати 10 робочих днів від дати одержання заявки та інших необхідних документів, що відповідають установленим вимогам. Не може бути відмовлено у видачі ліцензії, якщо всі необхідні документи подані і відповідають встановленим вимогам.

Квотування здійснюється шляхом встановлення режиму видачі індивідуальних ліцензій, причому загальний обсяг експорту (імпорту) за цими ліцензіями не має перевищувати обсягу встановленої квоти.

Квоти:

1. Глобальні (контингенти) – встановлюються по товару без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар експортується чи відквіля він імпортується.

2. Групові – встановлюється по товару з визначенням групи країн, куди товар експортується або з яких він імпортується.

3. Експортна (імпортна) - граничний обсяг певної категорії товарів,

який дозволено експортувати з території України (імпортувати на територію України) протягом встановленого строку та який визначається у натуральних чи вартісних одиницях.

4. Індивідуальні – встановлюються по товару з визначенням конкретної країни, куди товар може експортуватися або з якої він може імпортуватися.

5. Спеціальні – обмежений обсяг імпорту в Україну, певного товару, що є об'єктом спеціального розслідування або спеціальних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого строку та який визначається в натуральних або вартісних одиницях виміру.

Основні завдання обліку ЗЕД

Одне з основних завдань бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності – забезпечення керівництва підприємства та інших зацікавлених осіб достатньою інформацією, необхідною для прийняття управлінських рішень, а також створити систему внутрішнього контролю з метою посилення ефективності діяльності підприємств та запобігання крадіжок та інших зловживань.

Організація та здійснення ЗЕД потребують дотримання певних цілей дотриманням певних вимог:

- відображення в бухгалтерському обліку валютних операцій в валюті їх здійснення та паралельно в валюті звітності за курсом НБУ на дату здійснення такої операції;
- своєчасне надання адміністрації, податковим і статистичним органам інформації про результати діяльності підприємства, в т.ч. зовнішньоекономічної;
- забезпечення своєчасних і правильних розрахунків за зовнішньоторговельними операціями.

Для виконання зазначених вимог та досягнення поставлених цілей необхідно вирішити комплекс задач бух. обліку:

Методологічного характеру – пов'язані з використанням національного Плану рахунків б/о та правильним відображенням на рахунках операцій ЗЕД.

Як правило, для обліку ЗЕД застосовується національний План рахунків тієї країни, на території якої функціонують суб'єкти ЗЕД. Якщо засновниками спільних підприємств, що здійснюють ЗЕД, передбачено використання Плану рахунків інших країн, то це повинно бути зумовлено договором. В такому випадку в межах своєї країни облікові реєстри, Головна книга і бухгалтерська звітність складаються на підставі національного Плану рахунків, а для партнера інформація, що міститься у зазначених документах, може бути надана на підставі рахунків його держави. Об'єкти повинні групуватися і відображатися на бухгалтерських рахунках протягом звітного періоду.

Завдання методологічного характеру вирішують також питання визначення цінових компонентів при обчисленні вартості продукції, вибору методів оцінки засобів підприємства та джерел їх утворення.

Методичного характеру – пов'язані із систематизацією інформації об'єктах ЗЕД. Вони спрямовані на достовірне відображення інформації в первинних і зведених документах та реєстрах синтетичного і аналітичного обліку; раціональну побудову цих реєстрів; формування вихідних документів та форм звітності при автоматизації облікових робіт.

Організаційного характеру – раціоналізація б/о ЗЕД, що пов'язана з чітким розподілом функціональних обов'язків серед працівників бухгалтерії. Це організація матеріальної відповідальності та контроль за забезпеченням збереження товарно-матеріальних цінностей та грошових (валютних) коштів; вибір схеми обліку відповідних об'єктів і формування графіків документообігу; визначення періодичності складання реєстрів синтетичного і аналітичного обліку, бухгалтерської звітності. Розподіл функціональних обов'язків повинен передбачити обов'язки працівників бухгалтерії, конкретні обов'язки кожного працівника по визначеній для нього ділянці облікової роботи, права і відповідальність працівників за допущені порушення. У функціональних обов'язках повинно бути зазначено, що у випадку зловживань застосовуються санкції, передбачені законодавством країни господарюючого суб'єкту ЗЕД.

Технічного характеру – раціональне ведення обліку ЗЕД за допомогою комп'ютерної, копіювальної техніки і тощо при наявності матеріальних можливостей. Передбачає автоматизоване формування первинних документів, облікових реєстрів і форм звітності.

Чітке виконання поставлених завдань на підприємстві досягається налагодженою роботою бухгалтерської служби, наслідком чого є своєчасне надання менеджерам різних рівнів інформації для прийняття відповідних управлінських рішень.

Види посередників у зовнішньоекономічній діяльності представлені на рисунку 4.1.1.

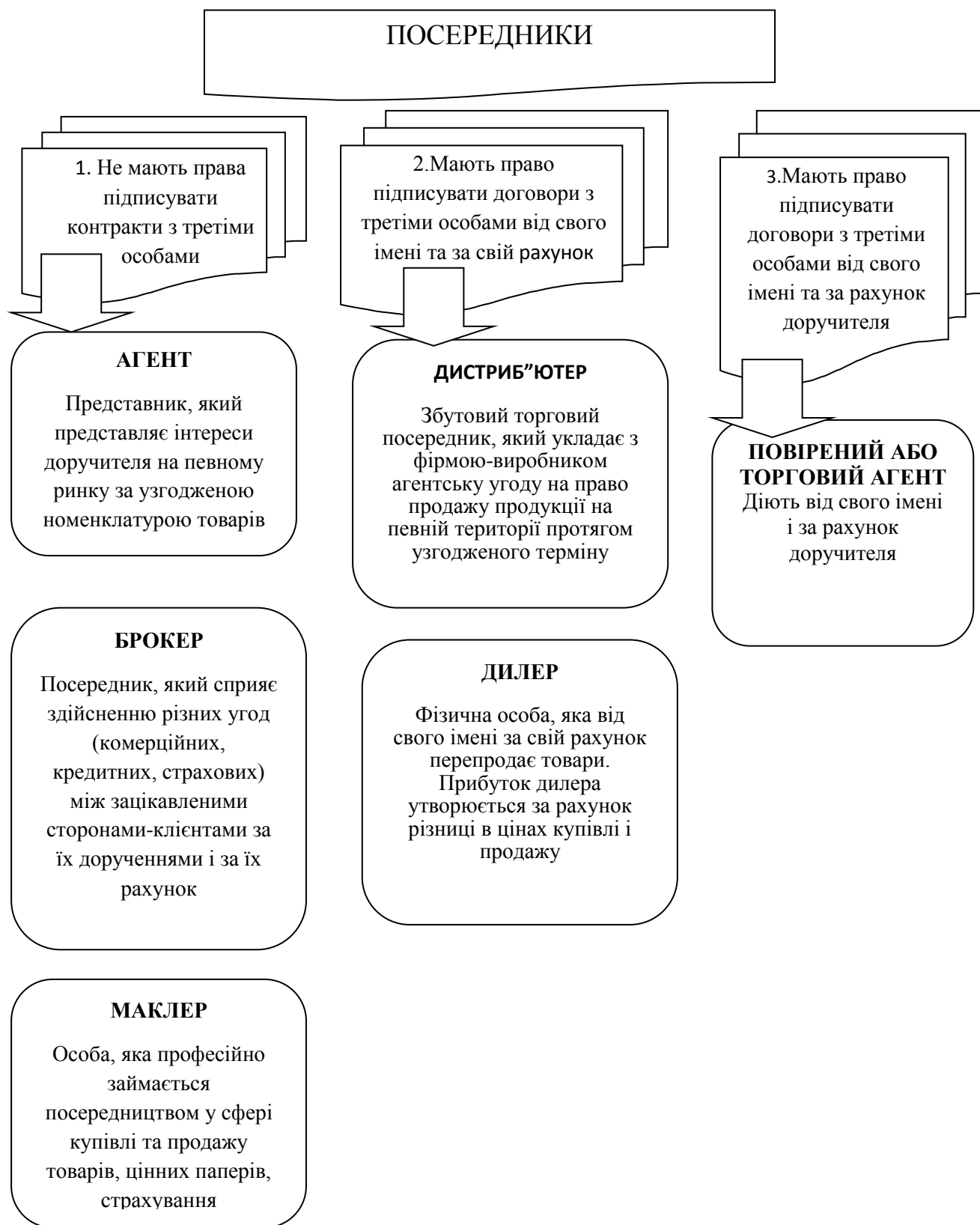

Рисунок 4.1.1 - Види посередників у зовнішньоекономічній діяльності

Принципи здійснення ЗЕД в Україні визначені Законом України “Про зовнішньоекономічну діяльність”, відповідно до якого суб’єкти господарської

діяльності України та іноземні суб'єкти господарювання при проведенні ЗЕД повинні керуватися наступними принципами:

1. Принцип суверенітету народу України при здійсненні ЗЕД, що полягає у виключному праві народу України самостійно та незалежно проводити ЗЕД на території України, керуючись чинним законодавством, а також у зобов'язанні України неухильно виконувати всі договори та зобов'язання в галузі міжнародних економічних відносин.

2. Принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва, суть якого полягає у праві суб'єктів ЗЕД добровільно вступати в зовнішньоекономічні зв'язки, проводити зовнішньоекономічну діяльність в будь-яких формах, які прямо не заборонені законодавством, та у виключному праві власності суб'єктів ЗЕД на всі одержані ними результати в процесі такої діяльності.

3. Принцип юридичної рівності та недискримінації, тобто рівність перед законом всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності незалежно від форм власності та приналежності до певної держави, заборона обмеження прав, дискримінації суб'єктів ЗЕД та іноземних суб'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування тощо (за виключенням випадків, передбачених законодавством), як з боку держави, так і з боку інших суб'єктів.

4. Принцип верховенства закону, тобто регулювання ЗЕД тільки законами України та заборона застосування підзаконних актів, що у будь-якій спосіб створюють для суб'єктів ЗЕД умови менш сприятливі, ніж ті, що встановлені законами України.

5. Принцип захисту інтересів суб'єктів ЗЕД, який полягає у тому, що Україна як держава забезпечує рівний захист інтересів всіх суб'єктів ЗЕД та іноземних суб'єктів господарської діяльності на її території згідно з законами України; здійснює рівний захист всіх суб'єктів ЗЕД України за її межами згідно норм міжнародного права; здійснює захист державних інтересів України як на території, так і за її межами відповідно до законів України та умов підписаних нею міжнародних договорів та норм міжнародного права.

6. Принцип еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів.

Вихідним принципом здійснення експортно-імпортних операцій є комерційний розрахунок на основі принципів господарської та фінансової самостійності та самоокупності з урахуванням власних валютно-фінансових та матеріально-технічних можливостей.

1.5 Тести

1. Принципи організації міжнародних економічних відносин наведені в:

- а) Хартії економічних прав і обов'язків держав (прийнятій IV Спеціальною сесією Генеральної Асамблеї ООН у 1974 р.);
- б) Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність»;
- в) Законі України «Про регулювання товарообмінних (бартерних)

операцій у галузі ЗЕД»;

г) Митному кодексі України.

2. Принципи зовнішньоекономічної діяльності:

а) системність ЗЕД, науковість, взаємо вигідність, мирне співіснування, взаємна і справедлива вигода, відсутність прагнення до гегемонії в сферах впливу, вільний доступ до морів для країн, що їх не мають;

б) суверенітету народу України, свободи зовнішньоекономічного підприємництва, юридичної рівності і недискримінації, верховенства закону, захисту інтересів суб'єктів ЗЕД, еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів ;

в) спостереження, опитування, системність;

г) оцінка, періодичність, обачність, історична собівартість, автономність;

е) інший варіант відповіді.

3. Суб'єкти підприємницької діяльності України при укладені зовнішньоекономічних договорів (предметом яких є товари) керуються Правилами інтерпретації комерційних термінів ("Інкотермс). Правилами визначаються:

а) обов'язки продавця та покупця з доставки товару;

б) момент переходу ризику випадкової втрати або пошкодження товару від продавця до покупця;

в) умови поставки, які поділяються на чотири групи: E, F, C та D;

г) інший варіант відповіді.

4. Комітент це:

а) принципал, який віддає агенту (консигнатору) свої товари на консигнацію (consignment) для подальшої реалізації, як правило за кордон (консигнант);

б) основний головний боржник у зобов'язанні;

в) власник, за дорученням якого агент здійснює угоду (комісіонер);

г) сторона договору, що доручає комісіонеру за певну плату вчинити дії від імені комісіонера, але за рахунок комітента (договір комісії);

д) інший варіант відповіді.

5. Комісіонер у зовнішньоекономічній діяльності — це:

а) власник товару (комітент);

б) покупець товару;

в) сторона комісійної угоди, котра за дорученням іншої сторони — комітента (власника товару) за його рахунок і певну комісійну винагороду укладає від свого імені торговельні угоди (товар не є його власністю і обліковується на позабалансовому рахунку,);

д) здійснює продаж за рахунок консигнанта.

6. Принципал у зовнішньоекономічній діяльності — це:

- а) основна особа (боржник) у борговому зобов'язанні;
- б) юридична особа, від імені і за рахунок якої діє комерційний агент (посередник), власник товару;
- в) особа, що бере участь в угоді за свій кошт;
- г) усі варіанти відповіді вірні.

7. Консигнант — це:

- а) власник товару, за його дорученням здійснюється реалізація товару за кордон;
- б) покупець товару зі складу посередника;
- в) комісіонер (агент, посередник) який приймає на себе зобов'язання виконати доручення організації консигнаційної торгівлі та здійснює *реалізацію* товару зі свого складу.

8. Консигнатор — це:

- а) постачальник товару на склад посередника;
- б) покупець товару зі складу посередника;
- в) комісіонер (агент, посередник) який приймає на себе зобов'язання виконати доручення організації консигнаційної торгівлі (продає товар від свого імені) та здійснює реалізацію товару зі свого складу, отримує винагороду від консигнанта.

9. Ввіз товарів за бартерним договором на територію України у випадку експорту високоліквідних товарів повинен здійснюватися не пізніше:

- а) 60 днів з дати митного оформлення товарів (дати оформлення митної декларації на експорт);
- б) 90 днів з дати митного оформлення товарів (дати оформлення митної декларації на експорт);
- в) 180 днів з дати митного оформлення товарів (дати оформлення митної декларації на експорт).
- г) інший варіант відповіді.

10. Ввіз товарів з імпорту на умовах відстрочки постачання здійснюється:

- а) не пізніше 90 календарних днів з моменту перерахування авансового внеску;
- б) не пізніше 90 календарних днів з дата оформлення ВМД;
- в) не пізніше 60 календарних днів з дати оформлення ВМД.
- г) інший варіант відповіді.

11. Протягом якого терміну суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності України, які здійснили експорт або імпорт робіт, послуг за

бартерним договором, зобов'язані повідомити митні органи або органи державної податкової служби про факт здійснення експорту товарів (робіт, послуг):

- а) протягом п'яти робочих днів з дня підписання акту або іншого документа, що засвідчує виконання робіт чи надання послуг;
- б) протягом десяти робочих днів з дня підписання акту або іншого документа, що засвідчує виконання робіт чи надання послуг;
- в) протягом 93 робочих днів з дня підписання акту або іншого документа, що засвідчує виконання робіт чи надання послуг;
- г) інший варіант відповіді.

12. Які основні види зовнішньоторговельних операцій розрізняють в міжнародній торгівлі:

- а) експорт, комерція, реімпорт, реекспорт;
- б) імпорт, інвестиції, реімпорт, експорт;
- в) реекспорт, імпорт, реімпорт, експорт;
- г) реімпорт, експорт, комерція, інвестиції;
- д) інший варіант відповіді.

13. Юридичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність з моменту:

- а) набуття ними статусу юридичної особи;
- б) передбачення в установчих документах права здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- в) набуття дієздатності;
- г) інший варіант відповіді.

14. Контроль за зовнішньоекономічною діяльністю здійснює:

- а) Верховна Рада; б) НБУ; в) Кабінет Міністрів України; г) всі відповіді вірні.

15. Юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи з місцезнаходженням на території України, що здійснюють свою діяльність згідно з законодавством України, — це:

- а) резиденти; б) нерезиденти; в) посередники; г) інший варіант відповіді.

16. Придбання раніше експортованого без доробки товару із ввезенням з-за кордону — це:

- а) експорт; б) імпорт; в) реекспорт; г) реімпорт; д) інший варіант відповіді.

17. Реекспорт — це:

- а) продаж іноземному контрагенту товару з вивезенням його за кордон;
- б) продаж раніше імпортованого товару за кордон (без доробки);

в) придбання в іноземного контрагента товару з ввезенням його з-за кордону;

г) придбання раніше експортованого без доробки товару із ввезенням його з-за кордону.

18. До класифікаційної ознаки «По напрямкам торгівлі» відноситься наступна зовнішньоекономічна операція:

а) аукціон; б) біржова торгівля; в) реекспорт; г) переробка давальницької сировини.

19. До класифікаційної ознаки «По групам товарів» відноситься наступна зовнішньоекономічна операція:

- а) постачання готової продукції;
- б) купівля-продаж сировини;
- в) зустрічна закупівля;
- г) факторинг.

20. До класифікаційної ознаки «З товарообмінної торгівлі» відноситься наступна зовнішньоекономічна операція:

- а) купівля-продаж обладнання;
- б) переробка давальницької сировини;
- в) оренда;
- г) постачання вузлів до обладнання.

21. До класифікаційної ознаки «За ступенем готовності товару до продажу» відноситься наступна зовнішньоекономічна операція:

- а) переробка давальницької сировини;
- б) постачання деталей для зборки;
- в) продаж машин та устаткувань;
- г) транспортні перевезення.

22. До класифікаційної ознаки «Торгово-посередницька діяльність» відноситься наступна зовнішньоекономічна операція:

- а) міжнародні торги;
- б) переробка давальницької сировини; в) брокерська;
- г) зустрічна закупівля.

23. Не має право підписувати контракти з третьою особою:

- а) дилер; б) торговий агент; в) маклер; г) дистриб'ютор.

24. Має право підписувати угоду з третіми особами від свого імені та за свій рахунок:

- а) брокер; б) агент; в) дилер; г) маклер.

25. Має право підписувати угоду з третіми особами від свого імені та за рахунок довірителя:

а) дилер; б) маклер; в) торговий агент; г) дистриб'ютор.

1.5 Практичні завдання

Задача 1.1. Знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміну (табл.4.1.1).

Таблиця 4.1.1 Терміни зовнішньоекономічної діяльності

№	Термін	№Л	Тлумачення	Л
1	2	3	4	5
1.	Зовнішньо-економічна діяльність		Господарські операції, вартість яких виражена в іноземній валюті, або господарські операції, що потребують розрахунків в іноземній валюті	А
2.	Зовнішньоекономічні зв'язки		Комплекс дій контрагентів різних країн, що спрямовані на здійснення торгового обміну, забезпечують такий обмін та є структурними ланками системи зовнішньоекономічних зв'язків	Б
3.	Зовнішньоторговельна операція		Операції, об'єктом яких виступає іноземна валюта у вигляді американських доларів, євро, тощо	В
4.	Операції з валютними цінностями		Діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, яка побудована на взаємовідносинах між ними, є сукупністю виробничо-господарських, організаційно-економічних та комерційних функцій, які забезпечують обмін продукцією в матеріально-речовій формі, та має місце як на території України, так і за її межами. Представляє собою заходи та дії по реалізації зовнішньоекономічних зв'язків	Г
5.	Операції в іноземній валюті		Сукупність всіх зв'язків між країнами у сфері економіки	Д
6.	Демпінг		Сукупність відносин у сфері торгівлі іноземною валютою в Україні між суб'єктами ринку, між суб'єктами ринку та їх клієнтами (у тому числі банками-нерезидентами), між суб'єктами ринку і Національним банком, а також Національним банком і його клієнтами.	Ж
7.	Міжбанківський валютний ринок України		Ввезення на митну територію країни імпорту товару за ціною, нижчою від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту, яке заподіює шкоду національному товаровиробнику	З
8.	Уповноважена фінансова установа		Фінансова установа, яка одержала генеральну ліцензію на здійснення валютних операцій, що дає право на торгівлю іноземною валютою.	К

Задача 1.2. Знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміну (табл. 4.1.2).

Таблиця 4.1.2 Терміни зовнішньоекономічної діяльності

Термін	Визначення
(1) Експорт	(А) Продаж раніше імпортованого без доробки товару за кордон
(2) Реімпорт	(Б) Придбання в іноземного контрагента товару із ввезенням його з-за кордону
(3) Непрямий експорт чи імпорт	(В) Придбання раніше експортованого без доробки товару із ввезенням з-за кордону
(4) Прямий експорт та імпорт	(Г) Постачання товарів чи послуг самими виробниками безпосередньо іноземним споживачам або придбання в них відповідних товарів чи послуг
(5) Реекспорт	(Д) Продаж іноземному контрагенту товару з вивезенням його за кордон
(6) Імпорт	(Ж) Купівля чи продаж товарів через торгових посередників

Задача 1.3. Знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміну (табл. 4.1.3).

Таблиця 4.1.3 Терміни зовнішньоекономічної діяльності

Термін	Визначення
(1) Агент	(А) Посередник, який сприяє здійсненню різних угод (комерційних, кредитних, страхових, тощо) між зацікавленими сторонами-клієнтами за їх дорученням та за їх рахунок, отримує від них винагороду
(2) Брокер	(Б) Особа, яка професійно займається посередництвом у сфері купівлі та продажу товарів, цінних паперів, страхування
(3) Маклер	(В) Збутовий торговий посередник, який укладає з фірмою-виробником агентську угоду на право продажу продукції на певній території протягом узгодженого терміну
(4) Дистриб'ютор	(Г) Фізична або юридична особа, яка від свого імені та за свій рахунок здійснює перепродаж . товарів
(5) Дилер	(Д) Посередник, що діє від імені і за рахунок довірителя
(6) Повірений агент (торговий)	(Е) Посередник, який представляє інтереси довірителя на певному ринку за узгодженою номенклатурою товарів

1.6. Список рекомендованої літератури

- 1 Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 2 Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 3 Податковий кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
- 4 Митний кодекс України від 13.03.2012р. №4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
- 5 Закон Української Радянської Соціалістичної республіки від 03.08.1990 р. № 142-XII «Про економічну самостійність Української РСР» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
- 6 Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 19.02.1992 р. №2139-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
- 7 Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 р. №996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 8 Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 р. № 280/97. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 9 Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. №586-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 10 Інструкція про порядок здійснення контролю за експортними, імпорнтними операціями Національний банк; Постанова, Інструкція від 24.03.1999 № 136. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ТЕХНІКА ПІДГОТОВКИ, УКЛАДЕННЯ ТА ВИКОНАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ДОГОВОРІВ КОНТРАКТІВ

2.1 Питання для обговорення

1. Поняття та порядок проведення підготовки до укладання зовнішньоекономічних договорів (контрактів).
2. Типові контракти. Види зовнішньоекономічних контрактів.
3. Структура контракту у зовнішньоекономічній діяльності.

2.2 Питання для самостійного опрацювання

1. Сутність електронного декларування товарів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.
2. Чому укладаються типові контракти?

3. У чому сутність вивчення кон'юнктури ринку?
4. Які методи використовуються для вивчення кон'юнктури ринку?
5. За якими принципами здійснюється вибір контрагента?
6. Які є основні види ofert?
7. Що визначає зміст зовнішньоторговельного контракту?
7. У яких випадках і які знижки на ціни існують у міжнародній комерційній практиці?

2.3 Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми рефератів:

1. Правила відкриття суб'єктом ЗЕД власного валютного рахунку в банку.
2. Реєстрація суб'єктів ЗЕД у митних органах. Правила митного оформлення товару.
3. Транспортне забезпечення виконання умов контракту.
4. Документообіг у міжнародному сполученні.
5. Морські перевезення. Залізничні перевезення. Автомобільні перевезення. Повітряні перевезення. Транспортно-експедиторські підприємства.

Індивідуальні практичні завдання:

1. Розробити тестові завдання з теми (не менше 20 шт.).
2. Скласти кросворд з основних ключових термінів і понять теми (не менше 10 слів).

2.4 Короткі відомості

Література [31, 34, 36, 37, 46, 50, 57, 67, 5, 20, 21, 53, 51, 66]

Основною правовою формою, що опосередковує господарські зв'язки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та їх іноземних контрагентів, є зовнішньоекономічний договір.

Саме підготовка і укладання зовнішньоекономічного контракту є одним з найбільш важливих етапів в процесі здійснення зовнішньоекономічних операцій.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) - це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Існує велика кількість літературних джерел, в яких наводяться рекомендації, як правильно скласти контракт, як краще сформулювати ту або іншу умову. Проте, цього недостатньо для того, щоб економічно вірно скласти контракт. Тут необхідний системний підхід, певна методика, використовуючи

яку підприємство могло б оцінити всі можливі варіанти контракту і вибрати найбільш вдалий. Це істотно полегшило б і переговорний процес, оскільки будь-яка умова, запропонована партнером, може бути заздалегідь пророблена й оцінена.

У міжнародній комерційній практиці використовується багато різновидів зовнішньоторгових договорів, структура, зміст та особливості яких визначаються видом зовнішньоекономічної операції, яку вони супроводжують.

Укладання зовнішньоекономічної угоди являє собою досить об'ємний і складний процес, реалізація якого викликає немало труднощів і проблем, вимагає неабияких зусиль та знань. Процес реалізації зовнішньоекономічних контрактів характеризується великою кількістю зворотних зв'язків між різноманітними етапами і значними розбіжностями в рівні агрегування останніх.

У зв'язку з цим робота над кожним етапом може містити в собі значну кількість повторів, а також ускладнюватися суттю, трудомісткістю і великими обсягами робіт з інформаційно-аналітичного забезпечення, оформлення відповідних формальностей, обробкою необхідної документації.

Права, обов'язки і відповідальність партнерів за угодою згруповані в окремих розділах: преамбула (визначення сторін); предмет контракту; кількість (або ціна та кількість контракту); базові умови поставки товарів; ціна та загальна сума контракту; якість товару; термін та умови поставки; умови платежу; умови передавання-приймання товару; гарантії, претензії; пакування та маркування товару; відвантаження товару; санкції; страхування; форс-мажорні обставини; арбітраж; інші умови; юридичні адреси, поштові й платіжні реквізити сторін.

При оформленні контрактів окремі розділи можуть бути об'єднані або введені інші.

Надруковані та завізовані контракти підлягають остаточній перевірці оперативними працівниками та парафуються (візуються) коротким підписом в одному з нижніх кутків кожної сторінки. Працівник, що підтвердив контракт, несе повну відповідальність за правильність тексту, зокрема і перекладу на іноземну мову.

Як правило, друкують два оригінали контракту, які підписуються безпосередньо присутніми на переговорах представниками обох контрагентів, котрі мають право підпису комерційних документів за посадою, що займають, або за довіреністю. Кількість підписів з кожного боку визначається юридичним статусом контрагента. Зовнішньоторгові контракти з боку українських організацій підписуються, як мінімум, двома особами, які мають на це право.

Якщо з української сторони у зовнішньоторговій угоді беруть участь декілька організацій, вона може бути підписана більше ніж двома особами. Відповідальність по зобов'язаннях підписаного договору несе організація, від імені якої підписана угода, або у контракті встановлюється солідарна відповідальність усіх українських організацій, що його підписали [4].

До умов, які повинні бути передбачені в договорі (контракті), якщо сторони такого договору (контракту) не погодилися про інше щодо викладення умов договору і така домовленість не позбавляє договір предмета, об'єкта, мети та інших істотних умов, без погодження яких сторонами договір може вважатися таким, що неукладений, або його може бути визнано недійсним внаслідок недодержання форми згідно з чинним законодавством України, відносяться:

1.1. Назва, номер договору (контракту), дата та місце його укладення.

1.2. Преамбула.

У преамбулі зазначається повне найменування сторін-учасників зовнішньоекономічної операції, під якими вони офіційно зареєстровані, із зазначенням країни, скорочене визначення сторін як контрагентів ("Продавець", "Покупець", "Замовник", "Постачальник" тощо), особа, від імені якої укладається зовнішньоекономічний договір (контракт), та найменування документів, якими керуються контрагенти при укладенні договору (контракту) (установчі документи тощо).

1.3. Предмет договору (контракту).

У цьому розділі визначається, який товар (роботи, послуги) один з контрагентів зобов'язаний поставити (здійснити) іншому із зазначенням точного найменування, марки, сорту або кінцевого результату роботи, що виконується.

У разі бартерного (товарообмінного) договору (контракту) або контракту на переробку давальницької сировини визначається також точне найменування (марка, сорт) зустрічних поставок (або назва товару, що є кінцевою метою переробки давальницької сировини).

Якщо товар (робота, послуга) потребує більш детальної характеристики або номенклатура товарів (робіт, послуг) досить велика, то все це зазначається у додатку (специфікації), який має бути невід'ємною частиною договору (контракту), про що робиться відповідна відмітка в тексті договору (контракту).

Для бартерного (товарообмінного) договору (контракту) згаданий додаток (специфікація), крім того балансується іще за загальною вартістю експорту та імпорту товарів (робіт, послуг).

У додатку до договору (контракту) про переробку давальницької сировини зазначається відповідна технологічна схема такої переробки.

Технологічна схема переробки давальницької сировини повинна містити усі основні етапи переробки сировини та процес перетворення сировини в готову продукцію; кількісні показники сировини на кожному етапі переробки з обґрунтуванням технологічних втрат сировини; втрати виконавця переробки на кожному етапі переробки.

1.4. Кількість та якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг).

У цьому розділі визначається, залежно від номенклатури, одиниця виміру товару, прийнята для товарів такого виду (у тонах, кілограмах, штуках тощо), його загальна кількість та якісні характеристики.

У тексті договору (контракту) про виконання робіт (надання послуг) визначаються конкретні обсяги робіт (послуг) та термін їх виконання.

1.5. Базисні умови поставки товарів (приймання-здавання виконаних робіт або послуг).

У цьому розділі зазначається вид транспорту та базисні умови поставки (відповідно до правил "Інкотермс", які визначають обов'язки контрагентів щодо поставки товару і встановлюють момент переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також конкретний строк поставки товару (окремих партій товару)).

У випадку укладення договору (контракту) про виконання робіт (надання послуг) у цьому розділі визначаються умови та строки виконаних робіт (послуг).

1.6. Ціна та загальна вартість договору (контракту).

У цьому розділі визначається ціна одиниці виміру товару та загальна вартість товарів або вартість виконаних робіт (наданих послуг), що поставляються згідно з договором (контрактом), крім випадків, коли ціна товару розраховується за формулою, та валюта контракту. Якщо згідно з договором (контрактом) поставляються товари різної якості та асортименту, ціна встановлюється окремо за одиницю товару кожного сорту, марки, а окремим пунктом договору (контракту) зазначається його загальна вартість. У цьому разі цінові показники можуть бути зазначені в додатках (специфікаціях), на які робиться посилання в тексті договору (контракту).

При розрахунках ціни договору (контракту) за формулою зазначається орієнтовна вартість договору (контракту) на дату його укладення.

У договорі (контракті) про переробку давальницької сировини крім того зазначається її заставна вартість, ціна та загальна вартість готової продукції, загальна вартість переробки.

У бартерному (товарообмінному) договорі (контракті) зазначається загальна вартість товарів (робіт, послуг), що експортуються, та загальна вартість товарів (робіт, послуг), що імпортуються за цим договором (контрактом), з обов'язковим вираженням в іноземній валюті, віднесеній Національним банком України до першої групи Класифікатора іноземних валю.

1.7. Умови платежів.

Цей розділ визначає валюту платежу, спосіб, порядок та строки фінансових розрахунків та гарантії виконання сторонами взаємних платіжних зобов'язань. Залежно від обраних сторонами умов платежу в тексті договору (контракту) зазначаються:

умови банківського переказу до (авансового платежу) та/або після відвантаження товару або умови документарного акредитива, або інкасо (з гарантією),

умови за гарантією, якщо вона є або коли вона необхідна (вид гарантії: на вимогу, умовна), умови та термін дії гарантії, можливість зміни умов договору (контракту) без зміни гарантії.

1.8. Умови приймання-здавання товару (робіт, послуг). У цьому розділі визначаються строки та місце фактичної передачі товару, перелік товаросупровідних документів.

Приймання-здавання проводиться за кількістю згідно з товаросупровідними документами, за якістю - згідно з документами, що засвідчують якість товару.

1.9. Упаковка та маркування.

Цей розділ містить відомості про упаковку товару (ящики, мішки, контейнери тощо), нанесене на неї відповідне маркування (найменування продавця та покупця, номер договору (контракту), місце призначення, габарити, спеціальні умови складування і транспортування та інше), а за необхідності також умови її повернення.

1.10. Форс-мажорні обставини.

Цей розділ містить відомості про те, за яких випадків умови договору (контракту) можуть бути не виконані сторонами (стихійні лиха, воєнні дії, ембарго, втручання з боку влади та інше). При цьому сторони звільняються від виконання зобов'язань на строк дії цих обставин, або можуть відмовитися від виконання договору (контракту) частково або в цілому без додаткової фінансової відповідальності. Строк дії форс-мажорних обставин підтверджується торгово-промисловою палатою відповідної країни.

1.11. Санкції та рекламації.

Цей розділ встановлює порядок застосування штрафних санкцій, відшкодування збитків та пред'явлення рекламацій у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням одним із контрагентів своїх зобов'язань.

При цьому мають бути чітко визначені розміри штрафних санкцій (у відсотках від вартості недопоставленого товару (робіт, послуг) або суми неоплачених коштів, строки виплати штрафів - від якого терміну вони встановлюються та протягом якого часу діють, або їх граничний розмір), строки, протягом яких рекламації можуть бути заявлені, права та обов'язки сторін договору (контракту) при цьому, способи врегулювання рекламацій.

1.12. Урегулювання спорів у судовому порядку.

У цьому розділі визначаються умови та порядок вирішення спорів у судовому порядку щодо тлумачення, невиконання та/або неналежного виконання договору (контракту) з визначенням назви суду або чітких критеріїв визначення суду будь-якою зі сторін залежно від предмета та характеру спору, а також погоджений сторонами вибір матеріального і процесуального права, яке буде застосовуватися цим судом, та правил процедури судового урегулювання.

1.13. Місцезнаходження (місце проживання), поштові та платіжні реквізити сторін.

При цьому зазначаються місцезнаходження (місце проживання), повні поштові та платіжні реквізити (№ рахунку, назва та місцезнаходження банку) контрагентів договору (контракту).

Під час здійснення платежів за експортно-імпортними операціями використовується валюта 1-ї групи класифікатора (див. табл. 4.2.1).

Таблиця 4.2.1 - Вільно конвертовані валюти, які широко використовуються для здійснення платежів за міжнародними операціями та продаються на головних валютних ринках світу та банківські метали (1 група)

Найменування валют	Код валюти	
	Цифровий	Літерний
австралійські долари	036	AUD
англійські фунти стерлінгів	826	GBP
датські крони	208	DKK
долари США	840	USD
ісландські крони	352	ISK
канадські долари	124	CAD
норвезькі крони	578	NOK
шведські крони	752	SEK
швейцарські франки	756	CHF
японські єни	392	JPY
євро	978	EUR
СПЗ	960	XDR
золото	959	XAU
паладій	964	XPD
платина	962	XPT
срібло	961	XAG

Інкотермс 2010 (Incoterms 2010) – це міжнародні правила, визнані урядовими органами, юридичними компаніями і комерсантами по всьому світу як тлумачення найбільш застосовних в міжнародній торгівлі термінів.

Розшифрування умов постачання згідно Правил ІНКОТЕРМС наведена в таблиці 4.2.2.

Таблиця 4.2.2 Основні терміни Правил ІНКОТЕРМС – 2010 (Incoterms 2010)

1	2 Найменування умов постачання	3 Застосовуваний вид транспорту	4 Розшифрування умов постачання
Група Е Місце відправлення (Departure)	EXW	Будь-які види транспорту	EX Works (... named place) Франко завод (...назва місця). Товар відвантажується зі складу продавця
Група F Основне перевезення не оплачено продавцем (Main Carriage Unpaid)	FCA	Будь-які види транспорту	Free Carrier (...named place) Франко-перевізник (...назва місця) . Товар доставляється перевізнику замовника
	FAS	Морський і внутрішній водний транспорт	Free Alongside Ship (... named port of shipment) Франко уздовж борту судна (... назва порту відвантаження). Товар доставляється до корабля замовника.
	FOB	морские и внутренние водные перевозки	Free On Board (... named port of shipment) Франко- борт (... назва порту відвантаження). Товар відвантажується на корабель замовника
	CFR	Морський і внутрішній водний транспорт	Cost and Freight (... named port of destination) Вартість і фрахт (... назва порту призначення). Товар доставляється до порту замовника (без вивантаження)
Група С Основне перевезення оплачено продавцем (Main Carriage Paid)	CAF	Морський і внутрішній водний транспорт	Cost, Insurance and Freight (... named port of destination) Вартість, страхування і фрахт (...назва порту призначення). Товар страхується і доставляється до порту замовника (без вивантаження)
	CIP	Будь-які види транспорту	Carriage and Insurance Paid To (... named place of destination) Фрахт, перевезення і страхування оплачено до (...назва місця призначення). Товар страхується і доставляється перевізнику замовника в зазначеному місці призначення
	CPT	Будь-які види транспорту	Carriage Paid To (... named place of destination) Фрахт/перевезення оплачено до (...назва місця призначення). Товар доставляється перевізнику замовника в зазначеному місці призначення

Продовження таблиці 4.2.2

Група D Доставка (Arrival)	DAT	Будь-які види транспорту	Delivered At Terminal (... named terminal of destination) Постачання на терміналі (... назва терміналу). Постачання на термінал (... назва терміналу). Експортні платежі здійснює продавець, а імпортерні – покупець. Продавець зобов'язаний забезпечити перевезення товару до узгодженого сторонами терміналу. Під терміналом у Правилах ІНКОТЕРМС – 2010 розуміють будь-яке місце, як крите, так і відкрите, наприклад, пристань, склад, контейнерний майданчик, автомобільний, залізничний термінал або вантажний термінал в аеропорту. Продавець не має зобов'язань укладання договору страхування
	DAP	Будь-які види транспорту	Delivered at Place. Постачання в місці призначення (... назва місця призначення). Продавець зобов'язаний забезпечити перевезення товару до узгодженого місця, не розвантажуючи товар із транспортного засобу в цьому місці. Продавець не має зобов'язань щодо укладання договору страхування
	DDP	Будь-які види транспорту	Delivered Duty Paid (... named place of destination) Постачання з оплатою мита (... назва місця призначення). Товар доставляється замовнику, очищений від мит і ризиків.

Послідовність підготовки до укладання зовнішньоекономічного контракту зображена на рисунку 4.2.1.

Підготовка до укладання зовнішньоекономічного контракту, етапи

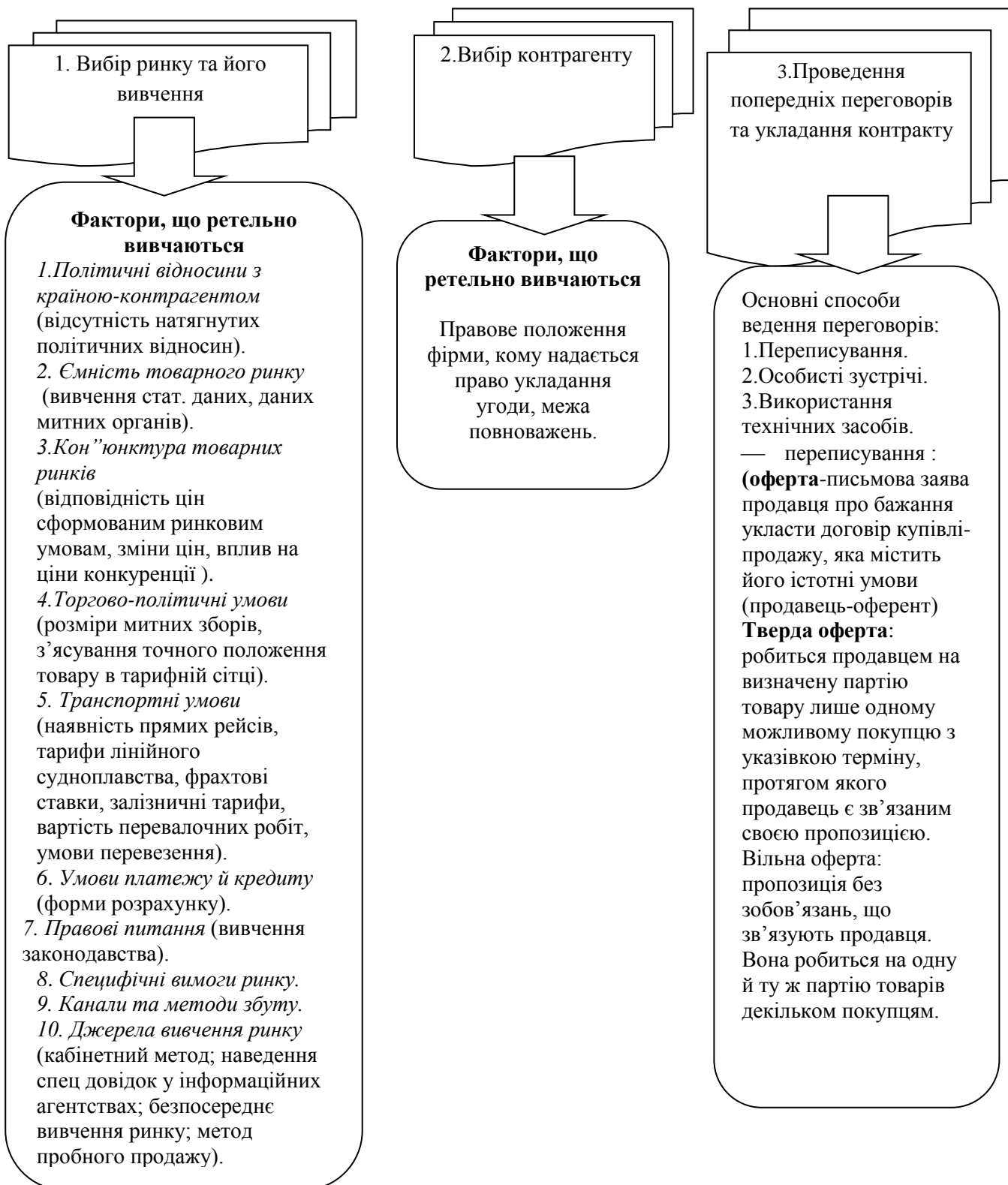

Рисунок 4.2.1 - Підготовка до укладання зовнішньоекономічного контракту

2.5 Тести

1. Зовнішньоекономічний договір (контракт), це:

- а) це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності;
- б) комерційний документ про купівлю-продаж товарів у матеріально-речовій формі;
- в) інтегроване питання, пов'язане із виконанням договірних зобов'язань.

2. Зовнішньоекономічний договір виконує функції:

- а) еквівалентності обміну;
- б) юридичної рівності та недискримінації;
- в) інформаційну;
- г) інші варіанти відповіді.

3. Пропозиція про укладання договору, що містить його істотні умови, це:

- а) акцепт; б) оферта; в) форс-мажор.

4. Згода адресанта, дана у встановлений строк, укласти договір на умовах, запропонованих оферентом, це:

- а) акцепт; б) оферта; в) контракт.

5. Структура зовнішньоекономічного договору має відповідати:

- а) Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»;
- б) Положенню про форму зовнішньоекономічних договорів;
- в) конвенції «Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів».

6. При укладанні договорів постачання за правом України їхні умови повинні викладатися відповідно до:

- а) вимог Правил «Інкотермс»;
- б) вимог Податкового кодексу;
- в) вимог Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

7. Терміни «Інкотермс» групи Е:

- а) обов'язки продавця вважаються виконаними у момент відвантаження товару покупцю на своєму підприємстві;
- б) обов'язки продавця вважаються виконаними після того, як він передав товар перевізнику. При цьому договір з перевізником укладає покупець;
- в) продавець зобов'язаний сплатити транспортні витрати, пов'язані з доставкою товару, але ризик доставки товару несе покупець;
- г) до обов'язку продавця входить доставка товару в країну покупця.

8. Терміни «Інкотермс» групи F:

- а) обов'язки продавця вважаються виконаними у момент відвантаження товару покупцю на своєму підприємстві;
- б) обов'язки продавця вважаються виконаними після того, як він передав товар перевізнику. При цьому договір з перевізником укладає покупець;
- в) продавець зобов'язаний сплатити транспортні витрати, пов'язані з доставкою товару, але ризик доставки товару несе покупець;
- г) до обов'язку продавця входить доставка товару в країну покупця.

9. Терміни «Інкотермс» групи C:

- а) обов'язки продавця вважаються виконаними у момент відвантаження товару покупцю на своєму підприємстві;
- б) продавець зобов'язаний сплатити транспортні витрати, пов'язані з доставкою товару, але ризик доставки товару несе покупець;
- в) обов'язки продавця вважаються виконаними після того, як він передав товар перевізнику. При цьому договір з перевізником укладає покупець;
- г) до обов'язків продавця входить доставка товару в країну покупця.

10. Зовнішньоекономічний договір може бути складений:

- а) у письмовій формі;
- б) в усній формі;
- в) у письмовій чи в усній формі;
- г) у письмовій формі з дотриманням відповідних правил складання зовнішньоекономічних контрактів.

11. Доставка товарів змішаним перевезенням – контейнери, пороми трейлери, судна, здійснюється за базисною умовою:

- а) EXW; б) FCA; в) FOB; г) DAF; д) інший варіант відповіді.

12. Який термін покладає на покупця максимальні обов'язки:

- а) CFR; б) EXW; в) DDP; г) CPT; д) інший варіант відповіді.

13. Коносамент надається під час перевезення:

- а) повітряним транспортом;
- б) морським;
- в) автомобільним;
- г) інший варіант відповіді.

14. Визначення партії товару лише одному можливому покупцю з указівкою терміну, протягом якого продавець є зв'язаним своєю пропозицією:

- а) акцепт;
- б) тверда оферта;

в) вільна оферта.

15. Коносамент це:

- а) рахунок;
- б) розпорядження;
- в) оферта.

16. Під офертою розуміють:

- а) пропозицію про укладання договору, що містить його істотні умови;
- б) згоду адресата, дану у встановлений ;
- в) вільна оферта.

17. У розділі «Базисні умови поставки» зовнішньоекономічного контракту може бути зазначено таку умову:

- а) ECW;
- б) DDP;
- в) DCB;
- г) інший варіант відповіді.

18. У розділі «Умови платежу» зовнішньоекономічного контракту визначається:

- а) строки та місце фактичної передачі товару;
- б) спосіб, порядок та строки фінансових розрахунків і гарантію виконання сторонами взаємних платіжних зобов'язань;
- в) перелік товаросупровідних документів;
- г) інший варіант відповіді.

19. У розділі «Санкції та рекламації» зовнішньоекономічного контракту визначається:

- а) порядок застосування штрафних санкцій;
- б) відшкодування збитків та пред'явлення рекламацій у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням одним із контрагентів своїх зобов'язань;
- в)інший варіант відповіді.

20. Одним із способів захисту довготривалих контрактів від валютних ризиків є :

- а) хеджування;
- б) фіксування;
- в) контриування.

2.6 Практичні завдання

Задача 2.1. Для кожної групи, наведеної у першому стовпчику таблиці 4.2.3 вибрати відповідний торговий термінал, наведений у другому стовпчику (двох тлумачень для одного терміну бути не може).

Таблиця 4.2.3 Торговий термінал

Група	Торговий термінал	
Група Е (відправка)		
Група F (основна перевозка сплачена)		
Група С (основна перевозка сплачена)		
Група Д (прибуття)		

Задача 2.2. Необхідно визначити, чи всі умови форс-мажору зазначені в контракті, а якщо ні, то доповнити їх. Дані для виконання:

Контракт № 555

м. Київ, 5 квітня 201__р.

ТОВ «Фози», (Україна), надалі – Продавець, в особі директора Іваненка Івана Івановича, що діє на підставі Статуту, з однієї сторони, та ТОВ «Карловий міст» (Прага, Чехія), надалі – Покупець, в особі генерального директора Белам Галки, що діє на підставі Статуту, з іншої сторони, уклали цей контракт про нижченаведене:

1. Предмет контракту

Продавець зобов'язується поставити Покупцю, а Покупець зобов'язується прийняти та оплатити товар – матраци «Balance Standart» - в кількості 100 штук, ціною 46 дол. США за одиницю.

8. Форс - мажор

Ніяка відповідальність не може мати місце за невиконання будь-якого з положень контракту, якщо це невиконання було залежне від обставин, що знаходяться під сферою контролю сторони, що не виконує зобов'язання,

подібних стихійному лиху та прийняттю законодавчих актів, що ускладнюються або роблять неможливим виконання зобов'язань на період, що починається з моменту оголошення сторони, що не виконує зобов'язань про форс-мажор, та що закінчується, коли закінчується форс-мажор. Форс-мажор автоматично продовжує строк виконання зобов'язань.

Задача 2.3. На вибір студента:

1. Скласти контракт, предметом якого є операція з експорту, і визначити основні документи, що необхідні бухгалтерії.
2. Скласти контракт, предметом якого є операція з імпорту, і визначити основні документи, що необхідні бухгалтерії.
3. Скласти контракт, предметом якого є бартерна операція, і визначити основні документи, що необхідні бухгалтерії.
4. Скласти контракт, предметом якого є операція з перероблення української давальницької сировини за кордоном, і визначити основні документи, що необхідні бухгалтерії.
5. Скласти контракт, предметом якого є операція з перероблення іноземної давальницької сировини в Україні, і визначити основні документи, що необхідні бухгалтерії.

2.7 Список рекомендованої літератури

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012р. №4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
4. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 19.02.1992 р. №2139-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
5. Декрет України про систему валютного регулювання і валютного контролю від 19.02.1993 № 15-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
6. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» №185/94-ВР від 23.09.1994р. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 21.06.1995 року №444 «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
8. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 6.09.2001 р. №201 "Про затвердження Положення про форму

зовнішньоекономічних договорів (контрактів)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

9. Нова (розроблена ІСС у вересні 2010 р.) редакція Правил Інкотермс-2010 - із тлумаченням найширше використовуваних торгових умов у галузі зовнішньої торгівлі, які регламентують момент передачі права власності на товар і всіх пов'язаних із цим ризиків.

10. Венцель В.Т. Питання трактування поняття «зовнішньоекономічний договір»: економіко-правовий аспект // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2011. - №4(54). – С.34-36.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 3. ОБЛІК ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

3.1 Питання для обговорення

1. Поняття валютних засобів і операцій з ними. Класифікація валют.
2. Порядок та умови торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України, на міжнародних валютних ринках.
3. Курсові різниці і їх відображення в бухгалтерському обліку.
4. Поняття, порядок визначення та відображення в обліку курсових різниць.
5. Облік купівлі та продажу іноземної валюти.

3.2 Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Розкрити сутність механізму міжнародних розрахунків.
2. Що таке ліміт відкритої валютної позиції?
3. Які рахунки відкривають банки своїм клієнтам?
4. Розкрити поняття монетарної та немонетарної статей.
5. Що таке іноземна та національна валюта?
6. Види та класифікація валют. Конвертація валют.
7. Що є об'єктом обліку курсових різниць?
8. Як відображаються курсові різниці у формах бухгалтерської звітності?
9. Як здійснюється перерахунок курсової різниці по дебіторській та кредиторській заборгованостях?
10. Дати визначення термінам: «балансова вартість іноземної валюти», «вартість іноземної валюти на дату здійснення операції».
11. Назвати дати звітного балансу.
12. Що включається до складу доходів або витрат платника податку на прибуток у разі операцій з продажу іноземної валюти?

3.3 Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми рефератів:

1. Банківський переказ, документарний акредитив, документарне інкасо як основні форми розрахунків при здійсненні ЗЕД.
2. Страхування валютних та фінансових ризиків.
3. Умови застосування форвардних контрактів.
4. Основні особливості валютних ф'ючерсних контрактів.
5. Кредитні операції у сфері ЗЕД.
6. Порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах.

Індивідуальні практичні завдання:

1. Розробити тестові завдання з теми (не менше 20 шт.).
2. Скласти кросворд з основних ключових термінів і понять теми (не менше 10 слів).

3.4 Короткі теоретичні відомості

Література [1, 2, 19, 20, 21, 31, 34, 32, 36, 46, 49, 51, 53,64]

Порядок та умови торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України та на міжнародних валютних ринках встановлюється Положенням «Про порядок та умови торгівлі іноземною валютою» №281.

Арбітражні операції на умовах маржинальної торгівлі - безготівкові операції, які передбачають виконання двох зустрічних зобов'язань з купівлі та продажу однієї іноземної валюти за іншу іноземну валюту та здійснюються без реальної поставки валюти на міжнародному валютному ринку на умовах "тод", "том" або "спот" з метою отримання прибутку від зміни валютного курсу або хеджування валютних ризиків".

Міжбанківський валютний ринок України - це сукупність відносин у сфері торгівлі іноземною валютою в Україні між суб'єктами ринку, між суб'єктами ринку та їх клієнтами (у тому числі банками-нерезидентами), між суб'єктами ринку і Національним банком, а також Національним банком і його клієнтами.

Міжнародний валютний ринок - це сукупність відносин у сфері торгівлі іноземною валютою за межами України між суб'єктами ринку та іноземними контрагентами, які за дорученням і за рахунок суб'єктів ринку здійснюють торгівлю іноземною валютою за межами України.

Згідно Декрету «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» іноземна валюта - іноземні грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які

перебувають в обігу, кошти у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших фінансових установ за межами України.

Іноземна валюта обліковується в обігу згідно Класифікатору іноземних валют та банківських металів, затверджений постановою Правління Національного банку України від 04.02.98 № 34.

Валютними операціями є операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України; операції, пов'язані з використанням валютних цінностей в міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності; операції, пов'язані з ввезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютних цінностей.

Валютна операція на умовах "тод" - валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в день укладення договору.

Валютна операція на умовах "том" - валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в перший робочий день після дня укладення договору.

Валютні операції на умовах "своп" - валютні операції за договором, умови якого передбачають купівлю (продаж, обмін) іноземної валюти зі зворотним її продажем (купівлею, обміном) на певну дату в майбутньому з фіксацією умов цих операцій (курсів, обсягів, дат валютування тощо) під час укладення договору.

Валютна операція на умовах "спот" - валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції на другий робочий день після дня укладення договору.

Валютна операція на умовах "форвард" - валютна операція за форвардним договором, умови якого передбачають виконання цієї операції (з поставкою валюти за договором) пізніше ніж на другий робочий день після дня укладення договору.

Валютний дериватив - це стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання купити, продати та/або обміняти іноземну валюту на визначених у цьому документі умовах у майбутньому.

Обмін (конвертація) іноземної валюти здійснюється під час операції з купівлі (продажу) однієї іноземної валюти за іншу іноземну валюту.

Продаж іноземної валюти - це операція з продажу іноземної валюти за гривні.

Торгівля іноземною валютою - це купівля, продаж, обмін іноземної валюти, здійснення операцій з валютними деривативами.

Торгівля іноземною валютою на території України резидентами і нерезидентами - юридичними особами здійснюється через уповноважені банки та інші фінансові установи, що одержали ліцензію на торгівлю іноземною валютою Національного банку України, виключно на міжбанківському

валютному ринку України. Структура міжбанківського валютного ринку, а також порядок та умови торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку визначаються Національним банком України.

Уповноважені банки, які отримали право відповідно до банківської ліцензії та генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій відкривати кореспондентські рахунки в банках-нерезидентах в іноземній валюті та проводити операції за ними, зобов'язані купувати та продавати іноземну валюту самостійно без посередництва інших уповноважених банків.

Гарантійний внесок - кошти клієнта в іноземній валюті, за рахунок яких компенсуються збитки, що виникають під час здійснення арбітражних операцій.

Порядок розміщення гарантійного внеску на відповідному рахунку клієнта (розмір внеску, вид іноземної валюти, строк тощо) визначається в договорі між уповноваженим банком та клієнтом, який передбачає умови проведення арбітражних операцій.

Національний банк України має право встановлювати для уповноваженого банку що здійснює на міжбанківському валютному ринку України операції з купівлі-продажу іноземної валюти та банківських металів за гривні, ліміти таких відкритих валютних позицій: загальної (довгої/короткої) в іноземних валютах і банківських металах та окремо за групами відповідних іноземних валют та банківськими металами, а також за відповідною валютою чи банківським металом, окремими активними операціями з валютними цінностями.

Ліміти відкритої валютної позиції - це встановлене Національним банком України кількісне обмеження у відсотках щоденної величини відкритих банком валютних позицій, а саме: загальної (довгої/короткої) в іноземних валютах і банківських металах та окремо за групами відповідних іноземних валют та банківськими металами, а також за відповідною валютою чи банківським металом, окремими активними операціями з валютними цінностями до регулятивного капіталу банку.

Ліміт загальної відкритої валютної позиції банку (Л13) визначається як співвідношення загальної величини відкритої валютної позиції банку за всіма іноземними валютами та банківськими металами в гривневому еквіваленті до регулятивного капіталу банку.

Ліміт загальної довгої відкритої валютної позиції банку (Л13-1) визначається як співвідношення величини перевищення обсягу вимог за іноземною валютою та банківськими металами над обсягом зобов'язань у гривневому еквіваленті до регулятивного капіталу банку.

Ліміт загальної короткої відкритої валютної позиції банку (Л13-2) визначається як співвідношення величини перевищення обсягу зобов'язань за іноземною валютою та банківськими металами над обсягом вимог у гривневому еквіваленті до регулятивного капіталу банку.

Уповноважені банки мають право здійснювати власні операції в межах установлених лімітів відкритої валютної позиції.

Уповноважений банк у разі перевищення встановленого розміру ліміту загальної довгої відкритої валютної позиції зобов'язаний продати суму такого перевищення не пізніше наступного банківського дня.

Суб'єкти ринку мають право здійснювати операції з обміну іноземної валюти, у тому числі без наявності зобов'язань в іноземній валюті, що придбається в результаті такого обміну, за дорученням і за кошти клієнтів-резидентів, які є суб'єктами господарювання, на підставі договору банківського рахунку, який передбачає надання клієнту комісійних послуг.

Клієнти-резиденти (юридичні особи та фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності) мають право купити, обміняти іноземну валюту з метою здійснення розрахунків з нерезидентами за торговельними операціями на підставі таких документів:

- заяви про купівлю іноземної валюти;
- договору з нерезидентом, оформленого відповідно до вимог законодавства України;
- акту (здавання-приймання тощо) або іншого документа, який свідчить про надання послуг, виконання робіт, імпорт прав інтелектуальної власності, якщо оплачуються отримані послуги (права), виконані роботи;
- документів, що передбачені для документарної форми розрахунків (акредитив, інкасо), вексельної форми розрахунків (вексель, яким резидент-імпортер оформив заборгованість перед нерезидентом за договором), якщо договір передбачає такі форми розрахунків.

Банки відкривають своїм клієнтам за договором банківського рахунку поточні рахунки, за договором банківського вкладу - вкладні (депозитні) рахунки.

Поточний рахунок - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

До поточних рахунків також належать:

- рахунки за спеціальними режимами їх використання, що відкриваються у випадках, передбачених законами України або актами Кабінету Міністрів України;
- поточні рахунки типу "Н", що відкриваються в національній валюті офіційним представництвам і представництвам юридичних осіб-нерезидентів, які не займаються підприємницькою діяльністю на території України;
- поточні рахунки типу "П", що відкриваються в національній валюті постійним представництвам;
- поточні (накопичувальні) рахунки виборчих фондів.
- інвестиційні рахунки, що відкриваються нерезидентам-інвесторам в уповноважених банках України відповідно до вимог цієї Інструкції для здійснення інвестиційної діяльності в Україні, а також для повернення іноземної інвестиції та прибутків, доходів, інших коштів, одержаних іноземним інвестором від інвестиційної діяльності в Україні.

Вкладний (депозитний) рахунок - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей, що передаються клієнтом в управління на встановлений строк або без зазначення такого строку під визначений процент (дохід) і підлягають поверненню клієнту відповідно до законодавства України та умов договору.

До вкладних (депозитних) рахунків також належать пенсійні депозитні рахунки, що відкриваються фізичним особам відповідно до Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення" для накопичення заощаджень на виплату пенсії.

Уповноважені банки мають право здійснювати арбітражні операції виключно після реєстрації в Національному банку правил проведення цих операцій в порядку, що визначений Національним банком.

Юридичні особи (крім уповноважених банків) та фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності не мають права здійснювати арбітражні операції.

Уповноважені банки мають право здійснювати арбітражні операції з іноземними валютами виключно в межах 1-ї групи Класифікатора.

Власні операції банку з купівлі (продажу, обміну) іноземної валюти (власні операції) - це операції, проведені на підставі банківської ліцензії та генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій в межах лімітів відкритої валютної позиції банку.

У 2016 р. збережено такі вимоги, як обов'язковий продаж надходжень в Україну в іноземній валюті на користь юридичних осіб у розмірі 75%, розрахунки за операціями з експорту та імпорту товарів до 90 днів, заборона дострокового погашення резидентами кредитів, позик в іноземній валюті за договорами з нерезидентами та інші [ПНБУ, Постанова від 04.12.2015 року № 863 "Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України"].

Підприємства, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, поряд з рахунками в національній валюті мають право на відкриття рахунків в іноземній валюті, де повинні зберігатись тимчасово вільні грошові кошти підприємства в іноземній валюті (власні та позикові).

Обов'язковими рахунками для підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, є транзитний та поточний валютні рахунки.

Транзитний валютний рахунок — це рахунок, призначений для зарахування валютної виручки підприємства.

Поточний валютний рахунок – це рахунок, призначений для проведення безготівкових і готівкових розрахунків у іноземній валюті при здійсненні поточних операцій, визначених законодавством України. Порядок відкриття рахунків опрацювати самостійно.

Облік готівкової іноземної валюти

Документальне оформлення операцій з готівковою іноземною валютою аналогічне документальному оформленню руху грошових коштів у

національній валюті, але на кожний вид валюти повинна бути відкрита окрема Касова книга, записи в якій ведуться в номінальному обчисленні.

Бухгалтер проводить обробку звіту касира. Відмінністю порядку відображення валютних операцій є те, що перед тим, як показати рух іноземної валюти, потрібно відрегулювати балансову оцінку активів і пасивів. Таким чином, перед тим, як проводити обробку звіту касира, бухгалтер повинен відрегулювати оцінку іноземної валютної готівки в касі на початок дня за курсом НБУ, діючим на день складання звіту. Після цього бухгалтер переводить касові операції в іноземній валюті в гривневий еквівалент за цим курсом.

Синтетичний облік готівкової іноземної валюти ведеться на рахунку 30 «Каса». Діючим Планом рахунків передбачена можливість ведення субрахунку 302 «Каса в іноземній валюті» та 304 «Операційна каса в іноземній валюті». Ці рахунки є активними, грошовими; у балансі знаходяться в II розділі активу. По дебету відображається надходження готівкової іноземної валюти, а по кредиту — її зменшення, витрачання (табл. 4.3.1). При цьому потрібно враховувати, що статті балансу, згідно з нормами П(С)БО 21, поділяються на монетарні та немонетарні.

Таблиця 4.3.1 - Кореспонденція обліку готівкової іноземної валюти

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
I. Надходження іноземної валюти			
1.	Отримано іноземну валюту з валютного рахунку в банку	302	312
2.	Повернуто залишки підзвітних сум в іноземній валюті після повернення з відрядження	302	372
3.	Відображено позитивну курсову різницю по коштах в касі в іноземній валюті	302	71
II. Вибуття іноземної валюти			
4.	Здано залишки іноземної валюти на рахунок в банку	312	302
5.	Видано іноземну валюту у підзвіт на відрядження за кордон	372	302
6.	Відображено негативну курсову різницю у зв'язку зі зміною курсу	945	302
7.	Відображено позитивну курсову різницю у зв'язку зі зміною курсу	302	714

Монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.

Немонетарні статті – статті інші, ніж монетарні статті балансу, тобто статті, які відображають активи чи зобов'язання, які не будуть сплачені у фіксованій сумі грошей або їх еквівалентів.

Аналітичний облік готівкової іноземної валюти ведеться за місцями зберігання валюти та за її видами.

Визначення балансової вартості іноземної валюти

Відповідно до П(С)БО 15 «Дохід» балансова вартість валюти – це вартість іноземної валюти, визначена за валютним курсом грошової одиниці України до іноземної валюти на дату здійснення господарської операції або на дату складання балансу. При цьому під валютним курсом, згідно з П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», слід розуміти курс НБУ.

Для цілей податкового обліку під балансовою вартістю іноземної валюти слід розуміти вартість іноземної валюти, визначену за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, на дату звітного балансу. а під вартістю іноземної валюти на дату здійснення операції – вартість іноземної валюти, визначену за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, на дату здійснення операції .

Операції з купівлі-продажу іноземної валюти відображаються у бухгалтерському обліку виключно в частині додатних чи від'ємних різниць між ціною купівлі-продажу іноземної валюти та її балансовою вартістю (тобто, за визначенням П(С)БО 15, її вартістю за курсом НБУ на дату здійснення господарської операції або на дату складання балансу).

При цьому різниця між курсом придбання валюти (міжбанком) та курсом НБУ на дату придбання, яка раніше відображалась на субрахунках 719 «Інші доходи від операційної діяльності» та 949 «Інші витрати операційної діяльності», за новими правилами відображається вже на субрахунках 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти» та 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти».

Відповідно до пп. 153.1.4 п. 153.1 ст. 153 Податкового кодексу України у разі здійснення операцій з продажу іноземної валюти та банківських металів до складу доходів або витрат платника податку відповідно включається:

— позитивна або від'ємна різниця між доходом від продажу та балансовою вартістю такої валюти, металів або вартістю на дату здійснення операції, якщо вона була проведена після дати звітного балансу.

У разі придбання іноземної валюти до складу відповідно витрат або доходів звітного періоду включається:

— позитивна або від'ємна різниця між курсом іноземної валюти до гривні, за яким придбавається іноземна валюта, та курсом, за яким визначається балансова вартість такої валюти.

Термін "балансова вартість іноземної валюти" для цілей цього підпункту означає вартість іноземної валюти, визначену за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, на дату звітного балансу.

Термін "вартість іноземної валюти на дату здійснення операції" для цілей цього підпункту означає вартість іноземної валюти, визначену за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, на дату здійснення операції.

Таблиця 4.3.2 – Кореспонденція рахунків з обліку операцій з продажу та купівлі валютних коштів

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Зараховано платежі від покупців	312	362
2	Списана валюта для продажу на УМВР (за офіційним курсом НБУ)	334	312
3	Зараховано гривні від продажу валюти на поточний рахунок (за комерційним курсом УМВР)	311	334
4	Нараховано комісійну винагороду банку	92	685
5	Списано комісійну винагороду банку, що утримана банком при зарахуванні коштів від продажу валюти	685	334
6	Перераховано комісійну винагороду уповноваженому банку, за умови повного зарахування коштів на рахунок підприємства	685	311
7	Відображено позитивну різницю між ціною продажу іноземної валюти та її балансовою вартістю	334	711
8	Відображено від'ємну різницю між ціною продажу іноземної валюти та її балансовою вартістю	942	334
9	Списано на фінансовий результат позитивну різницю (дохід від реалізації)	711	791
10	Списано на фінансовий результат від'ємну різницю (витрати на продаж іноземної валюти)	791	942
11	Списано на фінансовий результат адміністративні витрати	791	92
Кореспонденція рахунків з обліку операцій купівлі іноземної валюти			
1	Перераховані уповноваженому банку гривні для придбання валюти (з урахуванням комісійної винагороди)	333	311
2	Зарахована валюта на поточний валютний рахунок (за офіційним курсом НБУ)	312	333

Продовження таблиці 4.3.2

3	Нараховано комісійну винагороду банку	92	685
4	Списано раніше перераховану комісійну винагороду банку	685	333
5	Відображено різницю між офіційним курсом НБУ та фактичним курсом купівлі валюти на УМВР (сумову різницю)		
	- позитивну різницю	333	711
	- від'ємну різницю	942	333
6	Повернуто уповноваженим банком залишки не використаних при купівлі валюти коштів	311	333
7	Перераховано уповноваженому банку перевитрати коштів при купівлі валюти	333	311
8	Списано на фінансові результати витрати на придбання валюти	791	92
9	Списано на фінансові результати сумову різницю	791	942

Згідно з п. 1 ст. 13 Закону № 996-XIV звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Проміжна звітність складається щоквартально наростаючим підсумком з початку звітного року у складі балансу та звіту про фінансові результати. Баланс підприємства складається за станом на кінець останнього дня кварталу (року). Отже, датами звітного балансу є останній день кварталу, тобто: 31 березня, 30 червня, 30 вересня та 31 грудня.

Сума оплати комісійних (обмінних) операцій банку не включається до балансової вартості іноземної валюти, а враховується у складі витрат при визначенні податку на прибуток.

3.5 Тести

1. Що Ви вкладаєте в термін «іноземна валюта»:

а) валюта готівкою, грошові знаки (банкноти, білети державної скарбниці, монети), що знаходяться в обігу і є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені або ті, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, які знаходяться в обігу;

б) платіжні документи у грошових одиницях іноземних держав та міжнародних розрахункових одиницях;

в) кошти у грошових одиницях іноземних держав, міжнародних розрахункових одиницях та у діючій на території України валюті з вільною конверсією, які знаходяться на рахунках та вкладах у банківсько-кредитних установах на території України та за її межами;

г) всі варіанти вірні.

2. Поточними торговельними операціями в іноземній валюті є:

а) розрахунки за експорт та імпорт товару без відстрочення платежу або з відстроченням, що відповідно до договору не перевищує строки, установлені законодавством України для здійснення таких розрахунків; розрахунки на території України між резидентами - суб'єктами господарювання за товар на підставі індивідуальної ліцензії Національного банку;

б) виплати на підставі вироків, рішень, ухвал і постанов судових, слідчих та інших правоохоронних органів;

в) оплата витрат іноземним судовим, слідчим, арбітражним, нотаріальним та іншим повноважним органам (у тому числі сплата податків, зборів та інших обов'язкових платежів), витрат іноземних адвокатів;

г) оплата витрат, пов'язаних з відрядженням за кордон.

3. Операції в іноземній валюті зв'язані з:

а) переходом прав власності на товар;

б) переходом прав власності на валютні цінності;

в) ввезенням та вивезенням товарної продукції

г) інший варіант відповіді.

4. Дати визначення поняттю «валютна операція на умовах «тод»:

а) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в день укладання договору;

б) відносини між партнерами, відображені в обліку у виді тієї чи іншої господарської операції, у якій інвалюта використовується як предмет договору;

в) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в перший робочий день після дня укладання договору.

5. Дати визначення поняттю «валютна операція на умовах «том»:

а) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в перший робочий день після дня укладання договору;

б) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в день укладання договору;

в) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції (з поставкою валюти за договором) пізніше ніж на другий робочий день після дня укладання договору.

6. Дати визначення поняттю «валютна операція на умовах «спот»:

а) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції на другий робочий день після дня укладання договору;

б) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в день укладання договору;

в) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції (з поставкою валюти за договором) пізніше ніж на другий робочий день після дня укладання договору.

7. Дати визначення поняттю «валютна операція на умовах «форвард»:

- а) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в день укладання договору;
- б) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в перший робочий день після дня укладання договору;
- в) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції (з поставкою валюти за договором) пізніше ніж на другий робочий день після дня укладання договору.

8. Дати визначення поняттю «валютна операція на умовах «своп»:

- а) валютна операції за договором, умови якого передбачають купівлю (продаж, обмін) іноземної валюти зі зворотним її продажем (купівлею, обміном) на певну дату в майбутньому з фіксацією умов цих операцій (курсів, обсягів, дат валютування тощо) під час укладення договору;
- б) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції в перший робочий день після дня укладання договору;
- в) валютна операція за договором, умови якого передбачають виконання цієї операції (з поставкою валюти за договором) пізніше ніж на другий робочий день після дня укладання договору.

9. Класифікатор іноземних валют передбачає наступне розподілення валют:

- а) 2 групи; б) 3 групи; в) 5 груп.

10. В межах яких груп Класифікатора валют уповноважені банки мають право здійснювати операції з іноземними валютами:

- а) виключно в межах 1-ї групи Класифікатора;
- б) виключно в межах 2-ї групи Класифікатора;
- в) виключно в межах 3-ї групи Класифікатора.

11. До власних операцій банку з купівлі (продажу, обміну) іноземної валюти відносять:

- а) операції, проведені на підставі банківської ліцензії та генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій в межах лімітів відкритої валютної позиції банку;
- б) операції без обмежень, проведені на підставі банківської ліцензії та генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій;
- в) операції, проведені без наявності ліцензії.

12. Мають право купувати іноземну валюту на міжбанківському валютному ринку України:

- а) уповноважені банки за рахунок і за дорученням резидентів;
- б) резиденти ЗЕД;

в) Національний банк України.

13. Мають право видавати індивідуальні та генеральні ліцензії на здійснення валютних операцій (які підпадають під режим ліцензування):

- а) Національний банк України;
- б) уповноважені банки;
- в) Верховна рада України.

14. Має право здійснювати торгівлю іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України, на міжнародному валютному ринку:

- а) Національний банк України та суб'єкти ринку;
- б) суб'єкти ЗЕД;
- в) дилер;
- г) маклер.

15. Підставою для придбання іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України при розрахунках з нерезидентами є:

- а) договір купівлі з банком;
- б) рахунок на сплату послуг з переробки давальницької сировини нерезидентом;
- в) договір з нерезидентом.

16. Виручка резидентів у іноземній валюті підлягає обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку України:

- а) так, в розмірі 75%;
- б) ні, залишається у власному розпорядженні.
- в) інший варіант відповіді.

17. Якщо в клієнта суб'єкта ринку залишається невикористана готівкова іноземна валюта (що була раніше куплена, обмінана для витрат на відрядження за межі України та/або на експлуатаційні витрати на транспортні засоби за межами України), чи підлягає вона зарахуванню на його поточний рахунок (без зарахування на розподільчий рахунок)? Протягом якого терміну?

- а) так, протягом п'яти робочих днів з часу оприбуткування до каси суб'єкта господарювання, з якого вона за бажанням клієнта може бути продана;
- б) ні, не підлягає.
- в) так, протягом двох робочих днів.

18. Невикористана іноземна валюта, придбана на МВРУ для цільового призначення, повинна бути продана через уповноважений банк:

- а) протягом 5 календарних днів її невикористання;

- б) протягом одного банківського дня її невикористання;
- в) протягом 3 календарних днів її невикористання
- г) інший варіант відповіді.

19. Валютним курсом вважається:

- а) встановлений Нацбанком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни;
- б) різниця між оцінкою в українській валюті активів й пасивів, вартість яких виражена в іноземній валюті й оцінкою в українській валюті цих активів і пасивів;
- в) інший варіант відповіді.

20. Курсова різниця це:

- а) різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах;
- б) встановлений Нацбанком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни;
- в) різниця між оцінкою в українській валюті активів й пасивів, вартість яких виражена в іноземній валюті й оцінкою в українській валюті цих активів і пасивів.

21. Монетарні статті — це:

- а) статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів;
- б) обмін іноземної валюти;
- в) виторг від реалізації іноземної валюти.

22. Немонетарна стаття — це:

- а) оприбуткований аванс;
- б) обмін іноземної валюти;
- в) виторг.

23. При придбанні іноземної валюти до складу доходів (витрат) звітного періоду включається:

- а) позитивна (від'ємна) різниця між курсом за яким придбавається іноземна валюта та курсом за яким визначається її балансова вартість;
- б) позитивна (від'ємна) різниця між курсом за яким придбавається іноземна валюта та курсом на дату звітного балансу;
- в) позитивна (від'ємна) різниця між курсом за яким придбавається іноземна валюта та курсом за здійснюється її реалізація.

24. Сума оплати комісійних (обмінних) операцій банку:

- а) не включається до балансової вартості іноземної валюти;

б) враховується у складі витрат при визначенні податку на прибуток.

в) інший варіант відповіді.

25. Господарські операції, які потребують розрахунків в іноземній валюті, це:

а) розрахункові операції;

б) операції з валютними цінностями;

в) банківські операції.

26. Доход від неопераційної курсової різниці відбивається на рахунку:

а) 711; б) 744; в) 714; г) інше.

27. Доход від операційної курсової різниці відбивається на рахунку:

а) 711; б) 744; в) 714; г) інше.

28. Витрати від неопераційної курсової різниці відбиваються на рахунку:

а) 945; б) 942; в) 974; г) інше.

29. Витрати від операційної курсової різниці відбиваються на рахунку:

а) 942; б) 974; в) 945; г) інше.

30. Перерахування грошових коштів для придбання іноземної валюти в обліку визначається наступною кореспонденцією рахунків:

а) Д334 — К 311;

б) Д 333 — К311;

в) Д 333 — К312.

3.5. Практичні завдання

Задача 3.1. Згідно наведених рахунків вказати їх назву

№ п/п	Код рахунка	Назва рахунка
1	362	
2	504	
3	604	
4	632	
5	312.2	
6	622	
7	711	

8	714
9	945
10	312
11	372.2
12	506
13	612
14	974
15	949
16	022
17	974
18	945
19	942
20	711

Задача 3.2. Згідно наведеної господарської операції вказати кореспонденцію рахунків (табл. 4.3.3).

Таблиця 4.3.3 - Кореспонденція рахунків

№п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків
1	Нараховано комісійну винагороду банку за придбання іноземної валюти	
2	Оприбутковано на валютний рахунок виручку від реалізації товарів нерезиденту	
3	Перераховано валютну виручку для обов'язкового продажу	
4	Перераховано кошти підприємством для придбання іноземної валюти	
5	Відображено позитивну курсову різницю при купівлі іноземної валюти	
6	Перерахована комісійна винагорода банку під час купівлі іноземної валюти	
7	Відображено від'ємну курсову різницю під час зарахування валютних коштів	
8	Відображено позитивну курсову різницю по дебіторській заборгованості	
9	Відображена позитивна курсова різниця під час змушеного продажу іноземної валюти банком	

Задача 3.3. Скласти журнал реєстрації господарських операцій, вказати первинні документи, розрахувати курсову різницю на підставі наступних даних.

Згідно з контрактом (договором) від іноземного постачальника отримані товари на загальну суму 1000 доларів США.

Для розрахунків з іноземним постачальником підприємство перерахувало банку для купівлі валюти ? грн., з урахуванням комісійних банку 300 грн.

Курс НБУ на дату здійснення операції 23,15 UAH / USD. Курс на МВРУ – 24,1 UAH / USD.

Задача 3.4 На підставі рис. 4.3.1. письмово проаналізувати механізм проведення міжнародних розрахунків.

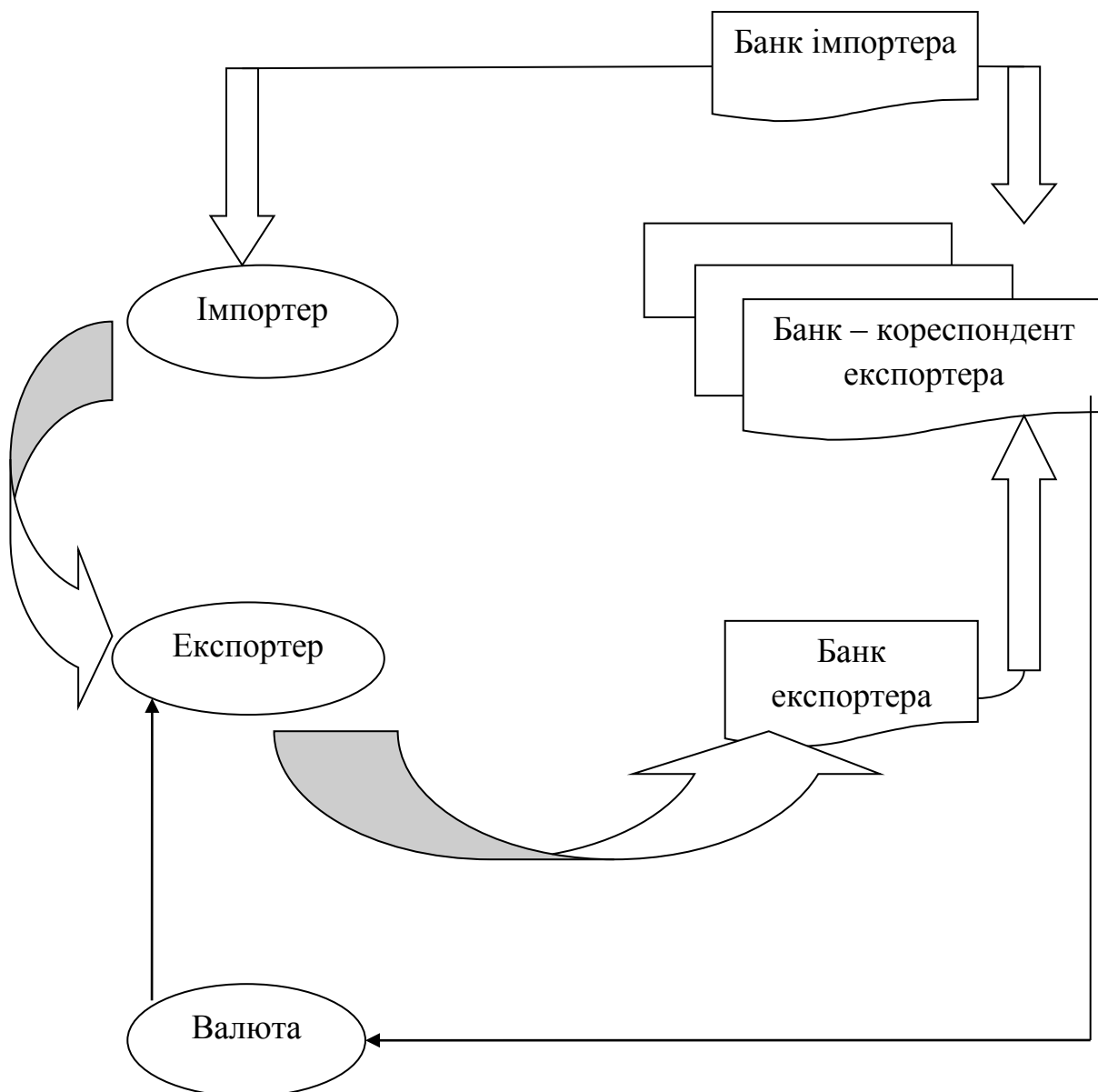

Рисунок 4.3.1 - Механізм міжнародних розрахунків

Задача 3. 5. Скласти журнал реєстрації господарських операцій, вказати первинні документи, розрахувати курсову різницю на підставі наступних даних.

Від іноземного покупця підприємству «Резонанс» за реалізовану готову продукцію згідно з контрактом надійшли кошти в сумі 10000 дол. США.

Курс НБУ на день надходження іноземної валюти – 23,15 UAH / USD.

75% валюти реалізовано на Міжбанківському валютному ринку України, курс продажу 24,1 UAH / USD. Валюта надійшла в цей же день. Комісійна винагорода банку 300 грн.

3.6 Список рекомендованої літератури

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 - VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 19.02.1992 р. №2139-ХІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
3. Декрет України про систему валютного регулювання і валютного контролю від 19.02.1993 № 15-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» №185/94-ВР від 23.09.1994р. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Постанова Правління НБУ "Про затвердження Класифікатора іноземних валют" від 04.02.1998 р. № 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
5. Постанова Правління НБУ «Правила вивезення з України і ввезення в Україну уповноваженими банками національної та іноземної валюти, банківських металів, бланків чеків» від 06.08.2003 р. № 327 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
6. Постанова Правління НБУ « Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою» від 10.08.2005 р. №281 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
7. Постанова Правління НБУ «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» від 04.12.2015 р. №863 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
8. Постанова Правління НБУ «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» від 12.11.2003 р. № 492 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 4. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ЕКСПОРТУ

4.1 Питання для обговорення

- 1 Загальні засади експортно-імпорتنих операцій.
- 2 Порядок здійснення митних операцій.
- 3 Загальна характеристика цін по експортно-імпортним операціям.

4. Поняття і умови здійснення експортних операцій.
5. Документальне забезпечення митного оформлення товарів, що експортуються.
6. Строки проведення розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
7. Бухгалтерський облік експортних операцій.
8. Особливості оподаткування експортних операцій.

4.2 Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Які операції відносяться до експортних?
2. Які податки й збори сплачуються при експорті?
3. Які документи подаються митниці для здійснення експортної поставки?
4. У чому полягають особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій з експорту робіт, послуг?
5. За яким валютним курсом перераховується у валюту звітності контрактна вартість товарів, відвантажених на експорт з наступною оплатою?
6. Як відображається на рахунках бухгалтерського обліку реалізація товарів на експорт на умовах попередньої оплати?
7. Застосування митного режиму експорту при вивезенні товарів на підставі зовнішньоекономічних договорів (контрактів) купівлі-продажу.
8. В чому полягає суть нульової ставки ПДВ, що застосовується при експорті?
9. Який порядок бюджетного відшкодування ПДВ підприємствам-експортерам?
10. Синтетичний та аналітичний облік експортних операцій.

4.3 Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми рефератів:

1. Облік експортно-імпортних операцій в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.
2. Облік реекспортних та реімпортних операцій.
3. Економічні відносини України з розвинутими країнами.
4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств Чернігівського регіону.
5. Складання митної декларації.

Індивідуальні практичні завдання:

1. Розробити тестові завдання з теми (не менше 20 шт.).
2. Скласти кросворд з основних ключових термінів і понять теми (не менше 10 слів).

4.4 Короткі теоретичні відомості

Література [19, 20, 21, 36, 37, 43, 53, 58, 59, 60, 61, 67, 68]

Відповідно Митного кодексу експорт – митний режим, відповідно до якого товари вивозяться за межі митної території України для вільного обігу без зобов'язання про їх повернення на цю територію та без встановлення умов їх використання за межами митної території України.

Експорт є одним з пріоритетних напрямів зовнішньоекономічної діяльності Держави.

Особливість режиму експорту в тому, що товари вивозяться за межі митної території України для вільного обігу без зобов'язання про їх повернення, тоді як режим тимчасового вивезення вимагає повернення товарів через певний строк.

Під вивозом товарів за межі території України треба розуміти сукупність дій, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон України.

За митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, встановленим для митних органів, митними органами із зацікавлених осіб справляється плата в порядку та у розмірі, встановлених КМУ. Розмір такої плати не може перевищувати вартості фактичних витрат митних органів на вчинення зазначених дій.

Одне з головних завдань митного органу після митного оформлення експорту товарів – контроль фактичного вивезення товарів за межі митної території України. Розміщення товарів під митний режим експорту не передбачає яких-небудь звільнень від застосування до них заходів митно-тарифного регулювання.

Більшість товарів при їх експорті з України обкладається 0% ставкою з ПДВ. При цьому товари вважаються вивезеними платником податку за межі митної території України, якщо їх вивезення засвідчено відповідним чином оформленою ВМД.

При експорті підакцизних товарів зі сплатою за них в іноземній валюті акцизний податок не стягується.

Митні збори (плата за митне оформлення) стягуються на загальних підставах.

Відповідно до законодавства України, у сфері застосування заходів нетарифного регулювання товари, що перебувають у режимі експорту, можуть підлягати ліцензуванню.

При здійсненні експортних операцій застосовується індикативна ціна, нижче якої товари не може бути продано. Такі ціни щомісяця встановлюються Мінекономіки України і є заходом обмежувального характеру, що значно впливає на ціноутворення визначених товарів з урахуванням базисів їх постачання. Розміри плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів представлені в таблиці 4.1.1.

Таблиця 4.4.1 - Розміри плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів

Назва операції		За одну годину роботи (незалежно від кількості посадових осіб митного органу, залучених до виконання митних формальностей), євро
1.	Виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів:	
	у робочий час	20
	у надурочний, нічний час і вихідні дні	40
	у святкові та неробочі дні	50
2.	Виконання митних формальностей митними органами у місцях розташування митних органів поза робочим часом, установленим для митних органів:	
	у надурочний, нічний час і вихідні дні	40
	у святкові та неробочі дні	50

Положення «Про митні декларації» №450 визначає вимоги до оформлення і використання митних декларацій, на підставі яких декларуються товари, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України підприємствами, та інші товари, що відповідно до законодавства України декларуються шляхом поданням митної декларації, передбаченої для підприємств, а також порядок внесення змін до митних декларацій, їх відкликання та визнання недійсними.

Товари декларуються шляхом подання митному органу:

- митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа;
- або митної декларації М-16;
- або письмової заяви;
- або митної декларації для письмового декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних з провадженням підприємницької діяльності;
- або іншого документа, що відповідно до законодавства може використовуватись замість митної декларації.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа для декларування товарів (крім тих, що пересилаються через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях), що

переміщуються через митний кордон України декларантами (крім громадян), заповнюється на:

- товари, митна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 150 євро;
- товари, які підлягають державному експортному контролю та переміщення яких через митний кордон України згідно із законодавством потребує надання відповідного дозволу чи висновку;
- товари, які ввозяться на митну територію України і підлягають державній реєстрації відповідно до законодавства;
- товари, які поміщуються в митні режими митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі, переробки на митній території України, переробки за межами митної території України та після перебування у таких митних режимах поміщуються в інші митні режими.

Декларування товарів з використанням замість митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа іншого документа може здійснюватися у випадках, передбачених Митним кодексом України та укладеними в установленому законом порядку міжнародними договорами України.

Товари (крім тих, що пересилаються через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях), що переміщуються через митний кордон України декларантами (крім громадян), на які не заповнюється митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа та які не можуть декларуватись за іншим документом, декларуються шляхом подання митному органу письмової заяви. Така заява може подаватись митному органу на паперовому носії або як електронний документ (Див. Положення №450).

Товари, що пересилаються через митний кордон України в міжнародних поштових відправленнях, декларуються шляхом подання митному органу:

1) митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа у разі:

- надходження на адресу декларанта підакцизних товарів; або надходження на адресу декларанта (крім громадянина) в одній депеші від одного відправника товарів, що відповідно до Митного кодексу України та Податкового кодексу України є об'єктами оподаткування митними платежами;

- або пересилання декларантом (крім громадянина) товарів, митна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 150 євро;

- або надходження на адресу громадянина в одній депеші від одного відправника товарів, сумарна фактурна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 10 000 євро;

- або пересилання громадянином товарів, сумарна фактурна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 10 000 євро;

2) або уніфікованих міжнародних документів, форми яких установлені актами Всесвітнього поштового союзу, а саме:

- митної декларації CN 23, використання якої обов'язкове під час пересилання посилок, міжнародних згрупованих поштових відправлень з

позначкою “Консигнація” і відправлень “EMS” та можливе у разі пересилання відправлень з оголошеною цінністю;

— або митної декларації CN 22, використання якої обов'язкове під час пересилання дрібних пакетів, мішків “М” і відправлень “EMS” з вкладенням письмової кореспонденції та можливе у разі пересилання бандеролей.

Товари, що пересилаються через митний кордон України у міжнародних експрес-відправленнях, декларуються шляхом подання митному органу:

1) митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа у разі:

— надходження на адресу декларанта підакцизних товарів;

— або у разі надходження на адресу декларанта (крім громадянина) товарів, що відповідно до МКУ та ПКУ є об'єктами оподаткування митними платежами;

— або у разі пересилання декларантом (крім громадянина) товарів, митна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 150 євро;

— або у разі надходження на адресу громадянина в одному вантажі експрес-перевізника від одного відправника товарів, сумарна фактурна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 10 000 євро;

— або у разі пересилання громадянином товарів, сумарна фактурна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 10 000 євро;

2) або у випадках, не зазначених у підпункті 1 - митної декларації М-16:

— у разі надходження на адресу громадянина товарів, сумарна фактурна вартість яких перевищує суму, що не є об'єктом оподаткування митними платежами, але не перевищує суму, еквівалентну 10000 євро;

— у разі пересилання громадянином товарів, які є об'єктом оподаткування вивізним митом, та/або якщо відповідно до закону державними органами видаються документи, необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення таких товарів;

3) або письмової заяви у разі пересилання декларантом (крім громадянина) товарів, митна вартість яких не перевищує суму, еквівалентну 150 євро.

Під час переміщення (пересилання) товарів через митний кордон України громадянами митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа заповнюється у разі, коли такі товари відповідно до Митного кодексу України та цього Положення декларуються з поданням митної декларації, передбаченої законодавством України для підприємств, а також для декларування товарів (у тому числі транспортних засобів особистого користування), що ввозяться на митну територію України і підлягають державній реєстрації відповідно до законодавства.

Для письмового декларування громадянами особистих речей, інших товарів для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних з провадженням підприємницької діяльності, використовується митна декларація.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа та митна декларація М-16 виготовляються типографським способом або за допомогою комп'ютера.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа заповнюється державною мовою за допомогою комп'ютера.

Митна декларація М-16 заповнюється державною мовою від руки або за допомогою комп'ютера.

Якщо оригінальне написання прізвища, імені та по батькові (за наявності) осіб, власних назв і адрес підприємств - нерезидентів, торговельних марок, моделей, артикулів тощо виконується іноземною мовою, яка використовує латинський алфавіт, у митних деклараціях такі відомості зазначаються латинськими літерами.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа подається разом з її електронною копією. Інформація, внесена декларантом до електронної копії митної декларації, повинна відповідати інформації, внесеній декларантом до оригіналу на паперовому носії, за винятком тієї інформації, яка в установленому порядку вноситься тільки до електронної копії.

Електронна митна декларація складається з полів електронного документа, що відповідають формам митних декларацій на паперовому носії, та засвідчується електронним цифровим підписом особи, яка її склала.

Формат електронної копії митної декларації на паперовому носії, електронної митної декларації, інших електронних документів, необхідних для здійснення митного контролю та оформлення, кодування символів, засоби пересилання визначаються Держмитслужбою з оприлюдненням відповідної інформації на веб-сайті Держмитслужби.

При здійсненні розрахунків із зовнішньоекономічних операцій необхідно враховувати вимоги, встановлені Законом «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994 № 185/94-ВР.

При здійсненні експортних операцій суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на їх валютні рахунки в уповноважених банках у строки виплати заборгованостей, зазначені в контрактах, але не пізніше 180 календарних днів з дати митного оформлення (виписки вивізної вантажної митної декларації) продукції, що експортується. В разі експорту робіт (послуг), прав інтелектуальної власності - з моменту підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг, експорт прав інтелектуальної власності. Перевищення зазначеного строку потребує висновку центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку.

Порушення зазначених строків, тягне за собою стягнення пені за кожний день прострочення у розмірі 0,3 відсотка суми неоподаткованої виручки (вартості недопоставленого товару) в іноземній валюті, перерахованої у грошову одиницю України за валютним курсом Національного банку України на день виникнення заборгованості. Загальний розмір нарахованої пені не може перевищувати суми неоподаткованої виручки(вартості недопоставленого товару).

ФОРМА МИТНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ М-16 № _____

Назва митного органу _____
 Авіанакладна № _____
 Рахунок № _____
 Прізвище одержувача _____
 Країна відправлення _____

Підрозділ митного оформлення _____
 Дата подання _____
 Код валюти _____
 Офіційний курс гривні до іноземної валюти _____

Відривний корінець митної декларації
 М-16 № _____
 Назва митного органу _____

Авіанакладна № _____

Рахунок № _____

Прізвище одержувача _____

Нараховані митні платежі

Порядковий номер	Найменування товару, його відмінні ознаки та вартість у валюті України або іноземній валюті	Кількість	Код згідно з УКТЗЕД	Нараховані митні платежі																				
				акцизний податок			мито		податок на додану вартість		інші		усього											
				ставка податку	сума		ставка податку	сума		ставка податку	сума		ставка податку	сума										
грн	коп	гривень	копійок		грн	коп		грн	коп															

Назва сортувальної станції _____

Митні платежі нараховано _____
 (підпис)

_____ (ініціали та прізвище посадової особи митного органу)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище декларанта або уповноваженої ним особи)

Місце для відбитка печатки декларанта або уповноваженої ним особи

Місце для відбитка особистої номерної печатки

Сума словами (гривень): _____

_____ (ініціали та прізвище посадової особи митного органу)

Місце для відбитка особистої номерної печатки

У
В
И
Р
Д
В
І
Я
І
Н
І
Л

Підтвердженням форс-мажорних обставин є сертифікат Торгово-промислової палати України про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) або іншої уповноваженої організації (органу) країни розташування сторони договору (контракту) або третьої країни відповідно до умов договору.

Існують два варіанти здійснення експорту: фактичне вивезення товарів експортером за межі України; експорт без вивезення.

При фактичному вивезенні товарів експортером за межі України українські товари поміщаються в митний режим експорту. Експортер при цьому, повинен подати митним органам документи на товар; сплатити належні митні платежі.

Митна вартість товарів, зазначена в МД, є базою для нарахування митних платежів (митних зборів, акцизного податку, ПДВ).

За загальним правилом операції з вивезення товарів, у тому числі звільнені від обкладання ПДВ на території України, у митному режимі експорту оподатковуються за ставкою 0%. Деякі товарні позиції звільнюються від обкладання ПДВ.

З метою визначення дати виникнення податкового зобов'язання з ПДВ у разі експорту товарів, датою оформлення митної декларації вважається дата завершення процедури митного оформлення експортної операції, яка визначається за фактом проставлення посадовою особою митного органу на всіх аркушах такої декларації відбитку особистої номерної печатки, а в разі електронного декларування – за фактом засвідчення електронним цифровим підписом посадової особи митного органу електронної митної декларації після перетворення її у візуальну форму.

Отже, у випадку коли першою подією при визначенні дати виникнення податкових зобов'язань з ПДВ є експорт товарів, такою датою є дата підтвердження факту вивезення товарів за межі митної території України, тобто дата здійснення відповідного запису на митній декларації посадовою особою митного органу, засвідченого печаткою.

Моментом здійснення експорту вважається момент перетину митного кордону України.

Облік експортних операцій

Основним завданням обліку експортних операцій є:

- формування достовірності інформації про реалізацію експортних товарів;
- своєчасне виявлення та правильне визначення фінансового результату від експорту;
- формування достовірної інформації про стан розрахунків з іноземними покупцями та посередниками;
- формування достовірної інформації про курсові різниці.

Після переходу права власності від продавця до покупця в бухгалтерському обліку дохід від реалізації відображається за дебетом рахунку

362 «Розрахунки з іноземними покупцями» і кредиту рахунку 70 «Доходи від реалізації» з використанням відповідних субрахунків.

Після цієї операції можливе відображення витрат з експортних операцій, а саме списання реалізованих на експорт товарів за дебетом рахунку 90 «Собівартість реалізації» і кредиту рахунків 28 «Товари» або 26 «Готова продукція» за обліковою вартістю (табл. 4.4.2, 4.4.3).

В процесі реалізації експортної продукції у підприємства виникають комерційні витрати, зокрема такі, як витрати на підготовку товарів до відвантаження, їх перевезення всередині країни та за кордоном, вантажно-розвантажувальні роботи, страхування та зберігання вантажів в дорозі, оплату зборів за митне оформлення вантажів. Такі витрати накопичуються на рахунку 93 «Витрати на збут» з подальшим перенесенням до складу фінансових результатів.

Підставою для обліку експортних товарів та їх руху є оформлені відповідним чином товаросупровідні, транспортні, експедиторські, страхові, складські, розрахункові, митні, претензійно-арбітражні, а також банківські документи.

Визначним принципом облікової політики підприємства, що формує момент реалізації, виступає дата пред'явлення зазначених вище документів покупцеві або пред'явлення їх до уповноваженого банку, отримання грошових коштів, надання покупцем векселя, комерційного кредиту або іншого документу, який гарантує оплату.

Таблиця 4.4.2 - Відображення в обліку експортних операцій за умови наступної оплати

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	Відвантажено товар на експорт	362	702
2	Відображено ПДВ	702	641
3	Списано собівартість відвантаженого товару	902	281
4	Нараховано мито	93	377
5	Перераховано мито	377	311
6	Відображено від'ємну курсову різницю	945	362
7	Відображено позитивну курсову різницю	362	714
8	Надійшла оплата від нерезидента на поточний рахунок	312	362

Таблиця 4.4.3 - Відображення в обліку експортних операцій на умовах попередньої оплати

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	Отримано попередню оплату	312	681
2	Нараховано митні платежі	93	377
3	Перераховано митні платежі	377	311
4	Відвантажено товар покупцеві	362	702
5	Відображено ПДВ	702	641
6	Списано собівартість відвантаженого товару	902	281
7	Проведено взаємооблік заборгованості	681	362

4.5 Тести

1. Митний режим - це:

а) сукупність норм, установлених законами України з питань митної справи, що залежно від заявленої мети переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України визначають порядок такого переміщення та обсяг митних процедур, які при цьому здійснюються;

б) це митний режим, відповідно до якого іноземні товари випускаються для вільного обігу на митній території України;

в) це митний режим, відповідно до якого товари, що були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України;

г) інший варіант відповіді.

2. Експорт (остаточне вивезення), це:

а) митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

б) це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України;

в) це митний режим, відповідно до якого товари, що були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

г) інший варіант відповіді.

3. Експорт товарів може здійснюватися за наступними варіантами:

- а) фактичне вивезення товарів експортером за межі України, в такому випадку проводиться митне оформлення (МД);
- б) експорт без вивезення;
- в) інший варіант відповіді.

4. Чи втрачають товари, поміщені у митний режим експорту статус українських товарів:

- а) так, втрачають з моменту їх фактичного вивезення за межі митної території України, перетину товаром митного кордону України;
- б) ні, не втрачають до моменту їх реалізації.
- в) інший варіант відповіді.

5. Митна вартість експортного товару, це:

- а) фактурна вартість в перерахунку за курсом Національного Банку України на дату подання вантажної митної декларації з урахуванням транспортних витрат до митної території України;
- б) це фактурна вартість товару, визначена в національній валюті шляхом перерахунку суми в іноземній валюті за курсом Національного Банку України (НБУ) на дату імпорту;
- в) вартість товару, яка визначається відповідно до положення Закону України "Про Єдиний митний тариф" і використовується винятково з метою митного оподаткування товарів і ведення митної статистики.
- в) інший варіант відповіді.

6. Контрактна вартість експортного товару, це:

- а) ціна, яка фактично сплачена або підлягає сплаті за товар на момент перетину митного кордону України;
- б) це продажна вартість експортних товарів у валюті контракту відповідно до базисних умов поставки;
- в) фактурна вартість в перерахунку по курсу НБУ на дату подання МД з врахуванням транспортних витрат.

7. Митна вартість експортного товару, зазначена в МД, є базою для нарахування митних платежів:

- а) так;
- б) ні;
- в) інший варіант відповіді.

8. Чи застосовується ставка ПДВ 0% до операцій з експорту товарів?

- а) так, якщо купівля і передача товару нерезидентові відбувається за межами митної території України;
- б) ні, нульова ставка не застосовується до операцій з експорту товарів;

в) інший варіант відповіді.

9. Чи застосовується ставка ПДВ 20% до операцій з експорту товарів?

а) так, якщо купівля і передача товару нерезидентові відбувається на митній території України, датою виникнення зобов'язань із ПДВ є дата події, яка відбулася раніше – відвантаження або оплати товару;

б) так, якщо купівля і передача товару нерезидентові відбувається за межами митної території України;

в) ні, дана ставка не застосовується до операцій з експорту товарів.

в) інший варіант відповіді.

10. Чи є правильним наступне твердження: Вантажна митна декларація - письмова заява встановленої форми, яка подається митному органу і містить відомості про товари та транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, митний режим, у який вони заявляються, а також іншу інформацію, необхідну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування податків, зборів та інших платежів:

а) так;

б) ні.

11. Об'єктами оподаткування митом є:

а) товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 150 євро, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України підприємствами;

б) товари, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню митними платежами відповідно до вимог МК та ПК;

в) інший варіант відповіді.

12. Інвалюта, що надійшла від нерезидента, спочатку зараховується на спеціальний розподільний рахунок банку, де ділиться на суму, що підлягає обов'язковому продажу (75% обсягу, що надійшла), і на суму, що зараховується на інвалютний поточний рахунок продавця (25%):

а) так;

б) ні;

в) частково.

г) інший варіант відповіді.

13. Інвалюта, що надійшла від нерезидента, спочатку зараховується на спеціальний розподільний рахунок банку, де ділиться на суму, що підлягає обов'язковому продажу (75% обсягу, що надійшла), і на суму, що

зараховується на інвалютний поточний рахунок продавця (25%), в обліку це відображається:

- а) Д-т 334 К-т 681
Д-т 312 К-т 681;
- б) Д-т 334 К-т 362
Д-т 312 К-т 362;
- в) інший варіант відповіді.

14. Сума доходу від експорту, визнана в обліку експортера, залежить від умов розрахунку за товар, які застерігаються в ЗЕД-контракті (передплата або післяплата). На суму дебіторської заборгованості покупця за товар в інвалюті при зміні валютного курсу нараховуються курсові різниці :

- а) Д-т 945 К-т 362;
- б) Д-т 362 К-т 714;
- в) інший варіант відповіді.

15. Після відвантаження товару нерезиденту в обліку продавця виникає дебіторська заборгованість, вона є монетарною:

- а) так;
- б) ні;
- в) інший варіант відповіді.

16. Аналітичний облік експортних операцій не ведеться з такого напрямку:

- а) за кожним покупцем;
- б) за кожним платежем;
- в) за умовами поставки;
- г) за валютою платежу.
- в) інший варіант відповіді.

17. Витрати, пов'язані зі збутом товару (митне оформлення, послуги навантаження, транспортування, страхування), відображаються в періоді їх здійснення та обліковуються на рахунок:

- а) Д-т 93; б) Д-т 289; в) Д-т 902.

18. Митні платежі не включають:

- а) податок на додану вартість;
- б) мито;
- в) акцизний збір.

19. Податкове зобов'язання при експорті продукції відображається наступним чином:

- а) Д-т 701 К-т 641;

- б) Д-т 641 К-т 644;
- в) Д-т 643 К-т 641.
- в) інший варіант відповіді.

20. Вартість забракованої продукції, поверненої іноземним покупцем відображається наступним чином:

- а) Д-т 362 К-т 704 (сторно);
- б) Д-т 632 К-т 312;
- в) Д-т 362 К-т 701.

21. Доход від реалізації експортної продукції відображається записом:

- а) Д-т 362 К-т 701;
- б) Д-т 362 К-т 744;
- в) Д-т 632 К-т 701.

22. Строк розрахунків із нерезидентом не повинен перевищувати ? календарних днів із дня митного оформлення товарів:

- а) 90 календарних днів;
- б) 180 календарних днів;
- в) 360 календарних днів;
- г) інший варіант відповіді.

23. За перевищення законодавчо встановлених строків розрахунків сплачується пеня, нарахована від неповерненої суми в розмірі:

- а) 0,3% за кожен день прострочення;
- б) 0,1% за кожен день прострочення;
- в) інший варіант відповіді.

24. Особи, які переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон України, зобов'язані подавати митним органам документи та відомості, необхідні для здійснення митного контролю, в тому числі митну декларацію:

- а) так; б) ні; в) інший варіант відповіді.

25. Чи передбачено Митним кодексом можливість електронного декларування об'єктів, що експортуються з та імпортуються на територію України:

- а) так; б) ні; в) інший варіант відповіді.

26. Демпінг це:

а) продаж товарів за цінами, які значно нижче середнього ринкового рівня, за так званими викидними цінами, іноді навіть нижче собівартості;

б) продаж товарів за цінами, які значно вище середнього ринкового рівня;

в) інший варіант відповіді.

27. Назвати види демпінгу за методом дискримінації світових цін:

а) прямий;

б) зворотний;

в) валютний.

г) інший варіант відповіді.

28. Назвати види демпінгу за джерелами відшкодування збитків експортера:

а) самостійний;

б) субсидійний.

г) інший варіант відповіді.

29. Назвати види демпінгу за мотивами і термінами застосування:

а) спорадчий;

б) хижацький;

в) постійний.

г) інший варіант відповіді.

30. На який рахунок підлягають попередньому зарахуванню кошти в іноземній валюті, що надійшли на адресу клієнта-резидента:

а) депозитний (вкладний) рахунок;

б) поточний рахунок;

в) розподільчий рахунок.

г) валютний рахунок.

4.5. Практичні завдання

Задача 4.1. Підприємством «Висла» 21.10.201_ р. був відвантажений товар на суму 2000 USD. Курс на 21.10.201_ р. – 23, 9930 UAH/USD. На дату складання балансу 31.10. 201_ р. курс НБУ – 23,9970 UAH/USD.

Але аванс від нерезидента було отримано 16.10.201_ р. Курс НБУ – 24,0010 UAH/USD. Відобразити в бухгалтерському обліку дану операцію.

Задача 4.2. Підприємством «Висла» 21.10.201_ р. на валютний рахунок був зарахований аванс від нерезидента на суму 2000 USD. Курс на 21.10.2013 р. – 23,9930 UAH/USD.

На дату складання балансу 31.03. 201_ р. курс НБУ – 23,9970 UAH/USD. 6.11.201_ р. нерезиденту був відвантажений товар згідно контракту. Курс НБУ на 6.11.2013 р. 24,0010 UAH/USD. Відобразити в бухгалтерському обліку дану операцію.

Задача 4.3. Розрахувати суму митних платежів, відобразити операції з експорту товарів та зарахування валютної виручки в кореспонденції рахунків.

ТОВ «Промінь» 28.01.201_ відвантажило на експорт товари (сервізи «Кришталь») на суму 15000 USD словацькій фірмі «Сонара». Вартість придбання експортованих товарів складає 120000 грн., в тому числі ПДВ.

28.01.201_ нараховано і сплачено мито у розмірі 6% та ПДВ у розмірі, що передбачено вимогами ПК. 15.06.201_ р. на валютний рахунок надійшла виручка в сумі 15000 USD.

Офіційний курс НБУ:

28.01 – 18,30 UAH/USD .

31.03 – 18,20 UAH/USD .

15.06 – 18,45 UAH/USD .

Задача 4.4*.

Підприємство 09.01.201_ р. отримало в банку кредит на придбання товару за ЗЕД-договором у розмірі 10000 євро на два місяці під 20% річних. Курс НБУ на момент отримання короткострокового кредиту 25,459640 грн/євро.

За умовами кредитного договору проценти за користування кредитом нараховуються щомісяця і сплачуються до десятого числа місяця, що настає за місяцем їх нарахування, та в момент погашення кредиту.

22.01.201_ р. було сплачено нерезиденту 10000 євро. Курс НБУ на момент сплати заборгованості - 25,649074 грн/євро.

Курс НБУ на 31.01.201_ р.- 25,823321 грн/євро.

05.02.201_ р. в момент погашення процентів за кредитом (126,03 євро) курс НБУ - 25,827318 грн/євро.

28.02.201_ р. в момент погашення процентів за кредитом (153,42 євро) курс НБУ - 25,468432 грн/євро.

07.03.2013 р. в момент погашення процентів за кредитом (38,36 євро) курс НБУ - 25,418876 грн/євро.

Кредит погашено повністю 7.03.2013 р.

Відобразити в бухгалтерському обліку кредит в іноземній валюті.

*Задача виконується на розсуд студента.

4.6 Список рекомендованої літератури

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012р. №4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 19.02.1992 р. №2139-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про справляння плати за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів» від 18.01.2003 р. № 93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

7. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про порядок ліцензування експорту товарів» від 09.09.2009 р. № 991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 5. ОБЛІК ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

5.1 Питання для обговорення

1. Поняття імпортних операцій. Обмеження на здійснення імпорту.
2. Митні процедури і порядок формування митної вартості товарів.
3. Документи, що подаються декларантом для підтвердження заявленої митної вартості товарів.
4. Документальне забезпечення імпортних операцій.
5. Строки проведення розрахунків за імпортовані товари.
6. Бухгалтерський облік здійснення імпортних операцій.
7. Оподаткування імпортних операцій.

5.2 Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Що мається на увазі під імпортними операціями?
2. Які митні процедури при здійсненні імпортних операцій?
3. Які податки і платежі справляються при переміщенні товарів через митний кордон України?
4. Як визначається митна вартість товарів за основним методом (за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції)?
5. Як визначається митна вартість товарів за ціною договору щодо ідентичних товарів?
6. Як визначається митна вартість товарів за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів?
7. В чому сутність методу визначення митної вартості товарів на основі віднімання вартості?
8. В чому сутність методу визначення митної вартості товарів на основі додавання вартості (обчислена вартість)?
9. Як визначається митна вартість товарів за резервним методом?

5.3 Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми рефератів:

1. Документальне оформлення імпорتنих операцій.
2. Порядок митного оформлення імпорتنих операцій та їх відображення в бухгалтерському обліку.
3. Особливості нарахування та сплати ПДВ при імпорті, порядок відображення в бухгалтерському обліку.
4. Особливості митного оформлення та сплати митних платежів.

Індивідуальні практичні завдання:

1. Розробити тестові завдання з теми (не менше 20 шт.).
2. Скласти кросворд з основних ключових термінів і понять теми (не менше 10 слів).

5.4 Короткі теоретичні відомості

Література [1, 11, 19, 20, 21, 31, 32, 34, 36, 45, 43, 49, 58, 61, 63, 65, 68]

Згідно Митного кодексу імпорту (випуск для вільного обігу) - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорту цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України.

Митний режим імпорту може бути застосований до товарів, що надходять на митну територію України, та до товарів, що зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим, а також до продуктів переробки товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території.

Для поміщення товарів у митний режим імпорту особа, на яку покладається дотримання вимог митного режиму, повинна:

- 1) подати митному органу, що здійснює випуск товарів, документи на такі товари;
- 2) сплатити митні платежі, якими відповідно до законів України обкладаються товари під час ввезення на митну територію України в режимі імпорту;
- 3) виконати встановлені відповідно до закону вимоги щодо заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Якщо іноземні товари після ввезення їх на митну територію України були пошкоджені або втрачені внаслідок аварії чи дії обставин непереборної сили або внаслідок протиправних дій третіх осіб, що підтверджується документально, за рішенням декларанта вони можуть бути заявлені митному органу у митний режим імпорту в пошкодженому стані чи у фактичній кількості з додержанням щодо них встановлених відповідно до закону заходів

тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. У разі втрати товарів після ввезення їх на митну територію України внаслідок протиправних дій третіх осіб митні платежі, встановлені на імпортування таких товарів, підлягають сплаті в повному обсязі у порядку, встановленому цим Кодексом. За рішенням декларанта або уповноваженої ним особи допускається поміщення пошкоджених товарів в інші митні режими.

Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту, здійснюється за такими методами:

1) основний - за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції);

2) другорядні:

а) за ціною договору щодо ідентичних товарів;

б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів;

в) на основі віднімання вартості;

г) на основі додавання вартості (обчислена вартість);

г) резервний.

Основним методом визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є перший метод - за ціною договору (вартість операції).

Метод визначення митної вартості за ціною договору (контракту) щодо товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, застосовується у разі, якщо:

1) немає жодних обмежень щодо прав покупця (імпортера) на використання оцінюваних товарів, за винятком тих, що:

а) встановлюються законом чи запроваджуються органами державної влади в Україні;

б) обмежують географічний регіон, у якому товари можуть бути перепродані (відчужені повторно);

в) не впливають значною мірою на вартість товару;

2) щодо продажу оцінюваних товарів або їх ціни відсутні будь-які умови або застереження, які унеможливають визначення вартості цих товарів;

3) жодна частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу, розпорядження або використання товарів покупцем не надійде прямо чи опосередковано продавцеві, якщо тільки не буде зроблено відповідне коригування з урахуванням положень частини десятої цієї статті;

4) покупець і продавець не пов'язані між собою особи або хоч і пов'язані між собою особи, однак ці відносини не вплинули на ціну товарів.

Митною вартістю товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за товари, якщо вони продаються на експорт в Україну, скоригована в разі потреби з урахуванням положень частини десятої цієї статті.

Ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, - це загальна сума всіх платежів, які були здійснені або повинні бути здійснені покупцем

оцінюваних товарів продавцю або на користь продавця через третіх осіб та/або на пов'язаних із продавцем осіб для виконання зобов'язань продавця.

Платежі можуть бути здійснені прямо чи опосередковано. Платежі необов'язково повинні бути здійснені у вигляді переказу грошей (зокрема, але не виключно). Такі платежі можуть бути здійснені шляхом акредитива, інкасування або за допомогою інших розрахунків (вексель, передача цінних документів тощо).

Термін "ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті" стосується лише ціни оцінюваних товарів. Дивіденди або інші платежі покупця на користь продавця, не пов'язані з оцінюваними товарами, не є частиною митної вартості. Додавання, якщо вони не включалися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, згідно з цією статтею робляться лише на основі об'єктивних даних, що підтверджуються документально та піддаються обчисленню.

Розрахунки згідно із цією статтею робляться лише на основі об'єктивних даних, що підтверджуються документально та піддаються обчисленню.

При визначенні митної вартості до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, додаються такі витрати (складові митної вартості), якщо вони не включалися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:

1) витрати, понесені покупцем:

а) комісійні та брокерська винагорода, за винятком комісійних за закупівлю, що є платою покупця своєму агентові за надання послуг, пов'язаних із представництвом його інтересів за кордоном для закупівлі оцінюваних товарів;

б) вартість ящиків тари (контейнерів), в яку упаковано товар, або іншої упаковки, що для митних цілей вважаються єдиним цілим з відповідними товарами;

в) вартість упаковки або вартість пакувальних матеріалів та робіт, пов'язаних із пакуванням;

2) належним чином розподілена вартість нижчезазначених товарів та послуг, якщо вони поставляються прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів, якщо така вартість не включена до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:

а) сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів тощо, які увійшли до складу оцінюваних товарів;

б) інструментів, штампів, шаблонів та аналогічних предметів, використаних у процесі виробництва оцінюваних товарів;

в) матеріалів, витрачених у процесі виробництва оцінюваних товарів (мастильні матеріали, паливо тощо);

г) інженерних та дослідно-конструкторських робіт, дизайну, художнього оформлення, ескізів та креслень, виконаних за межами України і безпосередньо необхідних для виробництва оцінюваних товарів;

3) роялті та інші ліцензійні платежі, що стосуються оцінюваних товарів та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів, якщо такі платежі не включаються до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті.

Зазначені платежі можуть включати платежі, які стосуються прав на літературні та художні твори, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки та інші об'єкти права інтелектуальної власності.

Витрати на право відтворення (тиражування) оцінюваних товарів в Україні не повинні додаватися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари.

Порядок включення до ціни розрахунку роялті та ліцензійних платежів визначається Кабінетом Міністрів України;

4) відповідна частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу товарів, що оцінюються, їх використання або розпорядження ними на митній території України, яка прямо чи опосередковано йде на користь продавця;

5) витрати на транспортування оцінюваних товарів до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України;

6) витрати на навантаження, вивантаження та обробку оцінюваних товарів, пов'язані з їх транспортуванням до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України;

7) витрати на страхування цих товарів.

Документами, які підтверджують митну вартість товарів, є:

1) декларація митної вартості, що подається у випадках, визначених у частинах п'ятій і шостій статті 52 цього Кодексу, та документи, що підтверджують числові значення складових митної вартості, на підставі яких проводився розрахунок митної вартості;

2) зовнішньоекономічний договір (контракт) або документ, який його замінює, та додатки до нього у разі їх наявності;

3) рахунок-фактура (інвойс) або рахунок-проформа (якщо товар не є об'єктом купівлі-продажу);

4) якщо рахунок сплачено, - банківські платіжні документи, що стосуються оцінюваного товару;

5) за наявності - інші платіжні та/або бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару;

6) транспортні (перевізні) документи, якщо за умовами поставки витрати на транспортування не включені у вартість товару, а також документи, що містять відомості про вартість перевезення оцінюваних товарів;

7) копія імпортової ліцензії, якщо імпорт товару підлягає ліцензуванню;

8) якщо здійснювалося страхування, - страхові документи, а також документи, що містять відомості про вартість страхування.

У разі якщо документи, зазначені у частині другій цієї статті, містять розбіжності, наявні ознаки підробки або не містять всіх відомостей, що підтверджують числові значення складових митної вартості товарів, чи відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари, декларант або уповноважена ним особа на письмову вимогу органу доходів і зборів зобов'язані протягом 10 календарних днів надати (за наявності) такі додаткові документи:

- 1) договір (угоду, контракт) із третіми особами, пов'язаний з договором (угодою, контрактом) про поставку товарів, митна вартість яких визначається;
- 2) рахунки про здійснення платежів третім особам на користь продавця, якщо такі платежі здійснюються за умовами, визначеними договором (угодою, контрактом);
- 3) рахунки про сплату комісійних, посередницьких послуг, пов'язаних із виконанням умов договору (угоди, контракту);
- 4) виписку з бухгалтерської документації;
- 5) ліцензійний чи авторський договір покупця, що стосується оцінюваних товарів та є умовою продажу оцінюваних товарів;
- 6) каталоги, специфікації, прейскуранти (прайс-листи) виробника товару;
- 7) копію митної декларації країни відправлення;
- 8) висновки про якісні та вартісні характеристики товарів, підготовлені спеціалізованими експертними організаціями, та/або інформація біржових організацій про вартість товару або сировини.

У разі якщо орган доходів і зборів має обґрунтовані підстави вважати, що існуючий взаємозв'язок між продавцем і покупцем вплинув на заявлену декларантом митну вартість, декларант або уповноважена ним особа на письмову вимогу органу доходів і зборів, крім документів, зазначених у частинах другій та третій цієї статті, подає (за наявності) такі документи:

- 1) виписку з бухгалтерських та банківських документів покупця, що стосуються відчуження оцінюваних товарів, ідентичних та/або подібних (аналогічних) товарів на території України;
- 2) довідкову інформацію щодо вартості у країні-експортері товарів, що є ідентичними та/або подібними (аналогічними) оцінюваним товарам;
- 3) розрахунок ціни (калькуляцію).
5. Забороняється вимагати від декларанта або уповноваженої ним особи будь-які інші документи, відмінні від тих, що зазначені в цій статті.
6. Декларант або уповноважена ним особа за власним бажанням може подати додаткові наявні у них документи для підтвердження заявленої ними митної вартості товару.

Для операцій із ввезенням на митну територію України товарів та з постачання послуг нерезидентом на митній території України датою виникнення права на віднесення сум податку до податкового кредиту є дата сплати (нарахування) податку за податковими зобов'язаннями. Документом, що підтверджує це право, є належним чином оформлена митна декларація, що

свідчить про сплату ПДВ. При цьому імпортований товар повинен використовуватися в оподатковуваних операціях у рамках господарської діяльності платника ПДВ. Сума ПДВ обчислюється за формулою:

$$C_{\text{пдв}} = (B + C_a + M) \times 20\%, \quad (5.1)$$

де:

$C_{\text{пдв}}$ – сума податку на додану вартість;

B – договірна (контрактна вартість), але не менша від митної вартості, зазначеної у ввізній митній декларації;

C_a – сума акцизного податку;

M – сума ввізного мита.

Сума акцизного податку, якщо її встановлено у відсотках до митної вартості, яка збільшена на суму ввізного мита, обчислюється за формулою:

$$C_a = B \times A, \quad (5.2)$$

де $C_{\text{аз}}$ – сума акцизного податку;

B – митна вартість товару в грн.;

A – ставка акцизного податку.

Ввізне мито встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України. Встановлення нових та зміна діючих ставок ввізного мита, визначених Митних тарифом України, здійснюється Верховною Радою України шляхом прийняття законів України.

Обчислення суми ввізного (вивізного) мита щодо товарів, які обкладаються ввізним (вивізним) митом за ставками у відсотках до митної вартості товару, здійснюється за формулою:

$$C_{\text{ма}} = (B \times M_a) : 100, \dots\dots\dots(5.3)$$

де:

$C_{\text{ма}}$ – сума ввізного (вивізного мита);

B – митна вартість товару в грн.;

M_a – ставка ввізного (вивізного) мита, встановлена у відсотках до митної вартості товару.

Бухгалтерський облік придбання імпортованих товарів на умовах відстрочення оплати та умовах передоплати представлено в таблицях 4.5.1, 4.5.2.

Бухгалтерський облік придбання імпортованих товарів на умовах
відстрочення оплати

Таблиця 4.5.1 – Придбання імпортованих товарів на умовах відстрочення
оплати

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Оприбуткований імпортований товар за купівельною вартістю	28	632
2	Нараховано ПДВ	644	641
3	Сплачено митні процедури: ввізне мито	642	311
	акцизний податок та ПДВ	641	311
4	Відображені транспортні, страхові, брокерські та інші послуги, що сплачуються в гривнях: на суму послуг	28	631
	на суму ПДВ	641	631
5	Віднесено ввізне мито на вартість імпортованого товару	28	642
6	Віднесено акцизний податок на вартість імпортованого товару	28	641
7	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644
8	Перераховані грошові кошти нерезиденту -постачальнику	632	312
9	Відображено курсові різниці (на дату звітності, на дату проведення розрахунків): -позитивні	632	714
	-негативні	945	632
10	Списано на фінансові результати: -доходи від позитивних курсових різниць; - втрати від негативних курсових різниць;	714 791	791 945

Таблиця 4.5.2 – Кореспонденція рахунків з обліку імпорту запасів на умовах передоплати

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Перерахована передоплата іноземному постачальнику	371	312
2	Нараховано ПДВ при імпорті товарів	644	641
3	Сплачено при ввезенні сума: - ввізного мита; - акцизного податку та ПДВ	642 641	311 311
4	Оприбутковано імпортні товари	281	632
5	Віднесені: ввізне мито – на вартість імпортних товарів; акцизний податок – на вартість імпортних товарів; ПДВ – до податкового кредиту	281 281 641	642 641 644
6	Проведено зарахування заборгованості	632	371

5.5 Тести

1. Чи є правильним наступне твердження: Імпорт (випуск для вільного обігу) - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України:

- а) так;
- б) ні;
- в) інший варіант відповіді.

2. Демпінгом вважається:

а) ввіз на митну територію України імпортного товару за ціною, нижчою від порівняльної ціни на подібний товар у країні експорту, що завдає шкоди національному виробнику; необґрунтоване зменшення ціни нижче від рівня світової;

б) політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції через систему певних обмежень: імпортних та експортних мит, субсидій та інших заходів. З одного боку, така політика сприяє розвитку національного виробництва;

- в) інший варіант відповіді.

3. Яка ставка ввізного мита на товари “Автомобілі легкові та інші моторні транспортні засоби, призначені головним чином для перевезення людей (крім моторних транспортних засобів товарної позиції 8702), включаючи вантажопасажирські автомобілі-фургони та гоночні автомобілі” (код товару згідно з УКТЗЕД - 8703 24 10 00):

- а) пільгова ставка 5%;
- б) пільгова ставка 7,5%;
- в) пільгова ставка 15%.

4. Ставки ввізного мита встановлюються Законом «Митний тариф України». Скільки груп товарів, що наводяться для зручності користування УКТЗЕД та розрахунку ввізного мита, запропоновано зазначеним Законом:

- а) 97 груп (р. XXI);
- б) 72 групи;
- в) 10 груп.

5. Немонетарна стаття — це:

- а) оприбуткований імпортований товар на території України;
- б) сплата нерезидентом коштів за товар;
- в) виручка за реалізований імпортований товар на території України.

6. Оприбутковано товари від нерезидента:

- а) Д-т 281 К-т 632;
- б) Д-т 281 К-т 377;
- в) Д-т 641 К-т 377.

7. Отримано кредит-ноту від нерезидента:

- а) Д-т 632 К-т 719;
- б) Д-т 945 К-т 632;
- в) Д-т 632 К-т 312.

8. Віднесено мито до первісної вартості імпортованого товару:

- а) Д-т 281 К-т 377;
- б) Д-т 281 К-т 285;
- в) Д-т 641 К-т 377.

9. У товарообмінних (бартерних) операціях при погашенні дебіторської (кредиторської) заборгованості чи виникає необхідність перерахунку курсових різниць:

- а) ні, не виникає, ці операції віднесено до немонетарних статей балансу;

- б) так, виникає, ці операції віднесено до монетарних статей балансу;
- управлінською діяльністю підприємства;
- в) інший варіант відповіді.

10. Чи є правильним наступне твердження: Періодична митна декларація – може подаватися на регулярне переміщення через митний кордон України товарів однією і тією ж особою на одних і тих же умовах та підставах протягом не більше 180 днів та під зобов'язання про подання додаткової декларації на товари, переміщені за періодичною митною декларацією протягом попереднього календарного місяця, у порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України:

- а) так;
- б) ні;
- в) інший варіант відповіді.

11. Чи є правильним наступне твердження: Тимчасова митна декларація – подається у разі, якщо декларант або уповноважена ним особа не володіє точними відомостями про характеристики товарів, необхідними для заповнення митної декларації у звичайному порядку. Така декларація може подаватися за умови, що вона містить дані, достатні для поміщення їх у заявлений митний режим, та під зобов'язання про подання додаткової декларації у строк не більше 45 днів з дати оформлення тимчасової митної декларації:

- а) так;
- б) ні;
- в) інший варіант відповіді.

12. Чи є правильним наступне твердження: Попередня митна декларація – подається до ввезення в Україну товарів (транспортних засобів) або після їх ввезення, якщо ці товари, транспортні засоби перебувають на території пункту пропуску через державний кордон України. Така митна декларація подається митному органу, в якому буде проводитися митне оформлення товарів, з метою проведення аналізу ризиків та прискорення виконання митних формальностей:

- а) так;
- б) ні;
- в) інший варіант відповіді.

13. Чи є правильним наступне твердження: Митна декларація, заповнена у звичайному порядку – подається у тому випадку, коли декларант має достатньо відомостей для завершення митного оформлення товарів та транспортних засобів комерційного призначення у відповідності із заявленим митним

- а) так;
- б) ні;
- в) інший варіант відповіді.

14. Чи є правильним наступне твердження: Для товарів, митна вартість яких перевищує 100 євро або які підлягають обов'язковому державному експортному контролю, реєстрації, чи ввозяться в окремих митних режимах, передбачено обов'язковість подання митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа для декларування товарів:

- а) так;
- б) ні;
- в) інший варіант відповіді.

15. Протягом якого терміну проводиться спеціальне розслідування з метою визначення, чи заподіює значну шкоду або загрожує заподіянням значної шкоди національному товаровиробнику імпорт в Україну певного товару:

- а) від одного до трьох років;
- б) від трьох до шести років;
- в) один рік.

16. Термін дії дозволу на імпорт на митній території України складає:

- а) 90 днів від дати його видачі ;
- б) 180 днів від дати його видачі;
- в) 365 днів від дати його видачі;
- г) інший варіант відповіді.

17. Чи треба зменшувати податковий кредит із ПДВ у разі зменшення ціни раніше імпортованих товарів (якщо надана знижка):

а) у разі отримання підприємством-імпортером кредит-ноти на зменшення заборгованості перед постачальником-нерезидентом коригувати податковий кредит із ПДВ не потрібно;

б) у разі отримання підприємством-імпортером кредит-ноти на зменшення заборгованості перед постачальником-нерезидентом коригувати податковий кредит із ПДВ потрібно;

- в) частково;
- г) інший варіант відповіді.

18. Інвойс, рахунок-фактури (invoice), це:

а) документ, який в обов'язковому порядку супроводжує товари, які переміщуються через митний кордон України та містить інформацію щодо

відправника та отримувача (найменування, адреси та банківські реквізити), дані про товари (найменування, вартість за одиницю, кількість, загальну вартість платежу), умови поставки товару;

б) документ, що використовується для здійснення взаєморозрахунків сторін - контрагентів угоди; виписується продавцем покупцеві при відвантаженні товару в рамках зовнішньоекономічної угоди;

в) один з основних документів для визначення митної вартості переміщуваних товарів;

г) інший варіант відповіді.

19. Чи мають митна декларація та інші документи (подання яких митним органом передбачено Митним кодексом) оформлені на паперовому носії та у вигляді електронних документів однакову юридичну силу:

а) ні;

б) так;

в) частково;

г) інший варіант відповіді.

20 Чи є електронна митна декларація первинним документом:

а) так, це первинний документ, який фіксує господарську операцію з взяття підприємством зобов'язання у сумі нарахованих митних платежів за умови наявності обов'язкових реквізитів;

б) так, це документ створений в електронному вигляді, що має електронний підпис особи, відповідальної за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;

в) інший варіант відповіді.

5.5. Практичні завдання

Задача 5.1. Підприємство купує товари в нерезидента для подальшого продажу на території України. Їхня контрактна вартість – 100000 USD.

Товар оприбутковано 14.03.201_ р. Курс НБУ на дату оприбуткування – 23,993 UAH/USD.

На митниці сплачено ПДВ – 170000 грн., мито – 1500 грн.

Курс на дату балансу – 23,995 UAH/USD.

18.04.201_ р. імпортований товар реалізовано резиденту за 1200000,00 грн. (у т.ч. ПДВ – 200000, 00 грн.).

25.04.201_ р. нерезидент надав підприємству кредит-ноту (знижку) в розмірі 1% від контрактної вартості товару. Курс НБУ на цю дату – 24,03 UAH/USD.

29.04.201_ р. підприємство розрахувалося з нерезидентом за товар. Курс на дату оплати – 24,04 UAH/USD. Відобразити в обліку придбання товарів у нерезидента.

Задача 5.2. Підприємством імпортовано товар на суму 5000 USD. Курс на дату ввезення 23,7 UAH/USD, на момент оплати -23,8 UAH/USD. Мито 30%, ПДВ -20%. Відобразити в обліку придбання імпортного товару.

Задача 5.3. Підприємство на умовах передоплати імпортує товар, вартість товару згідно з контрактом – 5000 USD/ Курс на день оплати авансу – 23,7 UAH/USD, на день отримання товару 23,8 UAH/USD, мито 30%, ПДВ - 20%. Відобразити в обліку придбання імпортного товару.

5.6 Список рекомендованої літератури

1. Закон України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті" від 23.09.1994 р. № 185/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

2. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.1998 р. № 332-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

3. Закон України «Про Митний тариф України» 19.09.2013 р. № 584-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

4. Постанова Кабінету міністрів України «Положення про митні декларації від 21 травня 2012 р. № 450 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

5. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про порядок ліцензування імпорту товарів в Україну, які є об'єктом застосування спеціальних заходів» від 01.08.2002 р. № 232 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

6. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про порядок видачі дозволів на імпорт в Україну» від 06.03.2003 р. № 52 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

7. Наказ Міністерства фінансів «Класифікатор звільнень від сплати митних платежів при ввезенні товарів на митну територію України» від 20.09.2012 року № 1011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

8. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій. Постанова Кабміну «Про затвердження Положення про митні декларації» від 21.05.2012 № 450

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 6. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ

6.1 Питання для обговорення

1. Поняття давальницької сировини та сутність операцій з нею.
2. Документальне оформлення та оподаткування операцій з давальницькою сировиною.
3. Облік операцій з давальницькою сировиною.

6.2 Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

1. Що мається на увазі під операціями з давальницькою сировиною?
2. Які митні режими передбачено чинним законодавством для переробки давальницької сировини?
3. Які існують особливості щодо митного оформлення операцій з давальницькою сировиною?
4. На яких рахунках обліку відображається отримана або передана резидентам у переробку давальницька сировина?
5. Який порядок обліку операцій з переробки давальницької сировини у резидента-замовника?
6. Який порядок здійснення розрахунків за надані послуги переробки давальницької сировини?
7. Які існують обмеження щодо здійснення переробки давальницької сировини?

6.3 Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми рефератів:

1. Особливості документування операцій з давальницькою сировиною між резидентами України.
2. Операції з переробки давальницької сировини в сфері зовнішньоекономічної діяльності: бухгалтерський та податковий аспект.

Індивідуальні практичні завдання:

1. Розробити тестові завдання з теми (не менше 20 шт.).
2. Скласти кросворд з основних ключових термінів і понять теми (не менше 10 слів).

6.4 Короткі теоретичні відомості

Література [5, 6, 12, 14, 16, 19, 20, 21, 31, 32, 36, 51, 59, 61, 67]

Давальницька сировина — це сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, що є власністю одного суб'єкта

господарювання (замовника) і передаються іншому суб'єкту господарювання (виробнику) для виробництва готової продукції з подальшим переданням або поверненням такої продукції чи її частини їх власникові або за його дорученням іншій особі (пп. 14.1.41 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу).

Операція з давальницькою сировиною — це операція з переробки (обробки, збагачення чи використання) давальницької сировини (незалежно від кількості замовників і виконавців, а також етапів (операцій)) з метою одержання готової продукції за відповідну плату.

До операцій з давальницькою сировиною належать операції, в яких сировина замовника на конкретному етапі її переробки становить не менш як 20% загальної вартості готової продукції (пп. 14.1.134 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу).

Залежно від джерела надходження давальницької сировини, а також статусу особи, що надає таку сировину для переробки виконавцю, визначаються особливості обліку та оподаткування такої операції.

Переробка на митній території — це митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються в установленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки (ст. 147 Митного кодексу).

Тобто головною умовою такого митного режиму є подальший реекспорт таких продуктів переробки. Проте у разі дотримання деяких умов, визначених главою 23 розділу V Митного кодексу, готова продукція, отримана виробником як оплата за послугу, може реалізовуватися таким виробником на території України.

Поміщення товарів у митний режим переробки на митній території здійснюється з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами. У процесі переробки іноземних товарів не допускається використання українських товарів (крім палива та енергії), на які законом встановлено вивізне мито.

Обмеження або заборони щодо ввезення окремих видів товарів на митну територію України з метою переробки встановлюються законом. За обґрунтованої необхідності Кабінет Міністрів України має право визначати:

1) товари, при поміщенні яких у митний режим переробки на митній території застосовуються фінансові гарантії;

2) продукти переробки та/або товари, продукти переробки яких підлягають обов'язковому реекспорту за межі митної території України;

3) мінімальне співвідношення вартості іноземних та українських товарів для окремих категорій товарів, що піддаються операціям з переробки;

4) перелік товарів, які не можуть бути допущені до переробки для вільного обігу на митній території України;

5) товари, поміщення яких у митний режим переробки на митній території забороняється.

У разі встановлення заборон чи обмежень щодо переробки відповідних товарів на митній території України переробка таких товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території, завершується на умовах, що діяли на момент поміщення цих товарів у зазначений митний режим.

Поміщення товарів у митний режим переробки на митній території допускається з письмового дозволу ДФС за заявою власника цих товарів або уповноваженої ним особи.

Разом із заявою власник товарів або уповноважена ним особа подає такі документи:

1) зовнішньоекономічні договори або документи, що їх замінюють, на підставі яких здійснюватиметься переробка товарів, і які повинні містити, зокрема, відомості про обов'язковий обсяг виходу продуктів переробки, конкретний обсяг робіт і строк їх виконання. Якщо зовнішньоекономічний договір або документ, що його замінює, не містить зазначених відомостей, такі відомості подаються окремим документом;

2) технологічні схеми переробки (крім випадків ввезення товарів з метою ремонту, у тому числі модернізації, відновлення та регулювання), в яких повинні бути зазначені відомості про всі етапи переробки та процесу перетворення товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території, на продукти переробки, кількісні показники товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території, та інших товарів, що витрачаються підприємством на здійснення операцій з переробки, з обґрунтуванням виробничих втрат товарів на кожному етапі, а також відомості про найменування та кількість відходів переробки;

3) договори на переробку товарів з іншими підприємствами, якщо окремі операції (або повний цикл) з переробки товарів здійснюватимуться такими іншими підприємствами;

4) інші документи за бажанням власника товарів або уповноваженої ним особи - висновки державних органів, експертних установ, організацій, державні стандарти й стандарти підприємства, технічні умови, описи чи креслення зразків, відповідно до яких здійснюватиметься переробка, тощо.

Дозвіл на переробку товарів на митній території України видається ДФС підприємству безоплатно протягом п'яти робочих днів від дати реєстрації відповідної заяви.

Якщо зовнішньоекономічний договір, на підставі якого здійснюватиметься переробка, передбачає ввезення товарів з метою переробки окремими партіями протягом певного періоду часу на однакових умовах, дозвіл видається на обсяг товарів і строк, визначені зовнішньоекономічним договором, але не більше ніж на один рік.

Виникнення або виявлення органом доходів і зборів обставин, які не відображені у документах підприємства і які впливають на найменування та обсяги виходу продуктів переробки, а також встановлення законодавством України заборон чи обмежень щодо переробки відповідних товарів на митній території України є підставою для надання відмови в митному оформленні

наступних партій товарів, що ввозяться на митну територію України з метою переробки. Якщо такі обставини не мають впливу на найменування та обсяги виходу продуктів переробки, то відомості про такі обставини вносяться до раніше виданого дозволу.

Дозвіл на переробку товарів на митній території України може бути змінено або відкликано ДФС, якщо його видано на підставі недостовірних даних, що мали істотне значення для прийняття рішення про його видачу, або якщо підприємство, якому видано такий дозвіл, не дотримується положень чинного законодавства з питань державної митної справи.

За письмовою заявою власника товарів або уповноваженої ним особи ДФС може бути винесено попереднє рішення щодо можливості поміщення товарів у митний режим переробки товарів на митній території.

Вимоги до ідентифікації окремих товарів, що ввозяться на митну територію України з метою переробки, можуть встановлюватися центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, з урахуванням характеру операцій з переробки та особливостей технологічного процесу.

Якщо ДФС не може забезпечити ідентифікацію товарів, що ввозяться на митну територію України з метою переробки, можуть бути застосовані інші способи забезпечення ідентифікації з урахуванням характеру операцій з переробки та особливостей технологічного процесу, наприклад, такі як:

- 1) посилення на опис спеціального виробничого маркування або номерів;
- 2) пломби, печатки, штампи або інше індивідуальне маркування;
- 3) зразки, ілюстрації чи технічний опис;
- 4) проби;
- 5) документальне підтвердження, яке стосується передбачених операцій (такі як контракти, рахунки-проформи, комерційна переписка), які свідчать про те, що продукти переробки вироблені з товарів, які ввозяться для переробки.

Кількість операцій з переробки товарів у митному режимі переробки на митній території не обмежується.

Операції з переробки товарів можуть включати:

- 1) власне переробку товарів, у тому числі: обробку, монтаж, демонтаж, використання окремих товарів, які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки;
- 2) ремонт товарів, у тому числі модернізацію, відновлення та регулювання, калібрування.

Окремі операції з переробки товарів або повний цикл переробки за дорученням підприємства, якому видано дозвіл на переробку товарів на митній території України, можуть здійснюватися іншими підприємствами.

Строк переробки товарів на митній території України встановлюється органом ДФС у кожному випадку під час видачі дозволу підприємству, виходячи з тривалості процесу переробки товарів та розпорядження продуктами їх переробки. Зазначений строк обчислюється, починаючи з дня

завершення митного оформлення органом доходів і зборів іноземних товарів для переробки. За заявою підприємства, якому видано дозвіл на переробку товарів, з причин, підтверджених документально, строк переробки товарів на митній території України продовжується зазначеним органом, але загальний строк переробки не може перевищувати 365 днів.

Товари, поміщені в митний режим переробки на митній території, а також продукти їх переробки протягом всього строку перебування в цьому режимі знаходяться під митним контролем.

Органи ДФС здійснюють контроль за обов'язковим обсягом виходу продуктів переробки, що утворюються в результаті переробки товарів на митній території України. Дані про обов'язковий обсяг виходу продуктів переробки зазначаються в зовнішньоекономічному договорі (контракті) на переробку товарів або в окремому документі, що подається органу доходів і зборів підприємством для отримання дозволу на переробку товарів на митній території України.

Для підтвердження даних про обсяг виходу продуктів переробки центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, може звертатися до інших центральних органів виконавчої влади або експертних установ. Такі звернення не є підставою для відмови у видачі дозволу на переробку товарів на митній території України або для зупинення дії раніше виданих дозволів протягом всього періоду їх розгляду.

Під час реекспорту продуктів переробки вони підлягають декларуванню. Декларант має право заявити українські товари (крім палива та енергії), що повністю використані під час переробки іноземних товарів, у митний режим експорту. Продукти переробки можуть реекспортуватися однією чи кількома партіями. Допускається вивезення продуктів переробки за межі митної території України не через той орган доходів і зборів, через який товари ввозилися на цю територію для переробки.

Якщо умовами переробки іноземних товарів на митній території України передбачено проведення розрахунків частиною продуктів їх переробки, такі продукти підлягають митному оформленню відповідно до митного режиму імпорту з оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, передбачених законом.

Реалізація на митній території України продуктів переробки, власником яких є нерезидент, здійснюється через зареєстроване в Україні його представництво, на яке покладається обов'язок з декларування цих продуктів переробки для вільного обігу.

Залишки або відходи, що утворилися в результаті здійснення операцій з переробки іноземних товарів і мають господарську цінність та/або можуть бути утилізовані, підлягають поміщенню в цьому стані у відповідний митний режим до закінчення строку переробки товарів.

За бажанням декларанта або уповноваженої ним особи залишки або відходи, можуть декларуватися за одним класифікаційним кодом згідно з УКТ ЗЕД, за умови, що цьому коду відповідає найбільша ставка мита. Якщо до окремих товарів, які входять до зазначеної партії, застосовуються передбачені законом заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, такий спосіб декларування не звільняє декларанта від додержання зазначених заходів щодо цих товарів.

Іноземні товари, поміщені у митний режим переробки на митній території, зберігають статус іноземних товарів.

Продукти переробки, залишки (відходи), виготовлені (одержані) в процесі здійснення операцій з переробки іноземних товарів, мають статус іноземних товарів та вважаються такими, що поміщені у митний режим переробки на митній території.

Українські товари, що використовувалися в процесі переробки іноземних товарів на митній території України, отримують статус іноземних товарів у момент вивезення продуктів переробки за межі митної території України.

Митний режим переробки на митній території завершується шляхом реекспорту продуктів переробки чи поміщення їх в інший митний режим.

Протягом 20 днів від дати відкликання дозволу на переробку товарів на митній території України підприємство повинно завершити розпочаті операції з переробки, а товари, поміщені в митний режим переробки на митній території, у строк до 30 днів з дати відкликання дозволу на переробку товарів повинні бути вивезені за межі митної території України або заявлені в інший митний режим. Якщо завершення розпочатих операцій з переробки протягом 20 днів є неможливим без спричинення безповоротної шкоди товарам або технологічному обладнанню, переробка зазначених товарів завершується відповідно до технологічної схеми переробки. У такому разі товари протягом 10 днів з дати фактичного завершення їх переробки підлягають вивезенню за межі митної території України або поміщенню в інший митний режим.

Облік давальницької сировини за умов переробки на митній території

Ввезена нерезидентом сировина для переробки на давальницьких умовах оприбутковується на позабалансовому рахунку 02 «Активи на відповідальному зберіганні» субрахунок 022 «Матеріали, прийняті для переробки» на основі товаросупровідних документів (товарно-транспортної накладної, накладної, залізничної накладної, коносаменту) у розрізі замовників, видів сировини, місць зберігання чи переробки, за цінами, зазначеними у договорі на переробку давальницької сировини.

Давальницька сировина обліковується на позабалансовому рахунку, проте на неї розповсюджуються загальні вимоги щодо організації обліку товарно-матеріальних цінностей. Важливим моментом є перевірка відповідності даних товаросупровідних документів і фактичних показників отриманої сировини за кількістю та якістю. Необхідно перевірити відповідність

партії поставленої сировини даним, вказаним у сертифікатах якості, специфікаціях, пакувальних ярликах та інших документах, які, як правило, додаються до товарно-транспортних накладних.

Облік витрат на переробку або доробку давальницької сировини ведеться на рахунку 23 «Виробництво» (за замовленнями, видами сировини та матеріалами, місцями їхнього зберігання або переробки) з наступним списанням суми на субрахунок 903 «Собівартість наданих послуг» у момент підписання акту виконання робіт. Аналітичний облік ведеться за кожною партією давальницької сировини, яка переробляється.

Облік витрат на переробку давальницької сировини повинен відповідати вимогам П(С)БО 16 «Витрати». Витрати, що формують собівартість наданих послуг з переробки давальницької сировини, визнаються витратами того звітного періоду, в якому визнано доходи від реалізації таких товарів, виконаних робіт, наданих послуг.

Витрати, понесені у зв'язку з продажем / обміном товарів, виконанням робіт, наданням послуг за операціями з давальницькою сировиною, визнаються в розмірі, що не перевищує доходи, отримані від такого продажу / обміну.

Реалізація послуг відображається за дебетом субрахунка 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» та за кредитом субрахунка 703 «Дохід від реалізації робіт, послуг».

Якщо при переробці давальницької сировини на митній території митному органу надається фінансова гарантія, то у бухгалтерському обліку виконавця відповідна сума наданої гарантії відображається на позабалансовому рахунку 05 «Гарантії та забезпечення надані».

Зокрема, вартість продукції, виготовленої на митній території України з товарів, ввезених у митному режимі переробки, та яка вивозиться у митному режимі реекспорту для цілей оподаткування податком на додану вартість, складається з:

— вартості товарів, ввезених у митному режимі переробки. Вивезення таких перероблених товарів у митному режимі реекспорту звільняється від оподаткування податком на додану вартість;

— вартості послуг з переробки товарів, які передбачають роботи з рухомим майном, тобто з товарами, ввезеними на митну територію України для переробки. Зазначені послуги, що входять до складу собівартості перероблених товарів при реекспорті, оподатковуються за нульовою ставкою податку;

— вартості товарів, що придбані на митній території України та повністю використані під час переробки іноземних товарів, та які платник податку має право при вивезенні заявити (крім палива та енергії) у митний режим експорту із застосуванням нульової ставки податку на додану вартість.

Разом з цим датою виникнення податкових зобов'язань з податку на додану вартість у разі вивезення товарів за межі митної території України у митному режимі експорту товарів (у тому числі реекспорту) є дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України.

Отже, за операцією з вивезення товарів за межі митної території України у митному режимі експорту (у тому числі реекспорту) податкові зобов'язання з податку на додану вартість визначаються на дату фактичного здійснення такого вивезення, тобто на дату оформлення митної декларації контролюючим органом. Вивезення товарів за межі митної території України у митному режимі експорту (у тому числі реекспорту) із залученням комісіонера не впливає на порядок визначення податкових зобов'язань з податку на додану вартість.

Кореспонденція рахунків з обліку операцій з давальницькою сировиною у резидента-виконавця та замовника представлена в таблицях 4.6.1, 4.6.2.

Таблиця 4.6.1 - Кореспонденція рахунків з обліку операцій з давальницькою сировиною у резидента-виконавця

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Видано простий вексель при ввезенні сировини	05	
2	Оприбутковано на позабалансовий рахунок отриману сировину для переробки	02	
3	Відображено понесені витрати на переробку давальницької сировини	23	20, 66, 65, ...
4	Надано послуги з переробки давальницької сировини	362	703
5	Надійшла оплата за надані послуги:		
	а) валютними коштами	312	362
	б) часткою давальницької сировини	201	632
	в) часткою виготовленої з давальницької сировини готової продукції	26	632
6	Списано собівартість наданих послуг з переробки давальницької сировини	903	23
7	Списана з позабалансового рахунку давальницька сировина, використана на виготовлення продукції		02
8	Погашено простий вексель		05
9	Відображено курсову різницю за розрахунками з нерезидентом-замовником:		
	а) позитивну	362	714
	б) негативну	945	362
10	Списано на фінансові результати:		
	а) дохід від надання послуг з переробки	703	791
	б) собівартість наданих послуг з переробки	791	903
	в) доходи від курсових різниць	714	791
	г) втрати від курсових різниць	791	945

Таблиця 4.6.2 - Кореспонденція рахунків з обліку операцій з давальницькою сировиною у резидента – замовника

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Відображено передачу давальницької сировини на переробку нерезиденту-виконавцю	206	201
2	Відображено вартість послугу переробки давальницької сировини за кордон	23	632
3	Нараховано ПДВ з імпорту послуг	644	641
4	Сплачено ПДВ	641	311
5	Включено ПДВ до складу податкового кредиту	641	644
6	Списано вартість переданої у переробку давальницької сировини на вартість продукції	23	206
7	Оприбутковано готову продукцію, що отримана в результаті переробки давальницької сировини	26	23
8	Сплачено нерезиденту за надані послуги переробки давальницької сировини	632	312
9	Відображено курсову різницю за розрахунками з нерезидентом-виконавцем:		
	а) позитивну	632	714
	б) негативну	945	632

6.5 Тести

1. Давальницькою сировиною вважається:

- а) сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, що є власністю замовника і передаються виробнику для виготовлення готової продукції з подальшим поверненням такої продукції чи її частини власникові або за дорученням власника іншій особі;
- б) що не є власністю замовника;
- в) інший варіант відповіді.

2. Під операцією з давальницькою сировиною розуміють:

- а) ввіз на митну територію України імпортного товару за ціною, нижчою від порівняльної ціни на подібний товар у країні експорту, що завдає шкоди національному виробнику; необґрунтоване зменшення ціни нижче від рівня світової;
- б) операцію з переробки (обробки, збагачення або використання) давальницької сировини за плату з метою одержання готової продукції, незалежно від кількості етапів переробки та виконавців;

в) операцію з часткової переробки (обробки, збагачення або використання) давальницької сировини за плату з метою одержання готової продукції, незалежно від кількості етапів переробки та виконавців.

3. Переробка за межами митної території:

а) митний режим, відповідно до якого українські товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту

б) митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту пільгова ставка 7,5%;

в) інший варіант.

4. Розміщення товарів у митний режим переробки на митній території здійснюється з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами:

а) так;

б) ні;

в) частково.

5. Надання фінансових гарантій митним органам:

а) грошова застава або поручительство третьої особи (гаранта);

б) дозвіл митного органу;

в) інший варіант.

6. Строки переробки давальницької сировини:

а) встановлюються у кожному конкретному випадку митним органом під час видачі дозволу, зважаючи на тривалість процесу переробки та розпорядження;

б) 365 календарних днів;

в) інший варіант.

7. Чи встановлена спеціальна штрафна санкція для недобросовісних переробників давальницької сировини :

а) так, в розмірі 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

б) ні, у зв'язку із скасуванням Закону «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах»;

в) інший варіант.

8. На якому рахунку ведеться облік наданих підприємством гарантій митному органу:

- а) 05; б) 06; в) 047.

9. Чи виникають у виконавця-переробника доходи та витрати податкового обліку при отриманні давальницької сировини:

- а) ні, оскільки давальницька сировина і виготовлена із неї готова продукція не є власністю виконавця-переробника;
- б) так;
- в) частково, на 20%;
- г) інший варіант.

10. Послуги з переробки давальницької сировини іноземного замовника на митній території України підлягають оподаткуванню:

- а) так, за ставкою 20%;
- б) ні;
- в) частково;
- г) інший варіант.

11. Якою кореспонденцією рахунків відображається ввезення давальницької сировини:

- а) Д-т 0221 К-т -;
- б) Д-т 0222 К-т 0221;
- в) Д-т 05 К-т -;

12. Якою кореспонденцією рахунків відображається повернення митним органом за заявою переробника фінансової гарантії (грошової застави) :

- а) Д-т 311 К-т 377
Д-т - К-т 05;
- б) Д-т 362 К-т 703;
- в) Д-т 311 К-т 703;
- г) Д-т 377 К-т 311
Д-т 05 К-т -.

13. Чим регламентується облік та оподаткування операцій з переробки давальницької сировини та вивезення продуктів переробки за межі України митній території України:

- а) нормами Митного та Податкового кодексів;
- б) нормами Митного кодексу;
- в) інший варіант.

14. При ввезенні давальницької сировини для переробки технологічна карта-схема:

- а) складається;
- б) не складається;
- в) це залежить від вартості сировини.

25. Податкові зобов'язання з ПДВ по переробці давальницької сировини у резидента-виконавця виникають:

- а) при оприбуткуванні давальницької сировини;
- б) при підписанні акту виконаних робіт;
- в) при відвантаженні готової продукції;
- г) інший варіант.

26. Давальницька сировина, одержана для переробки, у виконавця:

- а) списується з балансу при її вивезенні;
- б) обліковується на позабалансовому рахунку;
- в) обліковується на окремому субрахунку балансового рахунку;
- г) інший варіант.

27. Основні етапи переробки сировини, процес переробки сировини в готову продукцію, кількісні показники сировини на кожному етапі переробки з обґрунтуванням технологічних витрат сировини, витрати виконавця з переробки на кожному етапі відображається у:

- а) специфікації;
- б) технологічній схемі переробки давальницької сировини;
- в) коносаменті;
- г) інший варіант.

28. Операції з давальницькою сировиною можна назвати такими у випадку, якщо сировина замовника на конкретному етапі її переробки складає не менше:

- а) 20%;
- б) 60%;
- в) інший варіант.

29. Суб'єктом ЗЕД, що передає давальницьку сировину у переробку є:

- а) замовник;
- б) виконавець;
- в) резидент;
- г) інший варіант.

30. Повне звільнення від оподаткування митними платежами до товарів, які були поміщені у митний режим переробки за межами митної території застосовуються:

- а) у випадку повернення на митну територію України в межах визначеного законодавством строку;

- б) у випадку повернення на територію України у тому самому стані, в якому вони були вивезені за межі митної території України;
- в) у відремонтованому вигляді, якщо ремонт проведено в рамках гарантійних зобов'язань;
- г) інший варіант.

6.5. Практичні завдання

Задача 1. Фірма «Весна» отримала від іноземного замовника для переробки на митній території України давальницьку сировину на суму 12000 євро.

Вартість переробки сировини – 15000 євро. Фактичні витрати на переробку склали – 100000,00 грн. Готову продукцію буде вивезено за межі митної території України повністю.

Валютні кошти надійшли на рахунок переробника після підписання акту виконаних робіт.

Курси НБУ становлять:

- на дату митного оформлення давальницької сировини – 26,30 грн. за 1 євро;
- на дату підписання акту переробки 26, 50 грн. за 1 євро;
- на дату отримання оплати послуг в іноземній валюті – 26, 45 грн. за 1 євро.

Здійснити кореспонденцію рахунків з переробки давальницької сировини за кордоном.

6.6 Список рекомендованої літератури

1. Податковий кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
2. Митний кодекс України від 13.03.2012р. №4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 19.02.1992 р. №2139-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
4. Закон України «Про Митний тариф України» 19.09.2013 р. № 584-VII Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
5. Беляєва О. Особливості документального оформлення руху давальницької сировини / О.Беляєва // Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали міжнар. наук.-практ. конфер. молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів (3 грудня 2010.) – Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету. –2010. –608с., С.48-49.
6. Білинська Н.Є. Позабалансовий облік операцій з давальницькою сировиною у виробника / Н.Є.Білинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. –Вип.21.7. –С.151-158.

7. Волкова І. А., Реслер М. В., Калініна О. Ю. Облік зовнішньоекономічної діяльності. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 304 с.

8. Голячук Н.В. Порядок здійснення давальницьких операцій сільськогосподарськими підприємствами / Н.В. Голячук // [Електронний ресурс]. Режим доступу– <http://www.rusnauka.com>.

9. Гордієнко Н.І. Облік зовнішньоекономічної діяльності/ Н.І.Гордієнко, М.Ю. Карпушенко / Навчальний посібник (для студентів економічних спеціальностей). Харків: ХНАМГ, 2006. –235с.

10. Заруба І. Облік отриманої давальницької сировини / І.Заруба // Все про бухгалтерський облік. –2009. –№49. –С.57-58.

11. Кіляр О.Р. Облік і аналіз операцій з давальницькою сировиною: Дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09.–Київ, 2008. –230с.

5 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ОХОПЛЮЮТЬ ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ (ЗАЛІК)

1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств в умовах глобалізації міжнародної економіки.
2. Еволюція зовнішньоекономічної діяльності підприємств України.
3. Основні напрямки розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.
4. Роль держави в регулюванні зовнішньоекономічного сектору економіки.
5. Механізми регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
6. Принципи та види зовнішньоекономічної діяльності.
7. Законодавчі та нормативні документи, які регулюють порядок здійснення зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
8. Суб'єкти та об'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
9. Резиденти та нерезиденти України.
10. Правила відкриття суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності власного валютного рахунку в банку.
11. Поняття і види зовнішньоекономічних договорів.
12. Укладання договору купівлі-продажу.
13. Структура зовнішньоекономічного договору.
14. Ліцензування зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
15. Декларування товарів згідно Митного кодексу.
16. Положення про митні декларації .
17. Форми митних декларацій.
18. Порядок та умови торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України та на міжнародних валютних ринках.
19. Поняття валютних операцій і класифікація валют.
20. Принцип єдиного грошового вимірника.
21. Поняття, порядок визначення та відображення в обліку курсових різниць.
22. Організація обліку валютних операцій на валютних рахунках в банку та в касі.
23. Облік операцій з придбання іноземної валюти.
24. Облік операцій з продажу іноземної валюти.
25. Конвертація валюти.
26. Облік розрахункових операцій.
27. Порядок здійснення розрахунків чеками (акредитивом).
28. Порядок здійснення інкасо.
29. Класифікація монетарних статей та особливості їх обліку в іноземній валюті.
30. Облік консигнаційних операцій у експортера.

31. Облік консигнаційних операцій у імпортера.
32. Облік податків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
33. Облік та аналіз митних платежів.
34. Загальні засади експортно-імпоротної діяльності.
35. Види цін у зовнішньоекономічній діяльності.
36. Порядок формування цін. Види мита та митних платежів.
37. Ліцензування експорту товарів в Україні.
38. Документальне забезпечення експортних операцій.
39. Завдання обліку експортних операцій.
40. Аналітичний облік експортних операцій.
41. Особливості обліку експорту товарів, робіт, послуг.
42. Загальні поняття імпорتنних операцій.
43. Митний бар'єр.
44. Синтетичний та аналітичний облік імпорتنних операцій.
45. Митні процедури і порядок формування митної вартості товарів.
46. Ліцензування імпорту товарів в Україні.
47. Документальне забезпечення імпорту товарів.
48. Оподаткування імпорتنних операцій.
49. Особливості обліку імпорту робіт, послуг.
50. Загальні поняття обліку імпорتنних операцій.
51. Синтетичний та аналітичний облік імпорتنних операцій.
52. Облік авансів, одержаних від іноземних покупців.
53. Облік операцій на валютному рахунку.
54. Облік витрат на відрядження за кордон.
55. Облік операцій з давальницькою сировиною, якщо оплата валютою.
56. Класифікація операцій з переробки давальницької сировини у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
57. Поняття бартерних операцій, особливості їх оформлення.
58. Регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності.
59. Строки проведення товарообмінних (бартерних) операцій.
60. Основні поняття операцій давальницькою сировиною.
61. Особливості укладення договорів на переробку давальницької сировини.
62. Митне оформлення операцій з давальницькою сировиною.
63. Документальне оформлення операцій давальницькою сировиною.
64. Особливості бухгалтерського обліку операцій давальницькою сировиною.
65. Облік авансів, одержаних від іноземних покупців.
66. Облік операцій з ввезення давальницької сировини.
67. Облік операцій з вивезення давальницької сировини.
68. Аналіз наслідків оподаткування експортних операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

69. Аналіз наслідків оподаткування імпорتنих операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
70. Порядок перерахунку операцій в іноземній валюті.
71. Принципи ведення бухгалтерського обліку у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
72. Об'єкти обліку та аналізу у сфері зовнішньоекономічної діяльності
73. Порядок і умови здійснення інвестиційної діяльності.
74. Особливості обліку отримання інвестицій в іноземній валюті.
75. Відображення фінансових інвестицій в підприємства, створені за кордоном.
76. Організація та регулювання іноземного інвестування в економіку України.
77. Особливості створення підприємств з іноземними інвестиціями.
78. Порядок реєстрації інвестицій.
79. Бухгалтерський облік створення статутного капіталу на підприємствах з іноземними інвестиціями.
80. Порядок розрахунків з підприємствами з іноземними інвестиціями.

6 ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

Навчальна література

1. Акименко О.Ю., Сизоненко О.В. Інвалютні операції підприємств: бухгалтерський аспект / О.Ю. Акименко, О.В. Сизоненко // Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем : матеріали матеріали V Міжн. наук.-практ. -конф. (м. Ів.-Франк., 20-22 травня 2015 р.). – Івано-Франківськ: пп Голіней О.М., 2015. –С. 15-16.
2. Акименко О.Ю. Раціональна організація обліку як основа забезпечення ефективного управління підприємством //Вісник Чернігівського державного технологічного університету: Серія “Економічні науки” науковий збірник / Чернігів. держ. технол. ун-т. – Чернігів: ЧДТУ, 2013. –№3 (68). –С.69-75.
3. Акименко О.Ю., Дробноход М.С. Сутність автоматичного відшкодування ПДВ / О.Ю. Акименко, М.С. Дробноход // Юність науки - 2015 : соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : матеріали Міжн. ст. наук.-практ. -конф. (м. Чернігів, 22-23 квітня 2015 р.). – Чернігів: НШЕ ЧНТУ, 2015.
4. Акименко О.Ю. Відрядження за кордон: організація каси в інвалюті / О.Ю. Акименко // Науковий потенціал України 2010: всеукр. наук. –практ. конф., 22-24 березня 2010 р; тези доповідей. Київ: Інститут наукового прогнозування, 2010. – част 1. – С.4-6.
5. Беляєва О.Особливості документального оформлення руху давальницької сировини / О.Беляєва // Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки:

матеріали міжнар. наук.-практ. конфер. молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів (3 грудня 2010.) –Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету. –2010. –608с., С.48-49.

6. Білинська Н.Є. Позабалансовий облік операцій з давальницькою сировиною у виробника / Н.Є.Білинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. –Вип.21.7. –С.151-158.

7. Бутинець Ф.Ф. Облік зовнішньоекономічної діяльності: підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит" / Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В. - Житомир: ПП "Рута", 2006. - 388 с.

8. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна та ін. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 536 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: predator.stu / library/ (у локальній мережі ЧДТУ).

9. Венцель В.Т. Питання трактування поняття «зовнішньоекономічний договір»: економіко-правовий аспект // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2011. - №4(54). – С.34-36.

10. Вишняков В.М. Роль контракту в управлінні ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип.21.17. – С.179-185.

11. Волкова І. А., Реслер М. В., Калініна О. Ю. Облік зовнішньоекономічної діяльності. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 304 с.

12. Голячук Н.В. Порядок здійснення давальницьких операцій сільськогосподарськими підприємствами / Н.В. Голячук // [Електронний ресурс]. Режим доступу– <http://www.rusnauka.com>.

13. Гордієнко Н.І. Облік зовнішньоекономічної діяльності: [навч. посіб. (для студентів економ. спец.).] / Гордієнко Н.І., Карпушенко М.Ю. - Харків: ХНАМГ, 2006. – 235 с.

14. Заруба І. Облік отриманої давальницької сировини / І.Заруба // Все про бухгалтерський облік. –2009. –№49. –С.57-58.

15. Кадуріна Л.О. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. – К.: Видавничий Дім „Слово”, 2005. – 288 с.

16. Кіляр О.Р. Облік і аналіз операцій з давальницькою сировиною: Дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09.–Київ, 2008. –230с.

17. Лень В.С. Фінансовий облік: навч. посібн.- К.: ВЦ “Академія”, 2011. — 608 с.

18. Облік, аналіз та аудит зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : практикум: навч. посібник / О.О. Маслак, В.Й. Жежуха, К.О. Дорошкевич, [та ін.] . – К. : Каравела, 2011 . – 280 с.

19. Облік зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : навч. посіб. / М.Р. Лучко, Н.Г. Мельник, С.В. Сисюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 356 с.

20. Облік зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : навч. посіб. / М.Р. Лучко, Н.Г. Мельник, С.В. Сисюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 356 с.

21. Облік зовнішньоекономічної діяльності. Методичні вказівки до самостійної роботи та виконання розрахункової роботи для студентів спеціальностей 7.03050901 та 8.03050901 “Облік і аудит” всіх форм навчання / Укладач: Акименко О.Ю. – Чернігів: ЧНТУ, 2014. – 37 с.

22. Сагова С.В. Облік і аналіз іноземних фінансових інвестицій (на прикладі суб'єктів підприємницької діяльності України) : дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. — К., 2006. — 249арк.

23. Сердюк В.М. і інш. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Навч. пос. / В.М. Сердюк, О.А. Сизоненко, Ш.М. Акаєв. – Макіївка: вид-во „Ноулідж” (Донецьке відділення), 2010. – 367 с.

24. Рудницький В.С., Бачинський В.І., Хомедюк В.О., Боровик О.М. Облік зовнішньоекономічної діяльності : підруч. / В.С. Рудницький та інш. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – 280 с.

25. Accounting (9th ed.) / Charles T. Horngren, Walter T. Harrison Jr., Suzanne M. Oliver. – Upper Saddle River, NJ: Pearson, Prentice Hall, 2012. – 1318 p.

26. Intermediate Accounting (17th ed.) / Earl K. Stice, James D. Stice, Fred K. Skousen. – Mason, OH: Cengage, 2010. – 1459 p.

27. Intermediate Accounting (17th ed.) / Earl K. Stice, James D. Stice, Fred K. Skousen. – Mason, OH: Cengage, 2010. – 1459 p.

28. Management and Cost Accounting (6th ed.) / Colin Drury. – London: Thomson Learning, 2006. – 596 p.

29. Financial Reporting and Global Capital Markets: A History of the International Accounting Standards Committee, 1973-2000 / Kees Camfferman, Stephen A. Zeff. - New York: Oxford University Press, 2007. – 701 p. - <http://www.questia.com/library/118946087/financial-reporting-and-global-capital-markets-a>.

Допоміжна література

30. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

31. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

32. Податковий кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

33. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

34. Декрет України про систему валютного регулювання і валютного контролю від 19.02.1993 № 15-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

35. Закон Української Радянської Соціалістичної республіки від 03.08.1990 р.№ 142-XII «Про економічну самостійність Української РСР». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

36. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 19.02.1992 р. №2139-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

37. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 р. №996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

38. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997р. № 280/97 Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

39. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999р. № 586-XIV Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

40. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994 р. №185/94-ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

41. Закон України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах» від 15.09.1995 р. № 327/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

42. Закон України «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності" від 23.12.1998 р. № 351-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

43. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.1998 р. № 332-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

44. Закон України «Про транзит вантажів» від 20.10.1999 р. № 1172-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

45. Закон України «Про Митний тариф України» 19.09.2013 р. № 584-VII Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

46. Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» від 15.05.2003 р. № 755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

47. Наказ Мінекономіки та з питань європейської інтеграції України «Про затвердження положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)» від 06.09.2001 р. № 201 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

48. Наказ Міністерства фінансів України Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29.11.1999 р. № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

49. Наказ Міністерства фінансів України Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» від 10.08.200 р. № 193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

50. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 6.09.2001 р. №201 "Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

51. Нова (розроблена ІСС у вересні 2010 р.) редакція Правил Інкотермс-2010 - із тлумаченням найширше використовуваних торгових умов у галузі зовнішньої торгівлі, які регламентують момент передачі права власності на товар і всіх пов'язаних із цим ризиків.

52. Постанова Кабміну України і Національного банку України «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) які передбачають розрахунки в іноземній валюті затвердження Порядку визначення строку та умов завершення імпортової операції без увезення товару на територію України» від 21.06.1995 р. № 444 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

53. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Класифікатора іноземних валют» від 04.02.1998 р. № 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

54. Постанова Правління НБУ «Правила вивезення з України і ввезення в Україну уповноваженими банками національної та іноземної валюти, банківських металів, бланків чеків» від 06.08.2003 р. № 327 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

55. Постанова Правління НБУ « Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою» від 10.08.2005 р. №281 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

56. Постанова Правління НБУ «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» від 04.12.2015 р. №863 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

57. Постанова Правління НБУ «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» від 12.11.2003 р. № 492 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

58. Постанова Кабміну України «Про затвердження Порядку визначення строку та умов завершення імпортової операції без увезення товару на територію України» від 05.12.2007 р. № 1392 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

59. Постанова Кабміну України «Про затвердження переліків товарів, на які встановлено обмеження щодо переміщення через митний кордон України» від 21.05.2012 р. № 436 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

60. Постанова Кабінету Міністрів України «Про справляння плати за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів» від 18.01.2003 р. № 93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

61. Наказ Міністерства фінансів «Класифікатор звільнень від сплати митних платежів при ввезенні товарів на митну територію України» від 20.09.2012 року № 1011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

62. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про порядок ліцензування експорту товарів» від 09.09.2009 р. № 991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

63. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про порядок ліцензування імпорту товарів в Україну, які є об'єктом застосування спеціальних заходів» від 01.08.2002 р. № 232 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

64. Постанова Правління НБУ «Про встановлення розміру обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті» від 15.11.2013 р. № 457 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

65. Постанова Кабміну України «Питання, пов'язані із застосуванням митних митних декларацій» від 21.05.2012 р. № 450 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

66. Правила щодо використання національних і міжнародних торгових термінів Incoterms ® 2010, введені в дію з 01.01.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

67. Указ Президента України «Про заходи щодо впорядкування розрахунків за договорами, що укладають суб'єкти підприємницької діяльності України» від 04.10.1994 р. № 566/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

68. Інструкція про порядок здійснення контролю за експортними, імпорнтними операціями Національний банк; Постанова, Інструкція від 24.03.1999 р. № 136 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

Інформаційні ресурси

69. [http://www.cfainstitute.org/center/cmp/Business Reporting Model.html](http://www.cfainstitute.org/center/cmp/Business%20Reporting%20Model.html).
70. [http://www.stcu.kiev.ua/tr_kiev_2/cd - web/materials/ageeva/ index.htm](http://www.stcu.kiev.ua/tr_kiev_2/cd-web/materials/ageeva/index.htm).
71. <http://www.kmu.gov.ua> / сайт Кабміну України.
72. <http://www.minfin.gov.ua> / сайт Мінфіну України.
73. <http://catalog.stu.cn.ua> / сайт бібліотеки Чернігівського національного технологічного університету.
74. <http://www.nbu.gov.ua> /сайт бібліотеки ім. В.І. Вернадського.
75. <http://www.rada.gov.ua> /сайт Верховної Ради України.
76. www.vobu.com.ua –сайт газети «Все про бухгалтерський облік».
77. www.visnuk.com.ua –сайт журналу «Вісник податкової служби України».
78. www.balance.ua –сайт журналу «Баланс».
79. www.buhgalteria.com.ua –сайт журналу «Бухгалтерія».
80. www.dtk.com.ua –сайт журналу «Дебет-Кредит».

Додаток А - Зразок оформлення титульної сторінки практичної роботи

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

ЗВІТ З ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

з дисципліни ОБЛІК ЗЕД

Спеціальність 7.03050901 "Облік і аудит"

Курс 5, група ОА –111

Митько А.П.

Перевірив _____.

“ _____ ” _____ 2016 р.

Чернігів ЧНТУ 2016